

Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ

ΕΟΚΑ 1955-1959

ΕΙΣ ΟΚΩΝΟΣ ΑΡΙΣΤΟΣ ΑΜΥΝΕΣΘΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ
32

ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ Ε.Ο.Κ.Α. 1955-59

Ιανουάριος - Ιούνιος 2012

ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ

ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ Ε.Ο.Κ.Α

1955-1959

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Θάσος Σοφοκλέους
Πρόεδρος των Συνδέσμων
Προδρόμου 40, Στρόβολος
Λευκωσία
Τηλ.: 22423333

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ανδρέας Μαϊμάρης
Μίμης Βασιλείου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μίμης Βασιλείου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Λάκης Λοϊζίδης
ΛΙΘΟΠΡΕΣ ΛΤΔ
Τηλ.: 22678172
Λευκωσία

ISBN 1450-4006

Αναστάσιμο Μήνυμα ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΤΟΥ Σ.Ι.Μ.Α.Ε., Ι.Δ.Α.Α.Ε. ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ Ε.Ο.Κ.Α.

Γιορτάζει ο Χριστιανισμός και ιδιαίτερα η ορθοδοξία την Ανάσταση του Θεανθρώπου, με την καρδιά στραμμένη στο Υπέρτατο Ον, τον Θεό, που διέπει και καθοδηγεί την ισορροπία του σύμπαντος.

Η μικρής μας πατρίδα και ο πολύπαθος Ελληνισμός της Κύπρου στρέφει σήμερα ευλαβικά τον νου και την καρδιά του προς τον αναστάντα Χριστό και ανανεώνει την ελπίδα για δικαίωση και σωτηρία στον Αγώνα του για μια Κύπρο Λεύτερη, δημοκρατική, ειρηνική και ευτυχισμένη, απαλλαγμένη από τα στρατεύματα κατοχής, από τους εποίκους και τις εγγυήτριες δυνάμεις. Μια Κύπρο που να τη διαφεντεύει ο λαός της.

Οι αγωνιστές της Ε.Ο.Κ.Α., που για τέσσερα ολόκληρα χρόνια αγωνίστηκαν για αποτίναξη του Αγγλικού ζυγού, πίστεψαν στον Θεό και βάσισαν τις ελπίδες τους στη δικαιοσύνη του. Είμαστε βέβαιοι ότι ο λαός μας, πιστός στον Θεό, με έντονο το θρησκευτικό αίσθημα, λάτρης της δικαιοσύνης, αναμένει με υπομονή και πίστη ότι κάποια στιγμή ο αναστάς Σωτήρ θα φέρει και

σε μας την ανάσταση και θα δικαιώσει τους Αγώνες και τις θυσίες του λαού μας.

Είμαστε βέβαιοι ότι, με πίστη, καρτερία, υπομονή και επιμονή, σταθεροί και αμετακίνητοι στο δίκαιο του Αγώνα μας, ο Γολγοθάς του λαού μας θα φέρει την Ανάσταση.

Ευχόμαστε όπως το ανέσπερο φως της ανάστασης φωτίσει τις καρδιές, των δυνατών της γης, που χειρίζονται τις τύχες του κόσμου, έτσι ώστε να επικρατήσει Ειρήνη, αγάπη και αλληλοσεβασμός ανάμεσα στους ανθρώπους. Αγαπημένοι και με αλληλοκατανόηση να συνυπάρξουν και να γίνουν όλοι μαζί ευτυχισμένοι.

Μαζί με το «Χριστός Ανέστη», ευχόμαστε σε όλους χαρά, υγεία και ευτυχία.

Ανδρέας Πογατζής,
Πρόεδρος Σ.Ι.Μ.Α.Ε.

Ανδρέας Αγγελόπουλος,
Πρόεδρος Ι.Δ.Α.Α.Ε.

Θάσος Σοφοκλέους,
Πρόεδρος Συνδέσμων Αγωνιστών
Ε.Ο.Κ.Α. 1955-59

ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ 1ΗΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1955

Με εθνική περηφάνεια, συγκίνηση και ενθουσιασμό γιορτάσαμε και φέτος την επέτειο του μεγάλου αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α., αποτίοντας τον νενομισμένο φόρο τιμής στους 108 συναγωνιστές μας που είτε έπεσαν μαχόμενοι, είτε θανατώθηκαν στα ανήλικα μπουντρούμια των βασανιστηρίων, είτε απαγχονίστηκαν, είτε σκοτώθηκαν εν ψυχρώ από τους Άγγλους, καθώς και τους αρχηγούς του Αγώνα μας Μακάριο και Διγενή.

Τον πανηγυρικό της ημέρας εξεφώνησε ο πρόεδρος μας / Τομεάρχης κ. Θάσος Σοφοκλέους.

Στην εκδήλωση παρέστησαν χιλιάδες κόσμου και ιδιαίτερα νέοι, όπως και πλήθος επισήμων προσώπων, εξαιρουμένης της Κυβέρνησης Χριστόφια.

Ξεχώρησε η παρουσία του Μητροπολίτου Κύκκου και Τηλλυρίας, κ. Νικηφόρου, των Αξιωματικών της ένδοξης ΕΛ.ΔΥ.Κ. και τους ηρωϊκής Ε.Φ., Πολιτικών, Δημάρχων, του Γ.Γ. της Σ.Ε.Κ., και πλείστων άλλων εθνοκοφρώνων Σωματείων, των Συγγενών των Ηρώων μας και πλήθος άλλων αγωνιστών της Ε.Ο.Κ.Α.

Σείστηκε το στάδιο από τις ιαχές «ΖΗΤΩ Η Ε.Ο.Κ.Α.», «ΖΗΤΩ Η

ΕΛΛΑΣ», «ΖΗΤΩ ΤΟ ΕΘΝΟΣ», «ΖΗΤΩ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ», και ηρέμησε το βλέμμα μας απολαμβάνοντας, έστω και μια φορά τον χρόνο, τόσο γαλάζιο χρώμα με την παρουσία χιλιάδων ελληνικών σημαίων.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιέλαβε τα εξής:

- Παρέλαση Τμημάτων της Ε.Ο.Κ.Α. (αντάρτες, πολιτικοί κατάδικοι και Πολιτικοί Κρατούμενοι) καθώς και των συνεργαζομένων Σωματείων, υπό τους ήχους των εμβατηριακών ρυθμών της Φιλαρμονικής της Αστυνομίας Κύπρου, υπό τη διεύθυνση του Υπ/νόμου Γιώργου Αδάμου, την οποία και ευχαριστούμε θερμότατα.

- Άφιξη φλόγας από τα Φυλακισμένα Μνήματα, τον τάφο του Μακάριου και του Διγενή και άναμμα βωμού.

- Έπαρση Σημαίας.

- Προσκλητήριο πεσόντων.

- Τραγούδια από τη Χορωδία των Συνδέσμων μας υπό τη διεύθυνση του Φώτη Χατζηλοΐζου.

- Ελληνικοί χοροί από τον «ΑΚΡΙΤΑ» Γερίου και τη «ΜΕΓΑΛΟΝΗΣΟ» Αγίας Βαρβάρας.

- Σκηνική παρουσίαση θεατρικού σεναρίου από τον Αγώνα, της Χρυσταλένας Καζάνη - Σοφοκλέους.

- Η όλη εκδήλωση έκλεισε με την υποστολή της Σημαίας και τον ΕΘΝΙΚΟ ΥΜΝΟ.

Παραθέτουμε πιο κάτω την εμπνευσμένη ομιλία του Προέδρου μας κ. Θάσου Σοφοκλέους, τον οποία ο κόσμος καταχειροκρότησε:

**«Δεν παραδίδουμε τον τόπο μας
τη ζωή μας πήραμε απόφαση να
δώσουμε**

**Απροσκύνητα για λευτεριά στο χόμα
ετούτο πολεμώντας**

**καλός για το ακριβό χατήρι της
Κι' ο χάρος**

**Μονάχα απ' το Θάνατο περνώντας
Αθάνατη ανασταίνεται η ψυχή η
μεγάλη»**

Με απογοήτευση και σφιγμένη την καρδιά, με κορυφωμένη την αγωνία για τα όσα τραγικά συμβαίνουν στον Ελληνισμό σήμερα και με το εθνικό μας θέμα να δέχεται μια ανίερη πίεση από εχθρούς και φίλους, γιορτάζουμε και φέτος την εθνική μας εορτή.

Δοξολογούμε τον Θεό, μνημονεύουμε και υμνούμε τους 108 ήρωες του Αγώνα μας. Μνημονεύουμε και τιμούμε τους εθελοντές του θανάτου, αυτούς που θεληματικά και με δική τους επιλογή αντιμετώπισαν τον θάνατο, αυτούς που έσπασαν τη χαλύβδινη φωνή του ενστίκτου και διάβηκαν τραγουδώντας το σύνορο του επίγειου

κόσμου. Αυτούς που πρόσφεραν σκαλοπάτια τα κορμιά τους για να σκαρφαλώσει η ιστορία και ν' ανεβεί.

Η σημερινή μέρα είναι μέρα αυτοσυγκέντρωσης και αυτοπροσδιορισμού, μέρα αυτογνωσίας και προβληματισμού. Αναζητούμε τον χαμένο μας εαυτό, ζωντανεύουμε τις μνήμες και ευαισθητοποιούμε τις ναρκωμένες χορδές του Είναι μας. Μεταλαμβάνουμε από το σώμα και το αίμα των ηρώων μας και ανανεώνουμε την αυτοπεποίθησή μας και τον όρκο μας.

Με αγωνία και μέγιστο προβληματισμό γιορτάζουμε την Εθνική μας Επέτειο, με την Ελλάδα να χειμάζεται υπό την πίεση ενός ανίερου οικονομικού πολέμου, τον οποίο επέτρεψαν, δυστυχώς, οι πολιτικοί της Ελλάδος με τους λανθασμένους και ανεύθυνους χειρισμούς τους. Την ιδιαίτερη Πατρίδα μας να υφίσταται όλων των ειδών τις καταπιέσεις από εχθρούς και φίλους, με τη δική μας πλευρά να αδυνατεί να αντιμετωπίσει την Τουρκική επεκτατική θρασύτητα, και βουλμία, τους δόλιους ελιγμούς και τις άνομες δραστηριότητες της Τουρκικής διπλωματίας και με την ηγεσία μας να υποπίπτει σε αλλεπάλληλα λάθη και να προβαίνει σε ανεπίτρεπτες υποχωρήσεις.

Με λύπη δεχόμαστε την πρόκληση από κάποιους ανεύθυνους και ανιστόρη-

τους, πιθανώς αρνητές και προδοτές, που προσπαθούν να μειώσουν το φέγγος και την προσφορά του Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α ισχυριζόμενοι ότι δεν έπρεπε να γίνει ο απελευθερωτικός μας Αγώνας και ότι οι Άγγλοι θα μας έδιναν την ελευθερία μας. Άραγε γνωρίζουν την ιστορία μας; Διάβασαν για τους Αγώνες του λαού μας; Γνωρίζουν ότι για εβδομήντα και πλέον χρόνια οι Έλληνες της Κύπρου ζητούσαν ειρηνικά με υπομνήματα και δημοψηφίσματα την ελευθερία τους; Γνωρίζουν ότι το 1921, το 1930, το 1950 ο Κυπριακός λαός ζήτησε με ειρηνικά και δημοκρατικά δημοψηφίσματα από τους Άγγλους Ελευθερία και Ένωση με την Ελλάδα; Γνωρίζουν πώς αντέδρασαν οι Άγγλοι; Γνωρίζουν οι αδιάβαστοι και οι ανιστόρητοι καλοθελητές, ότι οι Άγγλοι απάντησαν στα διαβήματα του Κυπριακού λαού ότι **«ουδέποτε θα αλλάξει το καθεστώς της Κύπρου»;** Και ερωτούμε: Αν πράγματι οι αποικιοκράτες θα έδιναν την ανεξαρτησία μας, γιατί δεν το έπραξαν όταν ο λαός αποφάσισε να χύσει το αίμα του παρά μόνο τον οδήγησαν στις αγχόνες και τον σκότωναν στα βασανιστήρια; Κι όταν ακόμα κάτω από τις θυσίες και τα ολοκαυτώματα του λαού αναγκάστηκαν να διαπραγματευθούν, πόσα εμπόδια και πόσες πλεκτάνες δεν μηχανεύτηκαν, χρησιμοποιώντας ως

μοχλό την Τουρκική μειονότητα με τη γνωστή μέθοδο του διαίρει και βασίλευε;

Μπορεί η Ε.Ο.ΚΑ να μην πέτυχε τον στόχο της που ήταν η Ένωση με την Ελλάδα. Καθήρε όμως το μίσμα της δουλείας και οδήγησε την Κύπρο στην ανεξαρτησία και πάν' απ' όλα περιέσωσε την τιμή και την αξιοπρέπεια του σκλαβωμένου λαού.

Δυστυχώς έκτοτε κάναμε άπειρα λάθη και οδηγηθήκαμε στη σημερινή τραγική κατάσταση, με την Τουρκία να κρατά με τον κατοχικό στρατό και τη δύναμη των όπλων το 37% του Κυπριακού εδάφους, που είναι ουσιαστικά ευρωπαϊκό έδαφος. Να αλλάξει τον δημογραφικό χαρακτήρα των κατεχομένων με την εισαγωγή χιλιάδων εποίκων που σφετερίζονται τις περιουσίες μας, κλέπτουν και μαγαρίζουν την πολιτιστική μας κληρονομιά. Και η δική μας πλευρά αντί να αντιδράσει, αντί να εκθέσει την Τουρκία στη διεθνή κοινότητα, αντί να απαιτήσει επίμονα και έντονα την άμεση αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής και των εποίκων, πράγμα που θα έπρεπε να είναι και το βασικό συνεχές αίτημά μας, παρασιωπά με τη στάση της, τις τοποθετήσεις και τους χειρισμούς της το κεφάλαιο αυτό και αποενοχοποιεί την Τουρκία. Παρασυρμένη από τη γλύκα της εξουσίας

παγιδεύτηκε σε ένα ατέρμονα διάλογο, προβαίνοντας σε οδυνηρές παραχωρήσεις, έχοντας την ψευδαίσθηση ότι θα κορέσει έτσι την Τουρκική βουλμία και τον Τουρκικό επεκτατισμό.

Ο αθάνατος Θουνκνιδίδης διά στόματος του μεγάλου Περικλή μας λέει επιγραμματικά: **«Περισσότερο φοβάμαι τα δικά μας σφάλματα παρά τα σχέδια του εχθρού»** πράγμα που στη δική μας περίπτωση επιβεβαιώνεται πλήρως.

Αναλογιζόμαστε σήμερα το μεγάλο χάσμα που δημιουργήσαμε από την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας μέχρι σήμερα. Αμέτρητα τα λάθη μας. Πόσο μικροί και ασήμαντοι φανήκαμε. Πόσο αδέξια και ανεύθυνα χειριστήκαμε το εθνικό μας θέμα. Νιώθουμε τη μεγάλη ευθύνη που μας βαρύνει για όσα λανθασμένα πράξαμε. Κάνουμε αυτοκριτική και αναθεωρούμε τη στάση μας. Ζητούμε συγχώρεση από τους ήρωες και τους μάρτυρές μας, για τα λάθη μας και για την όλη μας συμπεριφορά. Έχουμε πλήρη επίγνωση της τραγικής κρίσης που διέρχεται σήμερα η Πατρίδα μας και είμαστε ζωντανοί μάρτυρες της υποχωρητικότητας και των αντεθνικών και άνευ ανταλλαγμάτων παραχωρήσεων της δικής μας πλευράς προς τους Τούρκους. Καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες μιας απαράδεκτης ηττοπάθειας, πράγμα ξένο προς τον χαρακτήρα και την ιστορία των Ελλήνων.

Πονάμε και υποφέρουμε καθημερινά γιατί βλέπουμε και ζούμε τον εθνικό ξεπεσμό. Με πόνο επισημαίνουμε μιαν ύπουλη και προγραμματισμένη προσπάθεια απάρνησης του εαυτού μας και αποκοπής μας από τις ρίζες μας. Μια προσπάθεια που στόχο έχει να απονευρώσει τον λαό μας, να τον ευνουχίσει, να τον αποπροσανατολίσει, να σπάσει την αντίστασή του και να τον παραδώσει ευάλωτο και ασπόνδυλο στις διαθέσεις του εχθρού.

Πρόσφατα μεταξύ άλλων κάποιοι ανθέλληνες προσπαθούν να παρουσιάσουν την Κυπριακή διάλεκτο, που είναι καθαρά Ομηρική, ως Κυπριακή γλώσσα. Τους ενοχλεί η ιστορία και θέλουν να την αλλάξουν. Μιλούν απαξιωτικά για την Ελλάδα και δηλώνουν ότι είμαστε πιο κοντά με τους Σύριους. Αγνοούν ότι ο τόπος αυτός κατοικείται από Έλληνες από το 1200 π.Χ για 3500 χρόνια.

Έλληνες και Ελληνίδες,

Η πρώτη Απριλίου 1955 αποτελεί την πιο γενναία υπέρβαση ήθους και αρετής και κοσμεί την ιστορία μας, ως η κορυφαία πράξη αυτοθυσίας και προσφοράς για την Ελευθερία. Ήταν η ώρα της κατάθεσης ζωής. Ήταν μια γενναία πορεία προς τον υπέροχο κόσμο των ωραίων ιδανικών και αξιών της ζωής. Υπήρξε κοσμοϊστορικό γεγονός και αποτελεί πηγή Εθνικής

ενδυνάμωσης, πηγή έμπνευσης και Εθνικής Αγωγής.

Τα μνημόσυνα και οι μνήμες, γι' αυτούς που έφυγαν, είναι ασφαλώς ηθική υποχρέωση κι επιβεβλημένο καθήκον και χρέος. Είναι όμως συγχρόνως για μας μια ψυχική ανάγκη. Είναι μια πνευματική επικοινωνία που μας επιτρέπει και μας βοηθά αφ' ενός να νιώσουμε την ύπαρξη του υπέρτατου Όντος, του Θεού, και αφ' ετέρου να αναλογισθούμε το μεγαλείο της δικής τους θυσίας. Από τη φωτοδότρα πορεία τους μπορούμε να παραδειγματισθούμε, να αντλήσουμε διδάγματα, να σφυρηλατήσουμε την πίστη μας και την αυτοπεποίθησή μας. Να κατανοήσουμε το βαθύτερο νόημα της ζωής και να ιεραρχήσουμε τις προτεραιότητές μας.

Τα γεγονότα όπως εξελίσσονται σήμερα, η κοσμογονία που επικρατεί στην περιοχή μας, τα νέα δεδομένα, που η ευλογία του Θεού μας έδωσε, ανανεώνουν την ελπίδα μας, χωρίς να παραγράφουμε τους οραματισμούς μας και τους προαιώνιους πόθους του λαού μας. Πρέπει με τους κατάλληλους χειρισμούς και τις προσφερόμενες συμμαχίες να διεκδικήσουμε το δικαίό μας. Απαιτούμε μια λύση που θα βασίζεται στους διεθνώς αποδεκτούς κανόνες και αρχές των Η. Ε και της Ε. Ε. Μια λύση που να διασφαλίζει την

επιβίωση των Ελλήνων της Κύπρου στη γη των προγόνων μας, με ειρήνη και δημοκρατία. Μια Κύπρο Ελεύθερη, απαλλαγμένη από στρατεύματα κατοχής και εποίκους, χωρίς εγγυήσεις και δικαιώματα επεμβάσεως. Μια Κύπρο που να την διαφεντεύει ο λαός της.

Οι Αγώνες και οι θυσίες των Αγονιστών της Ε.Ο.Κ.Α, καθορίζουν το μέτρο της δικής μας στάσης και συμπεριφοράς και είναι μ' αυτό το μέτρο που θα κριθούμε. Μας παρακολουθούν από τα βάθη των αιώνων

αυτοί που έφυγαν και θα μας κρίνουν αυτοί που θα έρθουν.

Είμαστε υποχρεωμένοι να αντισταθούμε, να αντιδράσουμε και να υπερασπιστούμε τη γη μας με όλες μας τις δυνάμεις.

Η Ε.Ο.Κ.Α ζει στην ψυχή μας και θα ζει αιώνια στις καρδιές των Ελλήνων από γενιά σε γενιά.

«ΖΗΤΩ Η 1η ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1955»

«ΖΗΤΩ Η ΑΔΟΥΛΩΤΗ ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '55»

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΦΕΤΙΝΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΤΗΣ 1ΗΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1955

*Ο Πρόεδρος των
Συνδέσμων μας κ.
Θάσος Σοφοκλέους
επαίρει την Ελληνική
Σημαία στο στάδιο
«ΤΑΣΟΣ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ-
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ».
Δίπλα του ο Γ.Γ.
συναγωνιστής κ.
Ανδρέας
Μαϊμαρίδης.*

Παρέλαση προπορευομένης της Ελληνικής Σημαίας.

1η ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1955

Παρέλαση ανταρτών.

Παρέλαση Πολιτικών Καταδίκων

Παρέλαση Πολιτικών Κρατουμένων

*Απόσπασμα της Ε.Φ. ρίχνει χαιρετιστήριες βολές προς τιμή
των 108 ηρώων της Ε.Ο.Κ.Α.*

Η χορωδία μας.

Αθάνατοι Ελληνικοί Χοροί.

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ

Από το αρχείο του Κάκου Καμέρη - Έρευνα Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Στις 6 Φεβρουαρίου 1913 ο ιδρυτής του προσκοπισμού στην Αλεξάνδρεια, γυμναστής Αντώνης Κόκκινος, έστειλε στην Κύπρο τους προσκόπους Ε. Ιωαννίδη και Σπύρο Σπυρίδη με πρώτο στόχο «την διά της παρουσίας και του έργου των παρώτρυνσιν της κυπριακής νεολαίας προς ίδρυσιν Σωμάτων Προσκόπων», καθώς και την ενίσχυση του μεγάλου εράνου που γινόταν τότε για τη «Φανέλα του στρατιώτου», όπως αναφέρει η εφημερίδα «ΕΝΩΣΙΣ» της Λάρνακας στις 8 Μαρτίου 1913.

Ακολούθησε και δεύτερη αποστολή Αλεξανδρινών Προσκόπων, οι οποίοι συνόδευσαν 276 Ελληνοκύπριους εθελοντές στην Αθήνα για στρατιωτική εκπαίδευση και ένταξη τους στις ένοπλες δυνάμεις της μητέρας πατρίδας που είχε ήδη μπει στον Α' Βαλκανικό Πόλεμο («ΕΝΩΣΙΣ» Λάρνακας, 8 Αυγούστου 1913). Η ενεργός παρουσία της Αλεξανδρινής αυτής προσκοπικής αποστολής στην Κύπρο πολύ σύντομα έγινε γνωστή στην κυπριακή νεολαία, η οποία κατενθουσιάστηκε με την ιδέα του Προσκοπισμού. Πρώτοι οι μαθητές

12.8.63

Ο Αν. Έφορος Σύνδεσμος των Ελλήνων Προσκόπων της Κύπρου Γεράσιμος Πιπερίδης προσέφερε στον αρχηγό Διγενή, εκ μέρους του κ. Χριστάκη Τρυφωνίδη, εφόρου Συνδέσμου Ελλήνων Προσκόπων Κύπρου, αναμνηστικήν πλάκα φέρουσα ανάγλυφον τον χάρτην της Κύπρου από τον οποίο ξεπηδά ο Διγενής με τον πυρσό στο χέρι.

του Παγκυπρίου Γυμνασίου επέδειξαν πολύ ζωηρό ενδιαφέρον και ζήτησαν να ιδρυθεί στη Λευκωσία Σώμα Προσκόπων.

1. Ταυδεόπουλος	16. Ι. Κάννης (αυτο κίττα)	38. Ι. Γ' ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
2. Καλαμής	17. Μ. Βαφειάδης	39.
3. Τάσιος Τσικνιέρης	18. + Στ. Κερκίτης	40. Ιωάννης Ιωαννίδης (Γρίβας)
4. Τ. Γ. Περνιός	19. + Στ. Αβραμίδης	41. ΚΑΚΟΠΗΡΗΣ
5. Ι. Γεωργίου-Παράσι	20. + Στ. Δοβριανός (αυτο αρρα)	42. Μιχ. Ι. Νικολαΐδης
6. Γαργαλιάνος	21. Περ. Μισογιάννης	43. Στ. Μινωεύς
7. Μ. Γ' ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	22. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΥΤΟ ΑΡΡΑΙ-ΓΡΙΒΑΣ	44. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΙΒΑΣ (ΔΙΓΕΝΗΣ)
8. ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ (Ανδρέας)	23. Μ. ΛΕΠΤΟΣ	45. Α. ΣΗΜΑΤΡΑΔΗΣ
9. Μ. Γ' ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	24. ΣΤ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ-ΑΡΧΙΝΤΑΣ	46. Α. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Την επιθυμία τους αυτή ήλθε να εκπληρώσει ο τότε Γυμναστής στο Π.Γ. Χαράλαμπος Νικολαΐδης, που επικοινωνήσε με τον συνάδελφό του Αθανάσιο Λευκαδίτη, ο οποίος ίδρυσε τον προσκοπισμό στην Ελλάδα το 1910. Έτσι αφού ενημερώθηκε πλήρως γύρω από τον Προσκοπισμό, τόσο δι' αλληλογραφίας όσο και μέσω του προσκοπικού περιοδικού «Εγχειρίδιον Ασκήσεων και Πεζικών Γυμνασίων του Προσκόπου» που εκδιδόταν στην Ελλάδα, συνέγραψε και εξέδωσε το πρώτο κυπριακό προσκοπικό βιβλίο με τίτλο «Στρατιώτης και Πρόσκοπος». Τον Σεπτέμβριο του 1914, αφού πια είχε ετοιμάσει το έδαφος και τη σχε-

τική προσκοπική ύλη, πληροφόρησε τους από έτους αναμένοντες μαθητές του Π.Γ. ότι δέχεται εγγραφές για σύσταση του πρώτου Προσκοπικού Σώματος στην Κύπρο. Από τους πρώτους ανταποκριθήκε ο Μιχάλης Χατζηδημητρίου (αργότερα λογοτέχνης Γλαύκος Αλιθέρης). Ακολούθησαν αρκετοί άλλοι μαθητές του Π.Γ. μεταξύ των οποίων και ο συμμαθητής και αχώριστος φίλος του Αλιθέρη Γεώργιος Θ. Γρίβας από το Τρίκωμο. Οι δυο τους συνδέθηκαν αδελφικά, έγιναν και οι δυο ενωμοτάρχες, έκαναν πορείες και όλες τις ασκήσεις του «Εγχειριδίου» και θεωρούσαν την ένταξή τους στον Προσκοπισμό κάτι το πολύ τιμητικό,

καθότι τον θεωρούσαν ως το «προοίμιο του Ελληνικού Στρατού» στην Κύπρο.

Τον Δεκέμβριο του 1914 έγινε στο Π.Γ. η πρώτη Προσκοπική Τελετή Ορκωμοσίας στην οποία παρέστησαν ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, ο Γυμνασιάρχης του

Π.Γ. Γ. Σακάρης, ο Ηγούμενος Κύκκου, ο Νοκόλαος Καταλάνος και πολλοί άλλοι παράγοντες της Λευκωσίας. Κάθε δόκιμος πρόσκοπος «θέτοντας την δεξιάν αυτού επί της Ελληνικής Σημαίας» απάγγελλε τον ακόλουθο όρκο (υπόσχεση) των Προσκόπων:

«Υπόσχομαι να τηρώ πίστιν εις την Πατρίδα και τον Βασιλέα, να βοηθώ πάντα άνθρωπον και εις πάσαν περίστασιν και να υπακούω τυφλώς εις τον Νόμον των Προσκόπων. Ούτως έστω μοι ο Θεός βοηθός εν τω βίω».

Ο όρκος (υπόσχεση) αυτός επηρέασε βαθύτατα τον Γεώργιο Γρίβα και κατέ-

στη ο κυριότερος φάρος και αλάνθαστος οδοδείκτης για την μετέπειτα πορεία του.

Στη διάρκεια της προσκοπικής του ζωής ο Αρχηγός Διγενής ήταν πάντα παρών στις διάφορες προσκοπικές δραστηριότητες, όπως εκδρομές πεζή ή με άμαξες προς την Κερύνεια, Λάπηθο, Καραβά, Σταυροβούνι, Τρόδος, με αποκορύφωμα την μεγάλη πεζοπορία Λευκωσία-Βαρώσι με διανυκτέρευση σε διάφορα χωριά της Μεσαορίας. Ο κόσμος τούς υποδεχόταν στην είσοδο κάθε χωριού με επί κεφαλής τις Χωρικές Αρχές, το Ιερατείο και τα Σχο-

λεία, με μεγάλο ενθουσιασμό και αγάπη, ζητοκραυγάζοντας υπέρ του Προσκοπισμού και της «Ενώσεως της Κύπρου μετά της μητρος Ελλάδος».

Στη σύντομη προσκοπική ζωή του ο Αρχηγός συνδέθηκε αδελφικά με τον συμμαθητή του Μιχάλη Χατζηδημητρίου, μετέπειτα Γλαύκο Αλιθέρηση, καθότι αν και μαθητής, κατετάγη εθελοντικά στον Ελληνικό Στρατό και πολέμησε εναντίον των Βουλγάρων κατά τον Β΄ Βαλκανικό πόλεμο.

Όπως κατέγραψε αργότερα ο Αλιθέρης στο ποιητικό έργο του «Προς μαρτυρία», ο Γεώργιος Γρίβας, είχε από τότε ένα καημό: Να αγωνιστεί για την απελευθέρωση της Κύπρου και την Ένωσή της με την Ελλάδα.

Παραθέτουμε σχετικό απόσπασμα:

Ωρα καλή! που σε ξανανταμώνω!
Θυμάσαι; Πάρωρα - φεγγάρι - οι δυο
μας -

στης Χώρας, τα στενά και τα καντού-
νια.

Τα λυπημένα τα στενά από μνήμες,
που τις τραγούδησε ο Μιστράλ της
Κύπρου.

- Ωρα καλή σου Διγενή!

Να ξέρης
πώς είμαι απλός στρατιώτης, σύντρο-
φός σου,

καθώς και τότε, που φεγγάρια κ΄
ίσκιοι,

μες στά στενά της λυπημένης Μνήμης
που την τραγούδησε ο Μιστράλ της
Κύπρου

ένα είχαμε καημό: Ν' αγωνιστούμε
για τη μόνη μας θεά, την Άφτερή μας,

του Αισχύλου και του Ρήγα του Φε-
ραίου.

Και «μάντις αίμ' εσθλών αγώνων»,
Γρίβα!
Κι ώρα καλή! που σε ξανανταμώνω!

Νωχέλεια τ' ουρανού, νωχέλεια σκέ-
ψης,

τη νύκτα αυτή που κάθουμαι ή
ιδρώνω,

δίχως να μελετώ, δίχως να γράφω,
δίχως να ζωγραφίζω! ξεγελώντας
τις μάταιες ώρες της ματαιότητάς
μου!...

... * Η Κύπρος!

Τα στενά και τα καντούνια,...

Οι τρομερές σφαγές του Εικοσιένα...

Κι ο γέρο' πλάτανος» που έστεκ'
ακόμα,

στά εφηβικά μου χρόνια και με δέος
τον αντικρύζαμε, έξω απ' το Σαράγιο-
αντίσταση ύλης και ρυμοτομίας.

Τρέμανε λάμπες πετρελαίου και οι
δυο μας

χίλια ενηακόσια; δεκαπέντε — σχέ-
δια»

οι σκιές μας, σχέδια — σχέδια και
σκιές μας

στον αποπνιχτικό ενθουσιασμό μας
μπερδεύονταν στον ίσκιο του πλατά-
νου,

και την κρεμάλα του Αρχιεπισκόπου.

Χίλια ενηακόσια δεκαπέντε, Γρίβα!

Γλαύκος Αλιθέρσης

Αργότερα, μετά το τέλος του Αγώνα
της Ε.Ο.Κ.Α. όταν επανήλθε στην
Κύπρο ο Διγενής ως Αρχηγός Α.Σ.
Δ.Α.Δ. επανασυνδέθηκε με το Σώμα
Προσκόπων Κύπρου, προς το οποίο
ανέκαθεν έτρεφε ιδιαίτερη στοργή,
αγάπη και εκτίμηση. Είχε αρκετές συ-
ναντήσεις με την ηγεσία του Σ.Π.Κ. και
διευκόλυνε το έργο του παραχωρώ-
ντας στρατιωτικά αυτοκίνητα για τις
μεταφορές που χρειαζόνταν οι Πρό-
σκοποι είτε για τις κατασκηνώσεις
τους είτε για τα Εκπαιδευτικά Κέντρα
τους..

Δοξολογία ΣΤΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Από τον Σύνδεσμο Πολιτικών Καταδίκων της Ε.Ο.Κ.Α.

Στις 8 Απριλίου έγινε η Τακτική Στήσια Εκδήλωση των Πολιτικών Καταδίκων της Ε.Ο.Κ.Α. στις Κεντρικές Φυλακές.

Πλήθος συναγωνιστών μας απ' όλη την Κύπρο, συγκεντρώθηκε και φέτος στις Κ.Φ., όπου με την άπογη συνεργασία της Διεύθυνσης και του Προσωπικού των Κεντρικών Φυλακών, εψάλη μέσα σε μια πραγματική κατανυκτική ατμόσφαιρα Δοξολογία και τελέστηκε Μνημόσυνο όλων των πεσόντων και εν ειρήνη τελειωθέντων συναγωνιστών μας, στο εκκλησάκι του Αγίου Επιφανίου, χοροστατούντος του Σεβασμιοτάτου Μητροπολίτη Κύκου & Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου και ψαλλούσης της μελωδικότατης χορωδίας της Ιεράς Μονής Κύκκου.

Άφωνο και κατασυγκινημένο το εκκλησίασμα (μέσα και έξω από το μικρό εκκλησάκι) παρακολούθησε την ιεροτελεστία, μένοντας καρφωμένο στη θέση του, χωρίς να ακούεται ο παραμικρός ψίθυρος. Μεταφερθήκαμε πραγματικά 57 χρόνια πίσω, τότε που... το μόνο που διαφέραμε ήταν στη στολή. Όλα τ' άλλα ήταν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του τότε Πολιτικού Κατάδικου της Ε.Ο.Κ.Α.

Στη συνέχεια μίλησε ο συναγωνιστής μας Πολιτικός Κατάδικος Θεολόγος κ. Φειδίας Παπασάββας, αποσπάσματα της ομιλίας του οποίου παραθέτουμε:

*Πανιερότατε Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ.κ. Νικηφόρε,
κ. Πρόεδρε των Συνδέσμων Αγωνιστών,
κ. Πρόεδρε του Σ.Ι.Μ.Α.Ε.,
κ. Πρόεδρε του Συνδέσμου Πολιτικών Καταδίκων,
κ. Αναπληρωτή Διευθυντή των Φυλακών,
αγαπητοί φίλοι και συναγωνιστές και συναγωνίστριες.*

1η Απριλίου 1955. Μια ημερομηνία, που γράφτηκε με χρυσά γράμματα στις σελίδες της μακρόχρονης ιστορίας της πολύπαθης, από πολλούς κατακτητές, Κύπρου μας. Τότε, πριν 57 χρόνια, ξεκίνησε ένας τιτάνιος αγώνας, ενάντια στην αποικιοκρατία της πάλαι ποτέ Βρετανικής αυτοκρατορίας. 1η Απριλίου 1955. Όπως λέμε 25η Μαρτίου 1821, ή 28η Οκτωβρίου 1940, που ολόκληρο το έθνος, σύσσωμο, τα έβαλε, με τα πενιχρά μέσα που διέθετε, ενάντια στις ορδές των Τούρκων

βαρβάρων της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, ή στις πολεμικές μηχανές των Ιταλών και των σιδηρόφρακτων μεραρχιών της ναζιστικής Γερμανίας.

Κατά το παράδειγμα των αδελφών μας Ελλήνων, έτσι και εμείς, την 1η Απριλίου 1955, ξεκινήσαμε ένα τεράστιο αγώνα για την αποτίναξη του Βρετανικού ζυγού, αφού ακούσαμε το <ουδέποτε> του Άγγλου υπουργού Hopkinson. Με αρχηγούς τον στρατηγό Γεώργιο Γρίβα <Διγενή> και τον Αρχ. Μακάριου Γ' μεγαλουργήσαμε. Μοναδικά μας όπλα η πίστη στο θεό και η αγάπη για την ελευθερία. Οι ψυχικές μας δυνάμεις ήταν τέτοιες και η βεβαιότητα στο δίκιο μας τόσο απόλυτη, που μας κράτησαν όρθιους και αταλάντευτους στον αγώνα εναντίον του κατακτητή, για 4 ολόκληρα χρόνια.

...

Ολόκληρος ο Κυπριακός λαός μάς αγκάλιασε και μάς βοήθησε με ανιδιοτέλεια και αγάπη. Τα σπίτια του έγιναν καταφύγια και κρυψώνες για τους αντάρτες των βουνών, αλλά και για τους καταζητούμενους των πόλεων και των χωριών και γενικά όλων των αγωνιστών. Η τροφοδοσία, τα μηνύματα, καθώς και η όποια άλλη βοήθεια χρειαζόταν, προσφερόταν αφειδώλευτα και πάντοτε μάλιστα με κίνδυνο της ίδιας τους της ζωής και της οικογένειάς τους.

Βέβαια, οι θυσίες των αγωνιστών της πρώτης γραμμής ήταν μεγάλες και

πάρα πολλές και προπάντων ανεπανάληπτες. Με αυτές θα ασχοληθούμε, για να κάμψουμε ευλαβικά το γόνυ και να αποδώσουμε σ' αυτούς φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης, αλλά και για να παραδειγματιστούμε.

Πρώτα απ' όλα, έχουμε χρέος να αναφερθούμε στους απαγχονισθέντες λεβεντονιούς μας, που με θάρρος ανυπέρβλητο και βαθιά αγάπη στην ελευθερία, βάδισαν αγέρωχοι και χωρίς κανένα δισταγμό στην αγχόνη και την αθανασία και εκεί στην αθανασία και την αιωνιότητα θα παραμείνουν. Τα φυλακισμένα μηνύματα δεν είναι μακριά, αλλά σε λίγη απόσταση από δω. Εκεί θα βρεθούμε σε λίγο όλοι, για να αποδώσουμε τις δέουσες τιμές στον Μιχάλη Καραολή, Ανδρέα Δημητρίου, Ανδρέα Ζάκο, Ιάκωβο Πατάτσο, Χαρίλαο Μιχαήλ, Μιχαήλ Κουτσόφτα, Ανδρέα Παναγίδη, Στέλιο Μαυρομάτη και Ευαγόρα Παλληκαρίδη. Επίσης στους Μάρκο Δράκο, Γρηγόρη Αυξεντίου, Στυλιανό Λένα και Κυριάκο Μάτση, που και αυτοί εκεί αναπαύονται, γιατί οι Άγγλοι φοβόντουσαν τις εκδηλώσεις τιμής και αγάπης του κόσμου γ' αυτούς, αν επέτρεπαν τη δημόσια κηδεία και ταφή τους.

...

Έπειτα έχουμε τους ηρωικά αγωνισθέντες και πεσόντες στις μάχες εναντίον των χιλιάδων άρτια εξοπλισμένων Άγγλων στρατιωτών και μάλιστα επίλεκτων μονάδων. Στην κορυφή,

το ολοκαύτωμα της μάχης του Μαχαιρά, όπου ο αθάνατος Γρηγόρης Αυξεντίου μαζί με τον Αυγουστή Ευσταθίου, έγραψαν μια από τις λαμπρότερες σελίδες της νεώτερης ιστορίας, όχι μόνο της Κύπρου, αλλά και ολόκληρου του έθνους. Τις συγκλονιστικές στιγμές της μάχης και της θυσίας του Γρηγόρη, έχουμε από τον επιζήσαντα του έπους αυτού Αυγουστή, που τώρα είναι μαζί μας ζωντανή απόδειξη και μαρτυρία.

Περνάμε τώρα και στο ολοκαύτωμα του αχυρώνα του Λιοπετρίου, όπου έχουμε άλλους τέσσερεις ηρωικούς αγωνιστές, τον Ανδρέα Κάρυο, Ηλία Παπακυριακού, Φώτη Πίττα και Χρίστο Σαμάρρα, που η αγάπη τους για την πατρίδα και την ελευθερία ήταν μεγαλύτερη και από αυτή την ίδια τη ζωή τους.

Οι πιο πάνω και τόσο άλλοι, που πρέπει να αναφέρουμε, για να μην ξεχνάμε σε ποιους οφείλουμε την ελευθερία μας, όπως ο Πέτρος Γιάλλουρος, μαθητής ακόμα, που πυροβολήθηκε και σκοτώθηκε άνανδρα και «εν ψυχρώ» από τους Άγγλους, ο Χαράλαμπος Μούσκος που θυσιάζεται στο «Μερσινάκι» και τραυματίζεται ο Μάρκος Δράκος που αργότερα περνά και αυτός στο Πάνθεο των Ηρώων. Τιμή και δόξα και στον ηρωικό Γιωργάλλα, που έδωσε τη ζωή του στη μάχη της Ζωοπηγής, αλλά δε θα παραλείψουμε να αναφερθούμε και στους γενναίους

αγωνιστές και φίλους στη μάχη του Γενικού Νοσοκομείου, Κυριάκο Κολοκάση και Ιωνά Νικολάου. Αθάνατοι και αυτοί στον μακρύ κατάλογο των Ηρώων, όπως και τόσοι άλλοι γνωστοί και άγνωστοι αγωνιστές, που αφήνουν τον παρόντα κόσμο ειρηνικά. Τιμή και ευγνωμοσύνη σίγουρα και σε αυτούς που έφυγαν από κοντά μας μέχρι και σήμερα. Πρόσφατα ακόμα και ο φίλος και συναγωνιστής Γρηγόρης Γρηγοράς.

Όλοι ανεξαιρέτα, όσοι αναφέραμε και όσοι τυχόν παραλείψαμε, ή δεν γνωρίζουμε, με την αντρείουσίνη, το απαράμιλλο θάρρος και τη θυσία τους, συντέλεσαν στο θαύμα της ελευθερίας της Κύπρου, στο θαύμα του 1955-59.

Για να το επιβεβαιώσουμε αυτό ακόμα περισσότερο, πρέπει να αναφερθούμε και να καταδικάσουμε με τον πιο έντονο και κατηγορηματικό τρόπο, τόσο την ωμότητα της αποικιοκρατικής Αγγλίας, όσο και τη βαρβαρότητα που χρησιμοποίησε για να καταπνίξει και να αναιρέσει αυτό το θαύμα του απελευθερωτικού μας αγώνα. Με χιλιάδες στρατιώτες, έρευνες, κατ' οίκον περιορισμούς, συλλήψεις και απεχθή βασανιστήρια, ανήκουστα και φοβερά (είναι γνωστές οι Πλάτρες το Σεράι και η Ομορφίτα), με φυλακίσεις αγωνιστών και στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπου οδηγούσε και κρατούσε χιλιάδες συμπατριώτες μας, μικρούς και μεγάλους (κρατητή-

ρια Πύλας, Κοκκινотριμιθιάς και Μάμ-
μαρι, ειδικοί κρατούμενοι στις φυλα-
κές), προσπάθησε να κάμψει το φρό-
νημα και την ψυχή του αγώνα και του
λαού μας. Όμως μάταια. Έξω, ανάμεσα
στον λαό και τους αγωνιστές, αλλά
προπάντων μέσα στις φυλακές και τα
κρατητήρια, εδημιουργείτο μια τέτοια
ενότητα άρρηκτη, μια τέτοια αγάπη
και ένας τέτοιος σύνδεσμος φιλίας και
εκτίμησης μεταξύ μας και τέτοιος αγω-
νιστικός παλμός για την ελευθερία,
που δεν έσβησε ποτέ, ούτε τότε, ούτε
μέχρι και σήμερα. Απόδειξη τρανή και
η σημερινή συνάντηση και παρουσία
όλων μας, που πάντοτε είναι συγκινη-
τική, όπως και σε κάθε περίπτωση που
συναντιόμαστε.

*Πανιερότατε Μητροπολίτη Κύκκου
και Τηλλυρίας κ.κ. Νικηφόρε,*

*κ. Πρόεδρε των Συνδέσμων Αγωνι-
στών,*

κ. Πρόεδρε του Σ.Ι.Μ.Α.Ε.,

*κ. Πρόεδρε του Συνδέσμου Πολιτικών
Καταδίκων,*

*κ. Αναπληρωτή Διευθυντή των Φυλα-
κών,*

*αγαπητοί φίλοι, συναγωνιστές και
συναγωνίστριες.*

Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, χρειαζόμα-
στε ακόμα ένα θαύμα. Ο Τούρκος ει-
σβολέας είναι μέσα στην πατρίδα μας
και όλοι ανεξάρτητα κινδυνεύουμε. Η

Κύπρος μας, που τόσο αγαπήσαμε και
αγαπούμε κινδυνεύει να αφανιστεί
κάτω από το πέλμα του βάρβαρου κα-
τακτητή. Δεν θα αποδώσουμε ευθύνες
και δεν θα αναφερθούμε σε φοβερά
λάθη και παραλείψεις για την τραγω-
δία στην οποία περιήλθαμε, δηλαδή σε
μια μοιρασμένη και καταπατημένη, δυ-
στυχώς, Κύπρο μας. Εκείνο όμως που
θέλουμε και απαιτούμε, είναι να μην
ταλανιζόμαστε και να μην κατατριχό-
μαστε άλλο (φτάνει πια) από τις διχό-
νοιες και τις μικροσκοπιμότητες, οποι-
ασδήποτε μορφής. Ο κίνδυνος αφανι-
σμού είναι μέγιστος και τόσο ορατός,
που δεν πρέπει να ολιγωρούμε και να
εθελουφλούμε. Προέχει η ενότητα και
η σωτηρία της πατρίδας μας. Μ' αυτήν
την ενότητα μεγαλουργήσαμε διά
μέσου των αιώνων, ενώ αντίθετα η δι-
χόνοια, μας κατέστρεψε. Μοναδική
ευχή και προσευχή μας στο θεό, ας
είναι και πρέπει να είναι, η επανάληψη
του θαύματος του 1955-59. Πιστεύουμε
ακράδαντα και αισιοδοξούμε ότι και
πάλι θα εισακουστούμε. Είθε το
Πάσχα, που σε μια εβδομάδα θα γιορ-
τάσουμε την Ανάσταση του Χριστού,
να φέρει και την ανάσταση της πατρί-
δας μας.

Φειδίας Παπασάββας,

Πρώην Πολιτικός Κατάδικος και
συνταξιούχος Θεολόγος Καθηγητής.

08/04/2012

Μετά την απόλυση, μεταβήκαμε δίπλα, στα ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΜΝΗΜΑΤΑ, όπου ύστερα από το Τρισάγιο, κατήσασαμε όλοι τα δάφνινα στεφάνια της ευγνωμοσύνης μας προς τους πεσόντες συναγωνιστές μας.

Ήταν μια πραγματική μυσταγωγία που μετέφερε όλους μας στα Χρόνια εκείνα της φυλάκισής μας, με τις καθημερινές τιμωρίες, τους εξευτελισμούς και τη συνεχή αλλά άκαρπη προσπάθεια των κατακτητών να μας μετατρέψουν σε απλούς αριθμούς, με τις ανταρσίες μας, αλλά και με τους απαίσιους απαγχονισμούς.

Τελειώνοντας εκφράζουμε για άλλη μια φορά τις θερμές μας ευχαριστίες

προς τη Διεύθυνση των Κεντρικών Φυλακών Κύπρου, στη συνεργασία και βοήθεια της οποίας οφείλεται η μεγάλη επιτυχία της εκδήλωσής μας αυτής, που καθηκόντως και ενσυνειδήτως τελούμε ετησίως κάθε πρώτη Κυριακή μετά την 1η Απριλίου.

Με το πέρας των πιο πάνω, ακολούθησε γεύμα στο εστιατόριο των Συνδέσμων μας, το οποίο αφιερώσαμε, τιμής ένεκεν, στον συναγωνιστή και συγκατάδικό μας Τομεάρχη Σολέας αείμνηστο Γρηγόρη Γρηγορά, για τον οποίο μίλησε ο Γενικός Οργανωτικός του Συνδέσμου μας κ. Ευθύμιος-Μίμης Βασιλείου, την ομιλία του οποίου παραθέτουμε στη συνέχεια:

Μνήμη ΓΡΗΓΟΡΗ ΓΡΗΓΟΡΑ

8 Απριλίου 2012

Του Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Τιμούμε σήμερα την επέτειο του ξεσηκωμού μας εναντίον της βρετανικής αποικιοκρατίας για αυτοδιάθεση και ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Τιμούμε τη δοξασμένη 1η Απριλίου 1955. Τιμούμε τους 108 αθάνατους συναγωνιστές μας που άφησαν την τελευταία τους πνοή είτε στο πεδίο της μάχης, είτε στα βασανιστήρια, είτε στο ικρίωμα. Ταυτοχρόνως τιμούμε και όλους τους εν ειρήνη κοιμηθέντες συναγωνιστές μας, που αθόρυβα, ταπεινά, σεμνά και χωρίς να επιδιώξουν ποτέ οποιαδήποτε ανταμοιβή για τον 4χρονο αγώνα τους, εξεδήμησαν εις Κύριον σιωπηλοί αλλά περήφανοι για να συναντήσουν και να ξανασιμίζουν με τον Αρχηγό και με τους συναγωνιστές τους που προηγήθηκαν.

Ξεχωριστή θέση μεταξύ τους κατέχει επάξια ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΝΤΑΒΕΛΗΣ ο πρώτος Τομεάρχης της Σολιάς κάτω από τη διοίκηση του οποίου είχα την τιμή να υπηρετήσω όντας τότε μαθητής του Γυμνασίου Ευρύχου, ο Γρηγόρης Γρηγοράς από τη Λύση, το πρωτοπαλλήκαρο και υπασπιστής του Διγενή, που ταρακούνησε τα βουνά του

Τροόδους και τη Σολιά ολόκληρη με τις παράτολμες επιθέσεις του εναντίον των πάνοπλων Βρετανών. Ακάματος, εφευρετικός, ατρόμητος, ευθύφρων και νουνεχής, πάντα επέφερε θανάσιμα χτυπήματα στον βρετανικό λέοντα. Τον ξεδόντιασε και τον κατεξευτέλισε μέχρι που η καταραμένη προδοσία τον παρέδωσε στα χέρια του κατακτητή. Αλλά και εκεί στα φοβερά ανακριτήρια, όπου υπεβλήθη σε απάνθρωπα βασανιστήρια, νίκησε και πάλιν τον εχθρό. Τον νίκησε γιατί άντεξε και δεν μίλησε. Λύσσαξε ο κατακτητής. Μα τι να κάμει; Ο ΝΤΑΒΕΛΗΣ ήταν βράχος. Τον φυλάκισε και αργότερα τον εξόρισε στις φυλακές της αφιλόξενης Βρετανίας, απ' όπου βγήκε και πάλι νικητής. Επέστρεψε στην Κύπρο θριαμβευτής μαζί με τόσους άλλους.

Δεν ζήτησε τίποτε από την πολιτεία. Εργάστηκε σκληρά, έκαμε οικογένεια, χωρίς ποτέ να καυχηθεί για όσα έκαμε. Τον ζήσαμε όλοι και το πιστοποιούμε. Πάντα κύριος, πάντα φίλος, πάντα σεμνός, πάντα έντιμος. Μόνη έγνοια του ήταν η ιδιαίτερη μας πατρίδα που αποπροσανατολισμένη και χωρίς εθνι-

κή ηγεσία δέρνεται και ψάχνεται ακόμα, για να εντοπίσει τι θέλει. Η αγωνία του αυτή κράτησε μέχρι τη νύκτα της 30ης Μαρτίου, μεγάλη επέτειο του Γρηγόρη και των ολίγων εκείνων που κάλεσε ο Διγενής το βράδυ εκείνο του 1955, για να τους δώσει τις τελευταίες οδηγίες για έναρξη του Αγώνα.

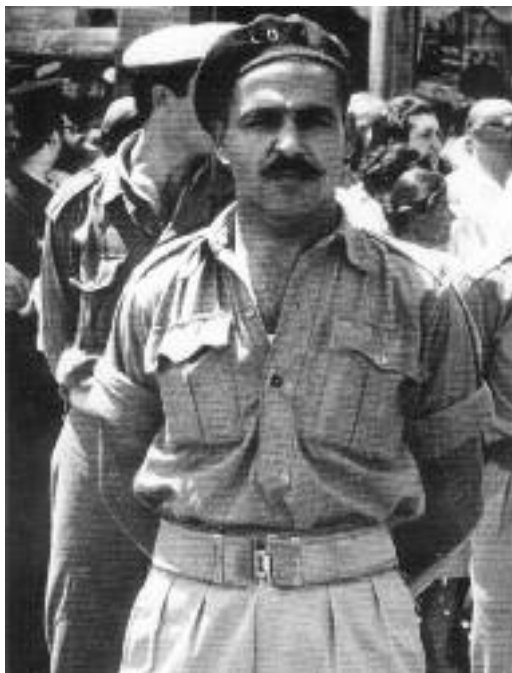
Η νύκτα αυτή ήταν η τελευταία του σ' αυτόν τον επίγειο και εφήμερο κόσμο και ταυτοχρόνως η πρώτη του στον αληθινό πνευματικό κόσμο που αναμένει όλους μας, εισερχόμενος μόνιμα στο ανέσπερο στερέωμα της απαρίγραπτης ιστορίας.

Μεγάλο το κτύπημα για τη σεμνή οικογένειά του. Μεγάλη η απώλεια για τους Συνδέσμους μας. Υποκλινόμαστε μπροστά στο μεγαλείο της ψυχής του

και συλλυπούμαστε τους οικείους του και ιδιαίτερα τη σεβαστή δέσποινα και υποδειγματική συναγωνίστριά μας, σύζυγό του, ερίτιμη κυρία Δήμητρα, τα παιδιά και τα εγγόνια του, καθώς και τον αλύγιστο αγωνιστή αδελφό του και Πρόεδρό μας τον φίλατο Κυριάκο και προσευχόμαστε στον Ύψιστο να τάξει την ελληνική ψυχή του εν σκηναίς δικαίων.

Παρακαλώ όπως όλοι μαζί αποχαιρετήσουμε τον καπετάν NTABΕΛΗ, τραγουδώντας το αγαπημένο του τραγούδι, τον ΓΕΡΟ ΔΗΜΟ και στη συνέχεια να τηρήσουμε εις μνήμη του μονόλεπτη σιγή.

**ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΣΟΥ
ΑΕΙΜΝΗΣΤΕ ΓΡΗΓΟΡΗ**

Εορτασμός
ΤΩΝ ΕΠΕΤΕΙΩΝ
ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1821
ΚΑΙ ΤΗΣ 1ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1955
ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΛΑΚΑΤΑΜΕΙΑΣ

Λαμπρά γιόρτασε και φέτος τις εθνικές μας αυτές επετείους ο Δήμος Λακατάμειας. Κύριος ομιλητής της όλης εκδήλωσης, που πραγματοποιήθηκε στο Κέντρο Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου, ήταν ο Τομεάρχης της Ε.Ο.Κ.Α. κ.Ανδρέας Σεϊτάνης, αποσπάσματα της ομιλίας του οποίου παραθέτουμε:

Είπαν την επανάσταση του Γένους
Ένα θαύμα. Αν έτσι ήταν, δεν ήταν
σίγουρα ένα θαύμα της στιγμής. Γι
αυτό το θαύμα εργάστηκαν και πέθα-
ναν γενεές ολόκληρες, παραδομένες

στο όνειρο της λευτεριάς, ένα όνειρο
που κράτησε τετρακόσια ολόκληρα
χρόνια, τυλιγμένο μέσα στους θρύλους
και τις παραδόσεις της φυλής. Τα
βουβά σήμαντρα της Αγίας Σοφίας, οι

Ο Τομεάρχης Ορεινής Ανδρέας Σεϊτάνης στο βήμα.

δάσκαλοι του Γένους, το δημοτικό τραγούδι, τα θούρια του Ρήγα Φεραίου, η Φιλική Εταιρεία, οι Αρματολοί και οι Κλέφτες, όλα αυτά και όλοι εκείνοι κράτησαν άγρυπνη την εθνική συνείδηση για τέσσερεις αιώνες και ύφαιναν στον αργαλειό της υπομονής το λάβαρο του ξεσηκωμού και της ανένστασης του Έθνους.

...

Το θαύμα του Εικοσιένα δεν ήταν κάποιο μεταφυσικό φαινόμενο, ούτε επέμβαση υπερφυσικών δυνάμεων. Ήταν κορύφωση και δικαίωση της ακλόνητης πίστης, της απόλυτης προσήλωσης σ' ένα σκοπό, της ψυχικής έξαρσης του δουλωμένου αλλά ανυπότακτου Γένους. Αυτό το μήνυμα, αυτό το δίδαγμα εκπέμπει, τώρα και πάντα, ο ιστορικός σταθμός της 25ης του Μάρτη 1821. Αυτό το μήνυμα αυτό το δίδαγμα αναζητεί, τώρα και πάντα, ελληνικές ψυχές για να το μεταδίδουν και να το συντηρούν μέσα στην πολυτάραχη ζωή και πορεία του έθνους.

...

Από την αποφράδα μέρα της 29ης Μαΐου 1453, τη θλιβερή μέρα της άλωσης της Πόλης, οι αδούλωτοι ραγιάδες δεν έπαψαν να συντηρούν μέσα τους τον πόθο και να θρέφουν την ελπίδα ότι «πάλιν με χρόνια, με καιρούς, πάλιν δικά μας θάναι».

...

Περήφανη και μνημειώδης αντηχεί ακόμη στ' αυτιά μας η απάντηση που ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος έδωσε στον Μωάμεθ τον Β', όταν ο τελευταίος τον κάλεσε να παραδώσει την Κωνσταντινούπολη «αποχωρών σώς αυτός μετά και των σων»:

«Το δε την Πόλιν σοι δούναι, ούτ' εμόν εστί, ούτ' άλλου των κατοικούντων εν ταύτη. κοινή γαρ γνώμη πάντες αυτοπροαιρέτως αποθανούμεν και ου φεισόμεθα της ζωής ημών».

...

Αλλά κι η 1η τ' Απρίλη, με τα μεγάλα και θαυμαστά που εκφράζει και παριστάνει, ξεπήδησε μέσα από τους αιώνες της ελληνικής ιστορίας και φλόγισε τις ψυχές των Ελλήνων της Κύπρου, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν αμέσως στο κάλεσμα του Διγενή και της Ε.Ο.Κ.Α και στρατεύθηκαν εθελοντικά, διεκδικώντας τη λευτεριά και την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

«Ήταν τότε που ο αέρας που αναπνέαμε γέμιζε το είναι μας Θεό κι Ελευθερία, ήταν τότε που ακόμα κι από κάθε σβωλαράκι χώμα της γης μας αναδυόταν λεβεντιά κι αντρευσύνη, ήταν τότε που τραγουδούσαμε τον θάνατο και γιορτάζαμε τη θυσία.

...

Ο Κυπριακός Ελληνισμός, αναθυμάται σήμερα με δέος, το μεγάλο κι ανεπανά-

ληπτο εκείνο τόλμημα. Γιατί με την απόφαση που πήρε τη μέρα εκείνη, σήκωσε στους ώμους του, το βαρύ φορτίο μιας ιστορίας τριών χιλιάδων χρόνων.

...

Κι όταν μεθιστορικά θα αποτολμηθεί η αποτίμηση του Αγώνα, κι όταν οι νεότεροι θα εντρυφήσουν, στην ωραιότητα του κάλλους και στη μεγαλοσύνη του περιεχομένου του, θα πρέπει να κοινωνήσουν από το «μολών λαβέ» του Αυξεντίου και το «αν θα βγω, θα βγω πυροβολώντας» του Μάτση, από το μεθύσι της θυσίας των τεσσάρων του αχυρώνα και το κροτάλισμα του όπλου του αιμόφυρτου Δράκου, του Μούσκου, του Παρίδη και τόσων άλλων.

...

Τούτο το πνεύμα θα αντλείται μέσα από τους θαλερούς στίχους του έφηβου Ευαγόρα Παλληκαρίδη:

*Θα πάρω μιαν ανηφοριά
θα πάρω μονοπάτια
να βρω τα σκαλοπάτια
που παν στη λευτεριά,*

...

Την ώρα τούτη της ανάμνησης και της έξαρσης, του προβληματισμού και των εγκωμίων, τούτη την ώρα ζωντανεύουν οι ταπεινές μορφές που δημιούργησαν τον θρύλο. Και μέσα μας και γύρω μας

ανασταίνονται εκείνοι, που μας έδωσαν το δικαίωμα να νοιώθουμε το αίσθημα της εθνικής καταξίωσης.

Περνά τώρα από μπροστά μας η θρυλική στρατιά των αθανάτων.

Περνά ο Αρχηγός της Ε.Ο.Κ.Α ο θρυλικός Διγενής, περνούν οι φίλοι, περνούν οι σύντροφοι, περνούν οι συναγωνιστές. Γονυπετούμε με θαυμασμό μπροστά στο απλησίαστο μεγαλείο τους... κι ευλαβικά κλίνουμε το γόνυ στο ιερό προσκυνητάρι της αθανασίας τους που το σκέπει ο Θεός. Γιορτάζει και πάλιν η Κύπρος και τιμά τη μέρα της αρχής του μεγάλου αγώνα της. Ματωμένη η μικρή πικραμένη πατρίδα μας από τις ανοιχτές πληγές που άνοιξε στο σώμα της η τραγωδία του 74, μαυροφορεμένη η γη μας, με έναν Πενταδάκτυλο να κλαίει, σκύβει σήμερα πάνω και μέσα σε μια ιστορική στιγμή της εθνικής ζωής και ανανεώνει τις δυνάμεις και την πίστη της στον αγώνα για την επιβίωση και τη δικαίωσή της. Αντλεί διδάγματα από την αστείρευτη πηγή του ιστορικού παρελθόντος και αναβαπτίζεται μέσα στο άπλετο φως μιας δοξασμένης εποχής κι ενός ηρωικού μεγαλείου.

...

Κανένας δεν δικαιούται να επαναναπαύεται, σε κανένα δεν επιτρέπεται να αδιαφορεί, για κανένα δεν ισχύουν δι-

καιολογητικά απουσίας από τον αγώνα για τη σωτηρία και τη λευτεριά της πατρίδας μας.

Μπορεί με τη βία να πήραν τα εδάφη μας.

Μπορεί με τη δύναμη των όπλων να κρατούν τα σπίτια και τη γη μας. Μπορεί από θέση ισχύος να μας απειλούν και να μας εκβιάζουν. Δεν μπορούν,

όμως, ποτέ να πάρουν την συγκατάθεσή μας για υποδούλωση του τόπου μας.

Δεν μπορούν ποτέ να μας αναγκάσουν να υπογράψουμε τη θανατική καταδίκη της γης που μας γέννησε. Δεν ξεγράφουμε πατρίδες και δικαιώματα και δεν ξεπουλούμε σε τιμή ευκαιρίας τα δικάιά μας.

Ομιλία

ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΩΝ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ ΜΑΣ ΑΝΔΡΕΑ
ΜΑΪΜΑΡΗ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗ-
ΤΩΝ ΤΟΥ «ΔΡΑΣΙΣ – Κ.Ε.Σ» ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ*Τον Ανδρέα Μαϊμάρη*

Ανταποκρινόμενος σε σχετική πρόσκληση του «ΔΡΑΣΙΣ – Κ.Ε.Σ» ο συναγωνιστής Ανδρέας Μαϊμάρης, μετέβη στην Αθήνα, όπου παρέστη και εκφώνησε τον πανηγυρικό ενώπιον του αντίστοιχου φοιτητικού κόσμου. Μεταξύ άλλων, ο Ανδρέας Μαϊμάρης, τόνισε και τα ακόλουθα:

● Η 25η Μαρτίου 1821 σήμανε την Ελληνική Επανάσταση εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και οδήγησε στην απελευθέρωση της Ελλάδας από τον Τουρκικό ζυγό. Ένα επίτευγμα κοσμοϊστορικό, που έδειξε κατά τον πιο χειροπιαστό τρόπο, το ψυχικό μεγαλείο του ελληνισμού και τις ανυπέρβλητες δυνάμεις που κουβαλά μέσα του ο ελληνικός λαός, σε μια αλυσιδωτή διαδοχή από τα πανάρχαια χρόνια μέχρι σήμερα και αποσπά τον θαυμασμό της ανθρωπότητας με τα επιτεύγματά του, που θεωρούνται και είναι υπεράνθρωπα.

...

● Ο απελευθερωτικός αγώνας της Ε.Ο.Κ.Α. δεν είναι ανεξάρτητος από τους αγώνες του Έθνους, είναι μια συνέχεια και δεν διαφέρει στη βάση του, στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των αγώνων της Μητροπολιτικής Ελλάδας.

Η 1η Απριλίου 1955 αποτελεί την πιο γενναία υέρβαση ήθους και αρετής και κοσμεύει την ιστορία, ως η κορυφαία πράξη αυτοθυσίας και προσφοράς για την Ελευθερία. Ήταν μέρα αυτογνωσίας και αυτοπροσδιορισμού. Ήταν η ώρα της κατάθεσης ζωής. Ήταν μια γενναία πορεία προς τον υπέροχο κόσμο των ωραίων ιδανικών και αξιών της ζωής. Καθήρε το μίasma της δουλείας και οδήγησε την Κύπρο στην ανεξαρτησία και πάν' απ' όλα περιέσωσε την τιμή και την αξιοπρέπεια του σκλαβωμένου λαού. Υπήρξε πανελλήνιο γεγονός και αποτελεί πηγή εθνικής ενδυνάμωσης, έμπνευσης και Εθνικής Αγωγής.

...

ΜΑΧΕΣ ΚΑΙ ΝΑΥΜΑΧΙΕΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ

Από το National Geographic

Έρευνα Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Δύο ήταν, κατά γενική ομολογία, οι σημαντικότερες προσωπικότητες στη διάρκεια της Επανάστασης του 1821: ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης στην ξηρά και ο Ανδρέας Μιαούλης στη θάλασσα. Οι δύο αυτοί αγωνιστές είχαν την ίδια περίπου ηλικία. Μάλιστα, όταν ξεκίνησε η Επανάσταση, ήταν αρκετά μεγάλοι: ο Μιαούλης ήταν 52 ετών και ο Κολοκοτρώνης ένα χρόνο μικρότερος.

Ο Κολοκοτρώνης συμμετείχε ενεργά σε όλα τα γεγονότα. Μαζί με τον Γρηγόριο Παπαφλέσσα, τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και άλλους οπλαρχηγούς μπήκαν ως ελευθερωτές στην πόλη της Καλαμάτας, όπου στον Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων τελέστηκε δοξολογία και κηρύχθηκε η έναρξη της Επανάστασης (στις 23 Μαΐου του 1821). Επίσης, έλαβε μέρος σε πολλές στρατιωτικές επιχειρήσεις –στη μάχη στο Βαλτέτσι τον Μάιο του 1821, στην άλωση της Τριπολιτσάς τον Σεπτέμβριο του 1821, στην καταστροφή της στρατιάς του Δράμαλη στα Δερβενάκια τον Ιούλιο του 1822– και ανα-

δείχθηκε αρχιστράτηγος της Πελοποννήσου. Σε ηλικία 63 ετών φυλακίστηκε και σε ηλικία 73 ετών πέθανε.

Ο Μιαούλης στις 27 Μαρτίου του 1821 προσέφερε σημαντικότερο ποσό υπέρ του Αγώνα. Στις αρχές του 1822 εκλέχθηκε ναύαρχος του στόλου της Ύδρας. Τον Ιούλιο του 1822 –μαζί με τους Μανώλη Τομπάζη και Γεώργιο Κιβώτο– έθεσε τον εαυτό του και τα πλοία του στη διάθεση της Επανάστασης. Κατανίκησε τον τουρκικό στόλο στη ναυμαχία της Πάτρας και έλαβε μέρος, μεταξύ άλλων, στις ναυμαχίες της Χίου, των Σπετσών και των Ψαρών. Στη ναυμαχία του Γέροντα κατανίκησε τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο και έσωσε τη Σάμο. Επίσης, τον Νοέμβριο του 1825 «έσπασε» τον τουρκικό αποκλεισμό του Μεσολογγίου. Απεβίωσε τον Ιούνιο του 1835.

Η πολιορκία και η άλωση της Τριπολιτσάς

Η Τριπολιτσά αποτελούσε, κατά την έναρξη της Επανάστασης, το σημαντι-

κότερο στρατιωτικό κέντρο της Πελοποννήσου και γενικότερα της νότιας Ελλάδας, ενώ ήταν και έδρα του πασά του Μοριά (Μορά Βαλεσί). Ο Γέρος του Μοριά, παρά τις διαφορετικές απόψεις των άλλων στρατιωτικών αρχηγών -να πολιορκήσουν πρώτα τα μεσσηνιακά κάστρα-, πρότεινε να μη διασπαστούν οι ελληνικές δυνάμεις σε πολλά σημεία, αλλά να επικεντρωθούν στην πολιορκία της Τριπολιτσάς. Εξάλλου, ο τουρκικός στρατός θα μπορούσε, με ορμητήριο την Τρίπολη, να διαλύσει τις πολιορκίες άλλων κάστρων και να καταπνίξει τον Αγώνα.

1. Γύρω, λοιπόν, από την Τρίπολη στήθηκαν τα ελληνικά στρατόπεδα (στην Καρύταινα, στο Βαλτέτσι, στη Ζαράκοβα). Αποφασιστικής σημασίας για την πολιορκία της Τριπολιτσάς ήταν η νίκη στο Βαλτέτσι (12-13 Μαΐου 1821) εναντίον ισχυρής τουρκικής δύναμης με αρχηγό τον Μουσταφά πασά, η οποία είχε καταφτάσει από την Ήπειρο για να ενισχύσει την πολιορκημένη πόλη.

2. Μετά το γεγονός αυτό, καθώς και τη νίκη στα Δολιανά (18 Μαΐου 1821), ο κλοιός άρχισε να σφίγγει γύρω από την πόλη. Μέσα στα τείχη βρίσκονταν Τούρκοι, Αρβανίτες, Εβραίοι και πλήθος ενόπλων. Τα πράγματα γίνονταν όλο και πιο δύσκολα, με αποτέλεσμα κάποιες πλούσιες οικογένειες να εξα-

γοράζουν την ελευθερία τους χρηματίζοντας κάποιους οπλαρχηγούς.

3. Οι αγωνιστές έβλεπαν τα λάφυρα που θα μοιράζονταν μετά την άλωση της Τρίπολης, να μεταφέρονται στις σκηνές των οπλαρχηγών και να εξαφανίζονται.

4. Ο οπλαρχηγός Δούνιας από την Κυνουρία, στις 23 Σεπτεμβρίου 1821, κατάφερε να σκαρφαλώσει στα τείχη και ανοίξει την πόρτα του Αναπλιού.

5. Αμέσως οι δυνάμεις των επαναστατημένων Ελλήνων υπό την αρχηγία του Κολοκοτρώνη εισέβαλαν στην πόλη και άρχισαν να τη λεηλατούν.

Τελικά, μετά από πολύμηνη πολιορκία η Τριπολιτσά έπεσε στα χέρια των Ελλήνων.

Η μάχη στην Αλαμάνα

Όταν ο Χουρσίτ, ο οποίος βρισκόταν στα Γιάννενα, πληροφορήθηκε την εξέλιξη της Επανάστασης στην Πελοπόννησο, έστειλε εναντίον των επαναστατών δύναμη 8.000 πεζών και 800 ιππέων με διοικητές τον Κιοσέ Μεχμέτ και τον Αλβανό Ομέρ Βρυώνη. Σκοπός της εκστρατείας τους ήταν η καταστολή της Επανάστασης στη Στερεά Ελλάδα και στην Πελοπόννησο.

1. Οι οπλαρχηγοί της Ρούμελης διέπραξαν τότε ένα σημαντικό λάθος τακτικής. Διέσπασαν τις δυνάμεις τους

και τις διασκόρπισαν σε μεγάλη έκταση, με αποτέλεσμα να αποδυναμωθεί η ελληνική παράταξη. Ο Πανουργιάς και ο Αθανάσιος Διάκος είναι οι δύο περισσότερο γνωστοί αγωνιστές υπό τις διαταγές των οποίων τέθηκε το σύνολο των ελληνικών δυνάμεων.

2. Ο Διάκος οχυρώθηκε στη γέφυρα της Αλαμάνας που οδηγεί προς την Άμφισσα. Είχε μαζί του 500 παλληκάρια.

3. Οι Τούρκοι, αφού διέλυσαν τη δύναμη του Πανουργιά και εξουδετέρωσαν τον Δυοβουνιώτη, στράφηκαν εναντίον του.

4. Η μάχη, που ήταν ιδιαίτερα σκληρή, κράτησε δύο μέρες (23-24 Απριλίου 1821). Ο Διάκος τη δεύτερη μέρα τραυματίστηκε σοβαρά στον δεξιό ώμο. Οι Τούρκοι κατόρθωσαν να τον πιάσουν ζωντανό. Έπειτα από πολλά βασανιστήρια, ο ηρωικός οπλαρχηγός ανασκολοπίστηκε. Ήταν 35 χρόνων. Οι απώλειες για τους Τούρκους δεν ήταν σημαντικές, για τους Έλληνες όμως ήταν βαριές. Παρ' όλα αυτά, η θυσία του Διάκου και των ανδρών του δεν πήγε χαμένη. Η αντίσταση του καθυστέρησε τους Τούρκους και έδωσε την ευκαιρία στους υπόλοιπους Έλληνες να προετοιμάσουν καλύτερα την άμυνά τους.

Το Χάνι της Τραβιάς

Μετά τη νίκη του στην Αλαμάνα ο Ομέρ Βρυώνης κατευθύνθηκε προς την Άμφισσα, για να περάσει από εκεί στην Πελοπόννησο. Εκείνη την κρίσιμη στιγμή έφτασε στην περιοχή ο Οδυσσέας Ανδρούτσος, αρματολός της Λιβαδειάς και γνωστός του Ομέρ Βρυώνη από την εποχή που ήταν στην υπηρεσία του Αλή πασά των Ιωαννίνων.

1. Με τα 1.500 παλληκάρια του στρατοπέδευσε στο Χάνι της Τραβιάς, στην είσοδο μιας στενής διάβασης του δρόμου που οδηγεί προς την Άμφισσα. Οι προσπάθειες του Βρυώνη να τον δελεάσει προσφέροντάς του αξιώματα έπεσαν στο κενό.

2. Στο μεταξύ, ο Δυοβουνιώτης και ο Πανουργιάς έσπευσαν να τον βοηθήσουν. Στις 8 Μαΐου 1821 ο Ανδρούτσος και τα παλληκάρια του κλείστηκαν μέσα στο χάνι, ενώ οι άλλοι δύο οπλαρχηγοί έπιασαν θέσεις δεξιά και αριστερά.

3. Οι Τουρκαλβανοί, αφού διασκόρπισαν αυτούς που βρισκονταν έξω από το χάνι, επιτέθηκαν εναντίον των έγκλειστων δυνάμεων.

4. Οι επιθέσεις του Ομέρ Βρυώνη αποκρούστηκαν από τους αμυνόμενους, με βαριές απώλειες για τους επιτιθέμενους. Τότε ο Βρυώνης διέταξε

να του φέρουν κανόνια από τη Λαμία.

5. Το βράδυ εκείνης της μέρας ο Ανδρούτσος και τα παλληκάρια του επιχείρησαν έξοδο και κατόρθωσαν να διαφύγουν, αφού πρώτα προξένησαν μεγάλες απώλειες στον εχθρό. Η νίκη στη Γραβιά αναπτέρωσε το ηθικό των Ελλήνων μετά την καταστροφή στην Αλαμάνα και καθυστέρησε αρκετά τους Τούρκους, εξαναγκάζοντάς τους να αλλάξουν τα σχέδιά τους για την καταστολή της Επανάστασης στην Πελοπόννησο.

Η καταστροφή του Δράμαλη στα Δερβενακία

Της Ρούμελης οι μπέηδες και του

Μωριά οι λεβέντες,

Στο Ντερβενάκι κείτονται κορμιά δί-
χως κεφάλια.

Στρώμα έχουνε τη μαύρη γη, προσκέ-
φαλο μια πέτρα

και τ' από πάνω σκέπασμα του
φεγγαριού τη λάμψη.

Κι ένα πουλάκι επέρασε και το
ξαναρωτούνε

«Πουλί, πώς πάει ο πόλεμος, το
κλέφτικο τουφέκι;»

«Μπροστά πάει ο Νικηταράς, πίσω ο
Κολοκοτρώνης
και παραπίσω οι Έλληνες με τα
σπαθιά στα χέρια».

Με αυτό τον απόλυτα περιεκτικό τρόπο η λαϊκή μούσα «απαθανάτισε» τη συντριβή της περήφανης στρατιάς του Δράμαλη στα Δερβενακία, στις 26 Ιουλίου του 1822. Ο Δράμαλης, με περισσότερους από 10.000 άνδρες, αποφάσισε να επιστρέψει στα τέλη Ιουλίου του 1822 στην Κόρινθο, αφού ο ανεφοδιασμός της στρατιάς του ήταν πλέον αδύνατος στην πεδιάδα του Άργους. Διέδιδε όμως ότι σκόπευε να ανακαταλάβει την Τριπολιτσά. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης δεν πίστεψε στις διαδόσεις και ήταν βέβαιος ότι ο Τούρκος στρατιωτικός θα επέλεγε τον δρόμο που περνούσε από τα στενά των Δερβενακίων με κατεύθυνση την Κόρινθο. Οι προβλέψεις του σύντομα επαληθεύτηκαν.

1. Στις 26 Ιουλίου η εμπροσθοφυλακή της εχθρικής στρατιάς φάνηκε να μπαίνει στα στενά. Οι Έλληνες έμειναν ακίνητοι στα ταμπούρια τους.

2. Έπρεπε να μπουν όσο το δυνατόν περισσότεροι Τούρκοι. Ξαφνικά, ακούστηκε η βροντερή φωνή του Κολοκοτρώνη: «Επάνω τους, Έλληνες».

3. Την ίδια στιγμή μια κόλαση φωτιάς ξεχύθηκε μέσα στο στενό ντερβένι και στο διάβα της κατέκαιε τα πάντα. Οι Τούρκοι, σαστισμένοι, στράφηκαν προς τον Άγιο Σώστη για να σωθούν. Πολλοί κατάφεραν να ξεφύγουν.

4. Τότε ο Νικήτας Σταματελόπουλος (Νικηταράς) με πολλούς συμπολεμιστές του απέκοψε την οδό διαφυγής.

5. Η σφαγή συνεχίστηκε τις δύο επόμενες μέρες σε άλλες τοποθεσίες της περιοχής. Τεράστιες ποσότητες λαφύρων, ιδιαίτερα πολεμοφοδίων, έπεσαν στα χέρια των επαναστατών.

Η μάχη στο Μανιάκι (1825)

Στο Μανιάκι της Μεσσηνίας το 1825 ο Παπαφλέσσας με λίγους γενναίους αγωνιστές ταμπουρώθηκε σε ένα λόφο κοντά στο χωριό και αντιμετώπισε ηρωικά την επίθεση του πολυάριθμου πεζικού των Τυρκοαιγυπτίων.

1. Ο Παπαφλέσσας και τα παλληκάρια του, αφού κατασκεύασαν στην κορυφή του λόφου μάντρα, στο εσωτερικό της έφτιαξαν τα ταμπούρια τους. Ο Παπαφλέσσας γνώριζε καλά ότι η μάχη δεν είχε ελπίδες να «σωθεί».

2. Ο Ιμπραήμ πλαγιοκόπησε με τον στρατό του και από δεξιά και από αριστερά το ταμπούρι του Παπαφλέσσα. Η σύγκρουση η οποία ακολούθησε ήταν σφοδρή. Ο Παπαφλέσσας και όλα τα παλληκάρια του σκοτώθηκαν, αφού πρώτα σφάγιασαν τους διπλάσιους εχθρούς.

Ο Ιμπραήμ ζήτησε από τον παραγιο του να βρει και να του φέρει το πτώμα του Παπαφλέσσα. Το πτώμα εντοπί-

στηκε ακέφαλο. Ο πασάς, αφού ζήτησε να τον στήσουν όρθιο, πλησίασε και τον φίλησε εις ένδειξη αναγνώρισης της ανδρείας του.

Η πολιορκία της Ακρόπολης των Αθηνών (1826-1827)

Ο Κιουταχής τον Αύγουστο του 1826 έφτασε στην Αθήνα και ξεκίνησε την πολύμηνη πολιορκία της Ακρόπολης. Η κατάληψη της Ακρόπολης ήταν καίριας σημασίας για τους Τούρκους, αφού θα σήμαινε τον πλήρη έλεγχο της Ρούμελης από τους κατακτητές. Στη διάρκεια της δεκάμηνης πολιορκίας οι τακτικές που ακολούθησαν και οι δύο πλευρές παρουσίαζαν μεγάλες ομοιότητες με αυτές της πολιορκίας του Μεσολογγίου.

1. Οι Οθωμανοί είχαν παρατάξει τα στρατεύματά τους έξω ακριβώς από την Ακρόπολη, επιδιώκοντας την αποκοπή των πολιορκημένων, με άμεση συνέπεια την παράδοσή τους σε σύγχρονο χρονικό διάστημα.

2. Οι «ταμπουρωμένοι» Έλληνες επιχειρούσαν συχνά νυχτερινές εξόδους, χωρίς όμως ιδιαίτερα αποτελέσματα. Πολλοί από τους επαναστάτες διακρίθηκαν στην κατασκευή υπόγειων σηράγγων (λαγουμιών), κάτω από τις θέσεις των εχθρών.

3. Το κύριο σώμα του ελληνικού πεζικού είχε παραταχθεί στα μετόπισθεν των Τούρκων, επιχειρώντας πολύ συχνά επιθέσεις για την εκδίωξή τους.

Η νικηφόρα έκβαση των τελευταίων μαχών του Καραϊσκάκη είχε εμπνεύσει εμπιστοσύνη, δημιουργώντας ελπίδες για την απελευθέρωση της Ακρόπολης. Ωστόσο, η ανάθεση αυτής της επιχείρησης σε φιλέλληνες αξιωματικούς, οι οποίοι επέμεναν στην αλλαγή τακτικής κάνοντας κατά μέτωπο επίθεση, σε συνδυασμό με τον θάνατο του Καραϊσκάκη, οδήγησαν στην οριστική κατάρρευση και στην παράδοση της φρουράς της Ακρόπολης.

Η ανατίναξη της τουρκικής ναυαρχίδας στη Χίο (1822)

Τον Απρίλιο του 1822 τα στίφη των βάρβαρων επιδρομέων, υπό την καθοδήγηση του καπουδάν πασά του οθωμανικού στόλου, Καρα Αλή του Ευτυχούς, κατέκαψαν απ' άκρου εις άκρον το όμορφο νησί της Χίου. Οι κάτοικοι του νησιού, είτε σφαγιάστηκαν είτε μεταφέρθηκαν στα σκλαβοπάζαρα της βόρειας Αφρικής. Ο Ψαριανός Κωνσταντίνος Κανάρης και ο Υδραίος Ανδρέας Πιπίνος αποφάσισαν να χτυπήσουν, με δυο πυρπολικά, τον τουρκικό στόλο που ναυλοχούσε στο λιμάνι της Χίου. Ήταν η ώρα της εκδίκησης. Η νύχτα της 6ης προς 7η Ιου-

νίου ήταν αφέγγαρη και οι δύο ατρόμητοι ναυτικοί μαζί με τους συντρόφους τους πλησίασαν χωρίς να γίνουν αντιληπτοί τους στόχους τους. Ο Πιπίνος την υποναυαρχίδα και ο Κανάρης τη ναυαρχίδα, την περήφανη «Μανσουρίγιε». Τα δύο πλοία ήταν κατάφωτα και τα πληρώματα διασκέδαζαν, καθώς την επομένη άρχισε το Μπαϊράμι.

1. Ο Πιπίνος έριξε την αρπάγη και το πυρπολικό του γαντζώθηκε στην υποναυαρχίδα. Άναψε τότε το φιτίλι και έφυγε. Η φωτιά όμως άργησε να φουντώσει και το πλήρωμα του δίκροτου κατόρθωσε να απομακρύνει το πυρπολικό.

2. Ο Κανάρης όμως ήταν πολύ πιο επίμονος.

3. Έμεινε στο πυρπολικό, μέχρι που σιγουρεύτηκε ότι η φωτιά μεταδόθηκε στην τουρκική ναυαρχίδα. Μόνο τότε πήδηξε στη βάρκα διαφυγής. Η ναυαρχίδα τυλίχθηκε στις φλόγες και σε λιγότερο από τρία τέταρτα της ώρας, παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειες του πληρώματός της να σβήσει τη φωτιά, ανατινάχτηκε, συμπαρασύροντας στον υγρό τάφο της 2.000 ναύτες και αξιωματικούς. Μία ώρα αργότερα, ο Καρα Αλή άφηνε την τελευταία του πνοή στην ακτή του νησιού που λίγες μέρες πριν είχε καταστρέψει.

Η ναυμαχία στο Γέροντα (1824)

Το 1824 υπήρξε ίσως το πιο κρίσιμο έτος για την Επανάσταση. Οι εμφύλιοι πόλεμοι και η διαφαινόμενη συνεργασία ανάμεσα στον Μοχάμετ Άλι της Αιγύπτου και τον σουλτάνο είχαν δημιουργήσει ένα κλίμα ηττοπάθειας και απογοήτευσης στις τάξεις των αγωνιστών. Η επέμβαση των Αιγυπτίων είχε ως αποτέλεσμα την καταστολή της Επανάστασης στην Κρήτη, την καταστροφή της Κάσου (30 Μαΐου 1824) και λίγο αργότερα, την καταστροφή των Ψαρών (21 Ιουνίου 1824). Κατόπιν, οι προσπάθειές τους στράφηκαν εναντίον της Σάμου.

Ο ελληνικός στόλος με συνεχείς επιθέσεις μικρής κλίμακας είχε κατορθώσει να κρατήσει μακριά τον εχθρικό στόλο, που είχε καταφύγει στην Κω αναμένοντας ενισχύσεις. Τότε ενωμένος ο ελληνικός στόλος με επικεφαλής τον Ανδρέα Μιαούλη κατέπλευσε στο στενό ανάμεσα στην Κω και την Αλικαρνασσό.

Στις 29 Αυγούστου του 1824, στον κόλπο του Γέροντα, η αντιπαράθεση των δύο στόλων εξελίχθηκε σε μια ιδιαίτερα σκληρή ναυμαχία.

1. Αρχικά τα τουρκικά πλοία προσπάθησαν να διεισδύσουν ανάμεσα στα πλοία του ελληνικού στόλου.

2. Τα ελληνικά πυρπολικά, χωρίς να χάσουν χρόνο, άρχισαν να επιτίθενται τότε στη μία και τότε στην άλλη εχθρική φρεγάτα.

3. Ιδιαίτερη γενναιότητα επέδειξε ο Δημήτριος Παπανικολής, καθώς μαχόταν μέχρι τη στιγμή που το πυρπολικό του, καταπονημένο, ήταν έτοιμο να βυθιστεί.

4. Τα ελληνικά πλοία άνοιξαν πυρ και έπλευσαν ανάμεσα στα τουρκικά. Οι γραμμές των παρατάξεων είχαν διασπαστεί και η ναυμαχία εξελίχθηκε σε άγρια συμπλοκή.

Η ναυμαχία στον κόλπο του Γέροντα ήταν η μεγαλύτερη σύγκρουση στη θάλασσα στη διάρκεια της Επανάστασης ανάμεσα στους Έλληνες και τους Τουρκοαιγυπτίους.

Η αποφασιστικότητα του ναυάρχου Μιαούλη και η σύμπραξη των μεγάλων πυρπολητών Παπανικολή, Σαχτούρη, Πιπίνου και Ματρόζου, οδήγησαν σε μια μεγάλη νίκη.

Η ναυμαχία του Ναβαρίνου (1827)

Από το 1826 το ελληνικό ζήτημα προωθήθηκε διπλωματικά και έπειτα από αλληπάλληλες διασκέψεις υπογράφηκαν τα δύο πρώτα πρωτόκολλα της ελληνικής ελευθερίας. Το πρωτόκολλο του 1827, εκτός από την ίδρυση αυτό-

νομου ελληνικού κράτους, προέβλεπε την ειρηνική επίλυση του ελληνικού ζητήματος, την άμεση διακοπή των στρατιωτικών επιχειρήσεων, αλλά και μέτρα καταναγκασμού της Υψηλής Πύλης, για να αποδεχτεί τις αποφάσεις. Για τον σκοπό αυτό στάλθηκε στα παράλια της Πελοποννήσου ναυτική δύναμη των τριών Μεγάλων Δυνάμεων (Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας) για εκφοβισμό.

Η ελληνική κυβέρνηση αποδέχτηκε την πρόταση των Μεγάλων Δυνάμεων για κατάπαυση των εχθροπραξιών. Η άρνηση όμως του σουλτάνου να δεχτεί τους όρους της Ιουλιανής Σύμβασης και η απροθυμία του Ιμπραήμ να συμμορφωθεί, οδήγησαν στη ναυμαχία του Ναβαρίνου στις 8 Οκτωβρίου 1827.

1. Ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος έστειλε μια λέμβο να μηνύσει στα συμμαχικά πλοία να μην προχωρήσουν

μέσα στο λιμάνι. Η απάντηση που πήραν ήταν κατηγορηματική: Οι σύμμαχοι είχαν πάει για να δώσουν διαταγές και όχι για να πάρουν.

2. Κάποια στιγμή ένα εχθρικό πυρπολικό πλησίασε αρκετά κοντά σε ένα πολεμικό συμμαχικό πλοίο. Ο Άγγλος κυβερνήτης, στέλνοντας μια λέμβο, διέταξε την απομάκρυνσή του, αλλά οι εχθροί απάντησαν με πυροβολισμούς, βυθίζοντας τη λέμβο με τους απεσταλμένους.

3. Το συμμαχικό πλοίο αμέσως άρχισε τους κανονιοβολισμούς.

4. Πολύ σύντομα η συμπλοκή γενικεύτηκε. Όσο περνούσε η ώρα όλο και περισσότερες εχθρικές φρεγάτες τυλίγονταν στις φλόγες και βυθίζονταν.

Η ναυμαχία του Ναβαρίνου ήταν η αφετηρία διπλωματικών και πολιτικών εξελίξεων σχετικά με το ελληνικό ζήτημα.

Παιδεία: Η ΑΣΠΙΔΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΟΡΥ ΜΑΣ

*Τον Μάριον Βασιλείου,
τέως Πρώτου Λειτουργού Εκπαίδευσης Υπ. Παιδείας & Πολιτισμού*

1. Παιδεία είναι η συστηματική παροχή γνώσεων, η διαδικασία αγωγής που στοχεύει στην άνοδο του πνευματικού επιπέδου των ανθρώπων.¹ Αναλύοντας κάποιος τον πιο πάνω ορισμό εργασίας, μπορεί άνετα να συλλάβει σχετικές επίνοιες οι οποίες οδηγούν τον νου και την ψυχή παντός ενδιαφερομένου σε βαθύτερο και πλατύτερο λογικό και ηθικό περιεχόμενο. Πρόκειται για οργανωμένη (από ανθρώπους και μέσα) προσφορά (μετάδοση) ορισμένων γνώσεων, καθώς επίσης και για μια σειρά σκόπιμων προγραμματισμένων ενεργειών, με τελικό στόχο την ψυχοπνευματική ανάπτυξη κάθε παιδευομένου.

2. Η φράση «**συστηματική παροχή γνώσεων**» μάς παραπέμπει στην έννοια της εκπαίδευσης δηλ. της ανάπτυξης δεξιοτήτων με βάση ορισμένες γνώσεις και συγκεκριμένο σκοπό. Ο άνθρωπος **εκπαιδεύεται** δηλ. μαθαίνει, ασκείται, εφαρμόζει, με συγκεκριμένες ενέργειες, και πετυχαίνει προκαθορισμένους, πρακτικούς στόχους.

3. Η φράση «**διαδικασία αγωγής**» δείχνει κατά το μάλλον ή ήττον μια συνειδητή και σχεδιασμένη προς ένα σκοπό επίδραση ώριμου ανθρώπου σε αναπτυσσόμενο. Ο νέος άνθρωπος άγεται δηλ. καθοδηγείται, διαπαιδαγωγείται, ανατρέφεται και τελικά **μορφώνεται** σύμφωνα με ένα σκοπό.

Οι Αθηναίοι στην αρχαία Ελλάδα είχαν ως σκοπό της αγωγής την αρμονική ανάπτυξη σώματος, πνεύματος και ήθους, με στόχο να γίνουν οι νέοι «**καλοί και αγαθοί**». Οι Σπαρτιάτες, από την άλλη, είχαν ως σκοπό της αγωγής τον «**καλό πολεμιστή**». Στον μεσαίωνα σκοπός της αγωγής ήταν η συγκρότηση του «**ανθρώπου της πίστης**». Τέλος, η σύγχρονη εποχή έχει ως σκοπό της αγωγής «**την ανάπτυξη των ψυχοδιανοητικών δυνατοτήτων, των σωματικών δεξιοτήτων καθώς επίσης και την καλλιέργεια του ελεύθερου φρονήματος**».²

4. Και στις δύο περιπτώσεις (εκπαίδευση-μόρφωση) έχουμε τη δραστική,

1. Λεξικό ΝΕΓ/Γ. Μπαμπινιώτη

2. Δ. Π. Διαμαντόπουλος Λ.Β.Ε./σελ. 21

δραματική και καθοριστική λειτουργία της **αγωγής**. Νοούμε εδώ την αγωγή ως μέσον, ως τρόπο επίτευξης τόσο της εκπαίδευσης όσο και της μόρφωσης σε πολλά και σοβαρά θέματα (βλ. αγωγή: θεραπευτική, φαρμακευτική, στρατιωτική, σωματική, κοινωνική, επαγγελματική, πολιτική, δημοκρατική, πνευματική, ηθική...). **Η αγωγή δεν ταυτίζεται με την Παιδεία.**

Εκπαίδευση και μόρφωση είναι αποτελέσματα συγκεκριμένης αγωγής (εκπαιδευτικής και μορφωτικής δράσης) που οδηγεί στην επίτευξη της **Παιδείας**.

5. Διερευνώντας λογικά τα πιο πάνω, τα πράγματα ξεκαθαρίζουν και καθίστανται αρκούντως ευκρινή. Για λόγους περαιτέρω διασάφησης και διευκρίνισης των προβαλλομένων εννοιών και **χωρίς να είμαστε απόλυτοι** νοούμε την εκπαίδευση ως διαδικασία άσκησης / εφαρμογής γνώσεων και τη μόρφωση ως διαδικασία ανάπτυξης ηθικοπνευματικών ικανοτήτων,

6. Εφόσον η αγωγή είναι «η συνειδητή και κατά σχέδιο προς ένα ορισμένο σκοπό κατευθυνόμενη επίδραση ενός ώριμου ανθρώπου σ' έναν αναπτυσσόμενο»,¹ αβίαστα επεκτείνεται η εμβέλειά της και πέραν της σωματικής,

επαγγελματικής, στρατιωτικής κλπ, στη σφαίρα δηλ. του πνεύματος και της ηθικής.

7. Έτσι λοιπόν, επανερχόμενοι στο θέμα, προβάλλουμε την έννοια της Παιδείας ως επιτεύγματος υψίστης σημασίας, ως έννοιας και αξίας που περιέχει τόσο την εκπαίδευση όσο και τη μόρφωση. **Ο παιδευόμενος άνθρωπος εκπαιδεύεται και μορφώνεται, ή μορφώνεται και εκπαιδεύεται.** Η παιδεία με το προαναφερθέν περιεχόμενο είναι **σωστή** (πλήρης, ακέραιη, ολοκληρωμένη) και ως τέτοια μπορεί να εξυψώσει τον άνθρωπο σ' όλους τους τομείς παρέχοντας απλόχερα όλα τα δημιουργήματα του πολιτισμού στην υπηρεσία και οικοδομή όλων γενικά των ανθρώπων.

8. Η παιδεία, εκτός από τη γενική και ειδική επαγγελματική κατάρτιση που παρέχει, πράγμα αναγκαίο αυτονόητο και χρήσιμο, προχωρεί επιπλέον στον μεγάλο στόχο της που είναι η ηθικοπνευματική καλλιέργεια, το πλάσιμο της ψυχής, η μόρφωση του ανθρώπου. Κατά συνέπειαν ο μορφωμένος άνθρωπος: **Αποκτά² ηθική προσωπικότητα** (ολοκληρώνεται και πιστεύει στις ηθικές αξίες της ζωής και στα υψηλά ιδανικά). **Αποκτά ψυχική δύναμη** (ενισχύεται η ψυχική ισχύς και αντοχή του

1. Herbart 1776-1841 / Δ. Π. Διαμαντόπουλος Λ.Β.Ε./σελ. 20

2. Δ. Π. Διαμαντόπουλος Λ.Β.Ε./σελ. 285

κατά παντός κακού). **Αποκτά κοινωνικότητα** (πιστεύει στον κοινωνικό προορισμό και στη συνεργασία). **Αποκτά πνευματική ωριμότητα και εσωτερική ελευθερία** (αντιστρατεύεται τις προκαταλήψεις και την εξάρτηση). Αποκτά το δημοκρατικό φρόνημα (αγωνίζεται ατομικά και συλλογικά για την επικράτηση της ελευθερίας - πληρώνει κάθε τίμημα για την εξαφάνιση κάθε μορφής καταναγκασμού δηλ. καταπίεσης, εκφοβισμού, απειλής, χρηματισμού, διαφθοράς, ασυδοσίας, παραπληροφόρησης, παραποίησης- ...).

9. Με την πιο πάνω οικοδομή και συγκρότηση ο πεπαιδευμένος άνθρωπος **ενεργοποιείται** και μετατρέπεται σε αγωνιστή και διεκδικητή του οικείου, τού δικού του, της περιουσίας του, των δικαιωμάτων του, Έτσι λοιπόν: Μιλά, διαλέγεται, διεκδικεί, αγωνίζεται, πείθει. Συγκρίνει καταστάσεις και αξιολογεί δεδομένα και τάσεις. Ξεχωρίζει το ωφέλιμο από το επιβλαβές, το δίκαιο από το άδικο, το ορθο από το εσφαλμένο. Δεν άγεται ούτε φέρεται, **αλλά αυτός ο ίδιος κρίνει και οδηγεί τον εαυτό του και άλλους. Είναι ανεξάρτητος, ελεύθερος και αυτόνομος.** Αποκτά με άλλα λόγια **ηθικό ανάστημα**. Τέλος διαθέτει και επιδεικνύει αποφασιστικότητα και **θάρρος**.

10. Με τις σκέψεις αυτές πιστεύω πως ο ρόλος της παιδείας (ως εκπαίδευσης

και ως μόρφωσης) είναι κορυφαίος στη ζωή των ανθρώπων. **Είναι ρόλος βαρύων και σωτήριος** (sine qua non / εκ των ων ουκ άνευ / απαραίτητη προϋπόθεση) στους ανθρώπους και στους λαούς που κακοποιούνται, δεινοπαθούν και αδικούνται από άλλους μεγαλύτερους και στρατιωτικά ισχυρότερους. **Πώς μπορούν να αντισταθούν και να σηκώσουν κεφάλι οι λαοί που αδικούνται από άλλους; Πώς μπορούν να αποτινάξουν την τυραννία και την αδικία; Πώς μπορούν να αποκαταστήσουν τα χαμένα δικαιώματά τους;** Η απάντηση είναι ολοφάνερη. **Ασφαλώς με τους περήφανους και ελευθέρους και αγωνιστές ανθρώπους τους.** Η απαλλαγή από κάθε μορφής καταπίεση ή αδικία πετυχαίνεται με την σταθερή πίστη στις αρχές της ελευθερίας και της δικαιοσύνης. **Όσο οι άνθρωποι, ειδικά σε ένα τόπο που διεκδικεί τα δικαιώματά του, γνωρίζουν, βιώνουν, πιστεύουν και κατέχουν μέσα τους τις αιώνιες και οικουμενικές αξίες της ελευθερίας και της δικαιοσύνης, τόσο συντομεύουν και μειώνουν τον χρόνο του επαναπατρισμού των δικαιωμάτων τους.** Η γνώση, η βίωση, η πίστη και η ιδιοκτησία των δικαιωμάτων αυτών είναι υπόθεση της **ΠΑΙΔΕΙΑΣ** δηλ. της εκπαίδευσης και της μόρφωσης ή της μόρφωσης και της εκπαίδευσης.

11. Συμπεραίνουμε τελικά πως η Παιδεία προϋποθέτει εκπαιδευτική και μορφωτική **αγωγή**. Στο σημείο αυτό τίθεται το ερώτημα; Ποιος είναι ο στόχος αυτής της αγωγής; **Στοχεύει πράγματι η αγωγή στην «άνοδο του πνευματικού επιπέδου των ανθρώπων»;** Η απάντηση είναι απλούστατη. Όσο ως στόχος της αγωγής παραμένει η γνώση, η βίωση, η οικειοποίηση και η εφαρμογή των προαναφερθεισών υψηλών αξιών της ζωής τόσο πετυχαίνεται η άνοδος του πνευματικού επιπέδου, το μέγαλωμα και η κραταίωση της ψυχής των ανθρώπων. Μ' αυτές τις αξίες ο άνθρωπος αποκτά **ήθος**, δηλ. συγκεκριμένο μετρημένο τρόπο ζωής. Όσο ασχολείται κάποιος με την ελευθερία και τη δικαιοσύνη σημαίνει πως ξέρει,

αναγνωρίζει και εφαρμόζει το όριο και το μέτρο στη ζωή του, **υλοποιεί δηλ. κανόνες ήθους και τρόπου συμπεριφοράς**. Οι κανόνες ήθους αποτελούν τη βασική δέσμη ασκήσεων που είναι απαραίτητες για μια άλλη, πολύ σπουδαία αγωγή, **τη θρησκευτική αγωγή που δυστυχώς στις μέρες μας δεν την ακούμε, δεν τη βλέπουμε, δεν την αισθανόμαστε**.

12. Κλείνοντας τη σύντομη αυτή παρουσίαση λέμε: Ναι: **Η παιδεία** από την μια μεριά **είναι ασπίδα** γιατί αποκρούει και διώχνει τη διάβρωση, την αποδόμηση και την απορύθμιση, και από την άλλη **είναι δόρυ** γιατί διατρυπά και θρυμματίζει την υπεροψία, την ακαμψία και την αναίδεια.

ΕΓΚΛΗΜΑ Η ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ

*Του φιλόλογου-συγγραφέα-ερευνητή, Γιάννη Σπανού
Προέδρου του Συνδέσμου Πολιτικών Κρατουμένων*

Λίγες μέρες μετά την καταγγελία Λεναντίον διευθυντή δημοτικού σχολείου ότι υπέβαλε στους μαθητές πως ο Γρηγόρης Αυξεντίου έβαζε φωτιά στις περιουσίες των Άγγλων και κάηκε ο ίδιος(!), και παρά την πρόκληση, το αρμόδιο υπουργείο ετήρησε την συνήθη σιγή, νέα καταγγελία από γονείς και μαθητές αμαυρώνει το πινάκιο των κατηγοριών. Μαινόμενη λειτουργός εκπαίδευσης έσχισε ανηρτημένες εργασίες μαθητών για τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ και χαρακτήρισε το ίνδαλμα της νιότης, τον Ευαγόρα Παλληκαρίδη «εθνικιστή».

Δεν είναι η πρώτη φορά που υποβάλλονται καταγγελίες παρομοίων αθλιότητων από τα περιθώρια της λιποταξίας και της ύβρεως. Υπενθυμίζεται η αισχρότητα αφοδεύσεως σε μνημείο στην Αγλαντζιά και η εναπόθεση των τεκμηρίων προελεύσεως των δραστών στο βάθρο. Η αναγραφή λειδοριών σε άγαλμα στην Πάφο. Η «σφραγίδα» κομματικής ταυτότητας επί αγάλματος στη Λακατάμεια και άλλα δείγματα χαμέρπειας των μεταμεσονύκτιων αλητών της δημόσιας προσβολής. Η καθύ-

βριση αγωνιστών που θυσιάστηκαν για την ελευθερία ακόμη και εχθρών του αγώνα, σε προπαγανδιστικές συνάξεις.

Παλαιότερα είχαμε καλέσει τον κ. πρόεδρο να παρέμβει προς χαλιναγώγηση των ενόχων της εντεταλμένης ατιμίας. Και όντως η βλασφημία διεκόπη για ένα διάστημα. Αλλά η μαύρη προπαγάνδα επανέρχεται. Δεν χαλιναγωγείται από τα κέντρα της, διπλωματικά και κομματικά. Ως εκ τούτου, είναι κατά τη γνώμη μας επιβεβλημένη ηθικά και πολιτικά η επί του θέματος δραστηριοποίηση των ηγεσιών που θέλουν να έχουν λόγο, να διεκδικούν δικαιώματα κριτικής και εξουσίας και να ασκούν επιρροές στις εξελίξεις της ζωής του Κυπριακού Ελληνισμού. Δεν νοείται να κυβερνούν ή να επιδιώκουν να κυβερνήσουν την πατρίδα και να είναι αχάριστοι έναντι εκείνων που θυσιάστηκαν για να τους προσφέρουν τη δυνατότητα της εξουσίας. Η εκατόμβη των ηρώων του απελευθερωτικού αγώνα, οι 3.362 που βασανίστηκαν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, οι 1.114 που φυλακίστηκαν, οι 39 που κα-

ταδικάστηκαν σε θάνατο, οι 9 απαγχονισθέντες, οι 13 που πέθαναν στα βασανιστήρια, οι χιλιάδες που μαρτύρησαν μαζί, οι χιλιάδες που στάθηκαν στις πρώτες γραμμές του αγώνα, θεμελίωσαν ανεξάρτητη πολιτεία και την παρέδωσαν στους πολιτικούς. Και δεν έχουν δικαίωμα οι πολιτικοί να παραμένουν αδιάφοροι όταν οι ευεργέτες τους, νεκροί ή γέροντες πλέον, λοιδορούνται και καθυβρίζονται. Αυτή την ατιμία οφείλουν να την αντιμετωπίσουν με λόγο διαρκούς αντίστασης. Όχι ευκαιριακής και σπασμωδικής, αλλά οργανωμένης και επίμονης, διότι οργανωμένη και επίμονη είναι η μαύρη προπαγάνδα που βυσοδομεί εναντίον των ηθικών ερεισμάτων του κόσμου μας και της ιστορίας που καταξίωσε τον Έλληνα άνθρωπο σ' αυτή την εσχάτη του έθνους.

Δεν θεωρούμε άσκοπο να θυμίσουμε από την παράδοση το ακόλουθο που συνταιριάζει με την αναφορά: Στα χρόνια τα παλιά, οι αρχαίοι πατέρες νομοθετούσαν τη ζωή στην Εκκλησία του Δήμου. Ένας πρότεινε νόμο για μια παρανομία, συζητούσαν κι αποφάσι-

ζαν, μέχρι που έφτασαν στην πρόταση της εσχάτης των ποινών και τον φονιά. Ένας σοφός γέρος αντέδρασε λέγοντας: Αν καταδικάσουμε στην εσχάτη των ποινών τον φονιά, ποια ποινή θ' απομείνει για τον αχάριστο; Διέκοψαν τη συνεδρία οι εμβρόντητοι Αθηναίοι κι επανελθόντες απεφάσισαν: Στον φονιά να επιβάλλουμε την εσχάτη των ποινών. Όσο για τον αχάριστο δεν υπάρχει στους ανθρώπους ποινή τιμωρίας και τον παραδίδουμε στην τιμωρία των θεών!

Αφού αρέσκονται σε αναφορές παρακαταθκών, ενίοτε ζημιογόνων, οι πολιτικοί και οι πολιτικάντηδες, ιδίως όταν επαιτούν δικαιολογίες για τα στραβοπατήματά τους, ας αναλύσουν κι αυτή την παρακαταθήκη, που μέσα από τα βάθη των αιώνων έφτασε μέχρι την άδοξη εποχή μας διδακτική, απ' εκείνους που δόξασαν τη φυλή και πύργωσαν στις χιλιετίες την ύψιστη ηθική, που πρέπει να διέπει και την πολιτική συμπεριφορά των εκάστοτε εραστών των εξουσιών και να καθοδηγεί τον πολιτισμό της ανθρωπότητας...

www.giannispsnos.com

Του Τάκη Λαζαρίδη

Έρευνα Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Ο Τάκης Λαζαρίδης, γνωστό και επίλεκτο τέκνο του Κ.Κ.Ε. και του συμμοριτοπολέμου (1944-1949), στον επίλογο του βιβλίου του «ΕΥΤΥΧΩΣ ΗΤΤΗΘΗΚΑΜΕ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ...» (7η έκδοση) δημοσιεύει στη σελίδα 259 την ακόλουθη ανοικτή επιστολή προς τον πασίγνωστο μουσικοσυνθέτη Μίκη Θεοδωράκη:

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΕΠΙΛΟΓΟ

Οι ηγέτες της Αριστεράς, οι μεγάλοι ένοχοι για τις αδελφοκτόνες συγκρούσεις που καταμάτωσαν την πατρίδα μας πριν από μισό και πλέον αιώνα, δεν τόλμησαν ποτέ να αλλήσουν την γλώσσα της αλήθειας πάνω στην οποία και μόνο μπορεί να οικοδομηθεί πραγματική εθνική ενότητα και ομοψυχία. «Αδίστακτοι και απτόητοι συνεχίζουν ακόμα και σήμερα να πλαστογραφούν την ιστορική αλήθεια και να καπηλεύονται τους αγώνες και τις θυσίες των απλών αγωνιστών της Αριστεράς. Συνεχίζουν την μάταιη όσο και ανίερη προσπάθεια όχι μόνο να διατηρήσουν την «διαχωριστική γραμμή», αλλά να την επεκτείνουν και ανάμεσα στους νεκρούς του Εμφυλίου!

Αυτό ακριβώς ήταν και το νόημα της φιέστας που διοργάνωσε στα τέλη του περασμένου Αυγούστου στην Μακρόνησο ο Μίκης Θεοδωράκης, συνεπικουρούμενος αμέριστα από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Ένας υπουργός της οποίας, δεν δίστασε να μιλήσει για «θρίαμβο της δημοκρατίας και της ελευθερίας πάνω στον δεσποτισμό μιας αυταρχικής εξουσίας», προσβάλλοντας ευθέως όχι μόνο την ιστορική αλήθεια αλλά και τη μνήμη του αρχηγού των Φιλελευθέρων Θεμ. Σοφούλη, που προήδρευε της κυβέρνησης συνασπισμού των δύο μεγάλων κομμάτων. Κυβέρνησης που, στην διάρκεια του Εμφυλίου, εκπροσωπούσε την συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού.

Αντί επιλόγου, ας μου επιτραπεί να παραθέσω εδώ την ανοικτή επιστολή που θεώρησα χρέος μου να απευθύνω τότε στον Μίκη Θεοδωράκη.

Αγαπητέ Μίκη

Προς αποφυγήν τυχόν παρεξηγήσεων, είμαι υποχρεωμένος ευθύς εξ αρχής να δηλώσω την ταυτότητά μου. Είμαι παλιός συναγωνιστής σου στους αγώνες για «λαϊκή δημοκρατία»,

«ειρήνη» και «σοσιαλισμό». Καταδικασμένος σε θάνατο μαζί με τον Μπελογιάννη και εν συνεχεία τρόφμιος, επί δεκαπενταετία, των εγκληματικών φυλακών της χώρας. Ο πατέρας μου, ηγετικό στέλεχος του Κ.Κ.Ε., γραμματέας του Εργατικού Ε.Α.Μ στην κατοχή, καταδικάστηκε για την αντιστασιακή του δράση σε θάνατο από γερμανικό στρατοδικείο και εκτελέστηκε τον Μάη του 43. Και η μητέρα μου καταδικάστηκε για την αντιστασιακή της δράση σε ισόβια δεσμά από βουλγαρικό στρατοδικείο και στην διάρκεια του Εμφυλίου, πέρασε και αυτή από τη Μακρόνησο...

Στη φυλακή, Μίκη, είχα τον χρόνο να διαβάσω αρκετά, να σκεφτώ πολλά και να καταλάβω περισσότερα. Και μετά τη φυλακή, διαπιστώνοντας την σκληρή πραγματικότητα στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού», βλέποντας τις αλλεπάλληλες λαϊκές εξεγέρσεις στις χώρες αυτές και τις ισάριθμες επεμβάσεις των σοβιετικών τανκς στους δρόμους της Βουδαπέστης, του Βερολίνου και της Πράγας, κατάλαβα τη φοβερή αλήθεια: Ενώ νομίζαμε ότι πολεμούσαμε για τα ανώτερα «ιδανικά της «ελευθερίας», της «δημοκρατίας» και του «σοσιαλισμού», στην πραγματικότητα πολεμούσαμε και θυσιαζόμασταν για την επιβολή της στυγνής δικτατορίας των

Ζαχαριάδη-Ιωαννίδη, για τη μετατροπή της πατρίδας μας σε σοβιετικό προτεκτοράτο. Δεν μπορώ λοιπόν, Μίκη, να σε συγχαρώ για τη φέεστα στη Μακρόνησο. Το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να σου απευθύνω ειλικρινή συλλυπητήρια. Γιατί ενώ η πατρίδα μας έχει ζωτική ανάγκη από εθνική ενότητα και ομοψυχία, εσύ και όσοι συνεργάστηκαν μαζί σου, επιμένετε να ξύνετε πληγές, επιμένετε να βρυκολακιάζετε ένα παρελθόν για το οποίο μόνο ντροπή μπορούμε να νιώθουμε. Πασχίζετε, για λόγους ευτελούς κομματικής σκοπιμότητας, να διαιωνίσετε ανύπαρκτες, πλέον, «διαχωριστικές γραμμές». Είναι, πράγματι, πρωτοφανείς οι αγριότητες που διέπραξαν οι αντίπαλοί μας στη Μακρόνησο. Όμως, οι αγριότητες, Μίκη, είναι νόμος του Εμφυλίου. Και σε αγριότητες δεν υστερήσαμε κι εμείς. Ας θυμηθούμε την Ελένη Γκατζογιάννη και τις άλλες μαρτυρικές μανάδες της Ηπείρου. Ας θυμηθούμε τον Χρήστο Λαδά. Κι ας μην ξεχνάμε τις βιαίως στρατολογημένες ανήλικες χωριατοπούλες, που με το ζόρι βάσαμε να πολεμήσουν, με το ζόρι να σκοτώσουν και να σκοτωθούν!

Το πραγματικό ερώτημα λοιπόν δεν είναι ποιος ευθύνεται για τις αγριότητες του Εμφυλίου, αλλά ποιος ευθύνεται για τον ίδιο τον Εμφύλιο

και συνεπώς και για τις αγριότητες του. Και οι μεγάλοι ένοχοι, Μίκη, είμαστε εμείς. Αυτή είναι η οριστική και τελεσίδικη κρίση της Ιστορίας. Και την κρίση αυτή έρχεται να επικυρώσει με τον πιο έγκυρο και αδιαμφισβήτητο τρόπο ο ίδιος ο «μεγάλος αρχηγός», ο Νίκος Ζαχαριάδης. Στο «Χρονικό» του, που άρχισε να γράφει την Πρωτομαγιά του 1966 (βλ. «ΤΟ ΒΗΜΑ» 17-8-2003), χαρακτηρίζει «κάλπικη» την άποψη ότι το ελληνικό αριστερό κίνημα παρασύρθηκε στον ένοπλο αγώνα από τούς Άγγλους. Και απερίφραστα δηλώνει:

«Στην πραγματικότητα οι Άγγλοι θέλαν να μας παρασύρουν στις δικές τους εκλογές για να επικυρώσουν έτσι κοινοβουλευτικά, «λαϊκά», το καθεστώς που επέβαλαν με την ένοπλη επέμβασή τους και με τη Βάρκιζα».

Δεν μας έσπρωξαν λοιπόν οι Άγγλοι στον Εμφύλιο, Μίκη. Μόνοι μας μπήκαμε στο σφαγείο! «Για να σώσουμε την τιμή του ΚΚΕ», καμαρώνει ο Ζαχαριάδης! Κάποια στιγμή Μίκη, αντί να θρηνούμε για τις αγριότητες του Εμφυλίου και να επιδιώκουμε «ρεβάνς», αντί να παριστάνουμε τους κήνσορες και τους τιμητές, θα πρέπει να κρύψουμε το πρόσωπο από ντροπή και να κλάψουμε πικρά για το αδικωμένο αίμα των δικών μας αλλά και των αδελφών μας της άλλης πλευράς.

Κι όμως, θα μπορούσες Μίκη να οργανώσεις μια πραγματικά εθνική γιορτή στη Μακρόνησο. Μία γιορτή εθνικής συναδέλφωσης και συμφιλίωσης. Όπου θα καλούσες να παραστούν όλοι. Και οι δικοί μας αλλά και οι «άλλοι». Οι συγγενείς της Ελένης Γκατζογιάννη και του Χρήστου Λαδά. Τα αδέρφια και τα παιδιά όχι μόνο των δικών μας μαχητών αλλά και των χιλιάδων ανδρών και αξιωματικών του ελληνικού στρατού που έπεσαν στον Γράμμο και στο Βίτσι για να παραμείνει η χώρα μας ελεύθερη και δημοκρατική. Σ' αυτή τη γιορτή, Μίκη, θα τραγουδούσαμε και θα κλαίγαμε μαζί, θα ταξιδεύαμε σ' ένα κόσμο αγάπης και αδελφοσύνης με τα φτερά της υπέροχης μουσικής σου. Κι όρκο βαρύ θα παίρναμε ότι ποτέ πια δεν θα σηκώναμε όπλα εναντίον αλλήλων. Σ' αυτή τη γιορτή, Μίκη, θα μπορούσες να υψωθείς σε εθνική μορφή, σε πανελλήνιο σύμβολο ενότητας και συμφιλίωσης. Δεν το έπραξες. Προτίμησες να περιχαρακωθείς στο ιδεολογικό και πολιτικό γκέτο της χρεωκοπημένης και ανυπόληπτης Αριστεράς, αυτής που τόσες συμφορές προκάλεσε στον τόπο με την ανεύθυνη και τυχοδιωκτική πολιτική της. Δεν είναι κρίμα, Μίκη;

*Με βαθύτατη απογοήτευση
Τάκης Λαζαρίδης*

ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΜΑΡΑΘΕΥΤΗΣ

Τον Προέδρου μας κ. Θάσου Σοφοκλέους

Στις 20 Μαρτίου 2012, το Ίδρυμα Απελευθερωτικού Αγώνα, το Σ.Ι.Μ.Α.Ε. και οι Σύνδεσμοι Αγωνιστών Ε.Ο.Κ.Α. 1955-1959, τίμησαν τον ορθόφρονα αγωνιστή, τον μεγάλο δάσκαλο και πρωτοστάτη στην οργάνωση και δραστηριοποίηση όλων των Συνδέσμων Αγωνιστών, του Ιδρύματος Απελευθερωτικού Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α και του Σ.Ι.Μ.Α.Ε., τον ακάμαντο και πολυγραφότατο συγγραφέα και πάντα ταπεινό εργάτη του πνεύματος, τον λόγιο καθηγητή κύριο ΜΙΧΑΛΑΚΗ ΜΑΡΑΘΕΥΤΗ.

Η αίθουσα διαλέξεων του οικημάτων μας απεδείχθη πολύ μικρή για να χωρέσει το πλήθος των εκτιμητών του έργου του τιμωμένου, που αθρόω παρευρέθη για να εκφράσει προσωπικά την εκτίμησή του προς τον κύριο Μαραθεύτη.

Μίλησαν πολλοί. Παραθέτουμε τον χαιρετισμό του Προέδρου μας κ. Θάσου Σοφοκλέους.

Προσφορά του Μιχαλάκη Μαραθεύτη στον υπέρ ελευθερίας αγώνα του λαού μας.

Ο Μιχαλάκης Μαραθεύτης, ο εκλεκτός διανοούμενος, ο φιλόσοφος, ο επιτυχημένος δάσκαλος και καταξιωμένος εκπαιδευτικός, με μια πλούσια προσφορά στον τομέα της εκπαίδευσης, της γνώσης και της φιλοσοφίας, δεν ήταν δυνατό να υστερήσει, στον Αγώνα για ελευθερία της πατρίδας του. Γι' αυτό υπακούοντας στη φωνή της συνειδήσής του εντάχθηκε στους κόλπους της Ε.Ο.Κ.Α όπου και διέπρεψε στον Τομέα του.

Όντας προικισμένος με όλα εκείνα που χαρακτηρίζουν ένα σοβαρό και αξιό-

πιστο άτομο, επελέγη από τον Αρχηγό της Ε. Ο. Κ. Α Γ.Γ. Διγενή τον Νοέμβριο του 1956, ύστερα από τη σύλληψη του υπεύθυνου της ΠΕΚΑ (Πολιτική Επιτροπή Κυπριακού Αγώνος) Ρένου Λυσιώτη, ως νέος υπεύθυνος του τεράστιας σημασίας αυτού Τμήματος της Ε.Ο.Κ.Α.

Όπως είναι γνωστό, ο υπεύθυνος της Π.Ε.Κ.Α είχε απευθείας επαφή με τον Αρχηγό, από τον οποίο και έπαιρνε οδηγίες για το έργο του.

Το έργο της Π.Ε.Κ.Α ήταν πολύπλευρο, πολύ σημαντικό και διαδραμάτιζε κα-

θοριστικό και ξεχωριστό ρόλο στη διεξαγωγή του Αγώνα.

Μια από τις βασικές αποστολές της Π.Ε.Κ.Α ήταν η τόνωση του ηθικού της αγωνιστικότητας και της αντοχής του λαού, η ενημέρωση και η καθοδήγησή του. Παράλληλα μια μεγάλη αποστολή της Π.Ε.Κ.Α ήταν η παρακολούθηση της Αγγλικής προπαγάνδας και η ανασκευή του έργου της. Οι Άγγλοι που είχαν υπό τον έλεγχό τους το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου, ασκούσαν αμείλικτη προπαγάνδα και παραποιούσαν την αλήθεια για να δημιουργούν εντυπώσεις και να παραπλανούν τον λαό. Έτσι έπρεπε η δική μας πλευρά να παρακολουθεί, να αντιδρά και να ενημερώνει τον λαό. Όλο το έργο γινόταν με τη συγγραφή των φυλλαδίων της Π.Ε.Κ.Α, που ήταν ο καθημερινός βραχνάς για τους Άγγλους, οι οποίοι κατέβαλλαν απεγνωσμένες προσπάθειες για να μην διαβάζονται. Προσπαθούσαν να συλλάβουν αυτούς που τα σκορπούσαν και όταν δεν το κατόρθωναν τα μάζευαν για να μην διαβαστούν. Βέβαια η συγγραφή και η κυκλοφορία των φυλλαδίων δεν ήταν τόσο απλό όσο ακούεται. Κατ' αρχήν κάποιος έπρεπε να γράψει τα κείμενα και αυτός ήταν ο Μιχαλάκης Μαραθεύτης. Κάποιοι, έπρεπε να τα πολυγραφήσουν και πολλοί άλλοι ιδιαίτερα, μέλη της Νεολαίας, να τα σκορπίσουν στις πόλεις και τα χωριά, για

να φθάσουν παντού. Σχεδόν καθημερινά κυκλοφορούσαν φυλλάδια που ο κόσμος τα περίμενε. Διψούσε να τα διαβάσει, ήθελε να γνωρίζει, να ενημερώνεται. Απ' αυτά αντλούσε δύναμη, ζούσε το μεγαλείο του Αγώνα, ακολουθούσε τις οδηγίες που του έδιναν και μετείχε με τον τρόπο αυτό στον Αγώνα.

Ο Μιχαλάκης Μαραθεύτης, ως υπεύθυνος της Π.Ε.Κ.Α εργάστηκε σκληρά και κράτησε την αποστολή του σε ψηλά επίπεδα με υπευθυνότητα και σύνεση.

Δυστυχώς, ύστερα από προδοσία, στις 2 Απριλίου 1957, Άγγλοι στρατιώτες και Τούρκοι επικουρικοί περικύκλωσαν το σπίτι του και κτύπησαν την πόρτα με ένταλμα σύλληψης. Την ώρα εκείνη ο Μιχαλάκης βρισκόταν στο σπίτι μαζί με τη σύζυγό του και την κοπέλα Σύνδεσμός του με την Οργάνωση. Διάβαζε επιστολή του Αρχηγού που του είχε φέρει και ήταν έτοιμος να παραδώσει στη Σύνδεσμο δύο χειρόγραφα φυλλάδια για εκτύπωση και κυκλοφορία. Πριν ανοίξει την πόρτα, ο Μιχαλάκης πρόφτασε και έκρυψε την επιστολή του Αρχηγού σε ένα από τα πολλά βιβλία της βιβλιοθήκης του.

Συνέλαβαν τον Μιχαλάκη, τη σύζυγό του και τη Σύνδεσμο, η οποία δεν μπόρεσε να απαλλαγεί τα δύο χειρόγραφα φυλλάδια.

Ο Μιχαλάκης, χειροδέσμιος, οδηγήθηκε στον αστυνομικό σταθμό Ομορφίτας. Οι Άγγλοι βασανιστές εξάσκησαν κάθε είδους καταπίεση και τον υπέβαλαν στα γνωστά βασανιστήρια του τεχνητού πνιγμού και του σκοτεινού θαλάμου. Οι Άγγλοι δεν μπόρεσαν να αποσπάσουν καμιά πληροφορία. Παρέμεινε στην Ομορφίτα ένα ολόκληρο μήνα στα χέρια των ανακριτών. Την 1η Μαΐου 1957 οδηγήθηκε από την Ομορφίτα στο ειδικό δικαστήριο που έστησαν οι Άγγλοι αποικιοκράτες για να δικάζουν τους Αγwonιστές της ελευθερίας. Με βάση τους έκτακτους και ανελεύθερους νόμους της αποικιοκρατίας καταδικάστηκε σε δεκαεπτά μηνών φυλάκιση και μεταφέρθηκε στις Κεντρικές Φυλακές.

Εδώ στις Κεντρικές Φυλακές αναπτύσσει μεγάλη πρωτοβουλία και δραστηριότητα. Οργανώνει κύκλο Αγίας Γραφής. Μιλά στους συναγωνιστές του για θέματα γενικού ενδιαφέροντος. Παράδίδει μαθήματα σε μαθητές κατάδικους έτσι ώστε με εξετάσεις που γίνονταν στις φυλακές να περνούν στην επόμενη

τάξη ή αν ήταν στην τελευταία τάξη του σχολείου να παίρνουν το απολυτήριό τους.

Αναγνωρίζεται από τους συναγωνιστές του ως ηγετική μορφή γι' αυτό και σε επίσκεψη του Κυβερνήτη Φούτ στις φυλακές στις αρχές του 1958, ο Μιχαλάκης επιλέγεται ως μέλος τριμελούς επιτροπής που συνάντησε τον Φούτ. Κατά τη συνάντηση αυτή η τριμελής αντιπροσωπία των φυλακισμένων παρέδωσε στον Κυβερνήτη υπόμνημα των φυλακισμένων το οποίο έγραψε ο Μιχαλάκης Μαραθεύτης.

Όταν τέλειωσε τη ποινή του απελύθηκε από τις φυλακές και συνελήφθη ύστερα από δύο μέρες στις 23 Ιουλίου 1958, και μεταφέρθηκε στα κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς και απ' εκεί στα κρατητήρια Μάμμιαρη όπου συνέχισε τις δραστηριότητές του όπως και στις φυλακές. Ο Μιχαλάκης Μαραθεύτης παρέμεινε στα κρατητήρια μέχρι την 22^η Φεβρουαρίου 1959, οπότε απολύθηκε μαζί με όλους τους πολιτικούς κρατούμενους αφού υπογράφησαν οι συμφωνίες Ζυρίχης Λονδίνου.

«Η ΠΟΛΙΣ ΕΑΛΩ»

Έρευνα: Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Ευχή επιμνημόσυτος των κατά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως πεσόντων.

Κύριε, Ιησού Χριστέ, ο Θεός ημών, επί-
βλεψον επί τον λαόν σου και επί την
κληρονομίαν σου και επάκουσον ημών
δεομένων σου κατά την ημέραν ταύ-
την, επέτειον δακρύων και εθνικού
πένθους, όπερ η αγαθότης σου επέτρε-
ψεν.

Η κιβωτός της Διαθήκης σου, η Βύζα-
ντος και Κωνσταντίνου Πόλις, ενέπε-
σεν εις χείρας αλλοφύλων, και την
βασιλείαν ημών εκείνην, ην εκλείξεν ο
Σταυρός σου και εφώτιζεν ακτινοβόλος
ο ήλιος της πίστεώς σου, εξετόπισε και
άντικατέστησεν η νύξ και το πνεύμα
του σκότους. Αλγών, δακρύων και στε-
νάζων ο λαός σου αναμνηνίσκεται της
πτώσεως εκείνης σήμερα, αλλά και πι-
στεύων εις σε, ελπίζει εις το έλεός σου.
Έπιδε επ' αυτόν και κατάστησον εν τη
αγαθότητί σου άξιον των αγιασμάτων
σου και διεκδικητήν της κληρονομίας
αυτού. Εμφύσησον εις την ψυχήν
αυτού πνοήν ζωής και μόρφωσιν ήθους
κατά το σον πανάγιον θέλημα και δος
αυτώ ισχύν καρδιάς, ίνα, πολιτευσάμε-

νος αξίως της πατρογονικής δόξης και
αγωνιζόμενος υπέρ πίστεως και πατρί-
δος, ανακτήσεται την Πόλιν και τας
χώρας αυτού, τας φυλαττούσας τα
οστά εκείνων, ων μέμνηται σήμερα.
Φύλαξον αυτόν υπό την σκέπην σου,
ίνα εργαζόμενος το πανάγιόν σου θέ-
λημα αποκαταστήση το Έθνος ημών
εις το πρότερον αυτού μεγαλείον, εις
δόξαν του παναγίου ονόματός σου.

Ανάπαυσον, Κύριε, τας ψυχάς των
κατά την άλωση της Βασιλίδος των
πόλεων αγωνισαμένων και πεσόντων
υπέρ της σωτηρίας αυτής και των υπέρ
τής εις Χριστόν πίστεως μαρτυρησά-
ντων. Πρόσδεξαι την θυσίαν αυτών
και τούς στεναγμούς τού Έθνους ημών,
ους επί αιώνας ήδη ετησίως, επί τη
μνήμη εκείνων, δακρύων αναφέρει σοί
τω Θεώ ημών. Ευμενής δε και ίλεως
ημίν τε και εκείνοις γενόμενος, ανάτει-
λον την ποθητήν ημέραν, καθ' ην, ως
ήλιος φωτεινός, ο Σταυρός σου, φωτί-
σει και αύθις την του Κωνσταντίνου
Πόλιν και απ' αυτής φωτεινάς προβάλ-

λων ακτίνας Χριστεπωνύμου Ελληνικού ανθρωπισμού και προόδου, πληρώσει πίστewς, ελπίδος και αγάπης τον κόσμον σύμπαντα και αποκαταστήσει πραγματικόν το ίνδαλμα της Μεγάλης Πατρίδος.

Ευδοκία τη ση τελούνται σήμεραν μνημόσυνα υπέρ των ψυχών αυτών, αξίωσον ημάς αναφωνήσαι: Τού ευσεβούς

ημών Έλληνας Χριστιανού Αυτοκράτορος του Βυζαντίου Κωνσταντίνου του Παλαιολόγου και των συν αυτώ πεσόντων γενναίων της πίστewς και της πατρίδος προμάχων και πάντων των κατά την αποφράδα εκείνην ημέραν σφραγιασθέντων, κληρικών τε και λαϊκών, αιωνία η μνήμη!

ΕΝΑ ΓΕΓΟΝΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΟΚΑ 1955-59

Τον Άθων Πετρίδη

Πριν αρχίσω την αφήγησή μου για το γεγονός το οποίο θέλω να σας εξιστορήσω, θέλω να αποδώσω φόρο τιμής και θαυμασμού για όσους αγωνίστηκαν και θυσιάστηκαν στον βωμό της ελευθερίας της Κύπρου. Τα 57 χρόνια που πέρασαν, μου δίνουν το δικαίωμα να μιλήσω σαν αγωνιστής μιας περήφανης γενιάς, της γενιάς της ΕΟΚΑ του 1955-59. Να πω γι' αυτή την εποχή, γι' αυτό τον αγώνα, που με κάνει περήφανο διότι συμμετείχα. Ναι! Συμμετείχα σ' ένα τιτάνιο αγώνα για ελευθερία.

Δεν θα προχωρήσω σε κριτική ανάλυση για το από πού ξεκινήσαμε και πού καταλήξαμε. Ένα μόνο θέλω να σας πω: ουδέποτε πρέπει να διανοηθούμε να πουλήσουμε αυτόν τον τόπο στους Τούρκους. Όπως είπε και κάποιος συναγωνιστής μας, ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας ο αείμνηστος Τάσος Παπαδόπουλος «Ποιοι είμαστε εμείς, μια γενιά μέσα στις εκατοντάδες γενιές των Ελλήνων που πέρασαν από αυτά τα χώματα για να έχουμε το δικαίωμα να παραδώσουμε την Κύπρο στους Τούρκους;»

Σήμερα θα σας διηγηθώ ένα γεγονός, όπως ακριβώς το έζησα, το οποίο συνέβη κατά τη διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ, συγκεκριμένα στις 28 του

Σεπτέμβρη του 1956. Πρώτα όμως αναγκαστικά πρέπει να δώσω κάποια απαραίτητα στοιχεία για το άτομό μου.

Γεννήθηκα στη Λευκωσία το 1937. Φοίτησα στη σχολή Σαμουήλ. Για ένα μικρό χρονικό διάστημα δούλεψα στην Τράπεζα Κύπρου αλλά γρήγορα άφησα κάθε δουλειά διότι ήμουν ενταγμένος στις τάξεις της Ε.Ο.Κ.Α., στην οποία πίστεψα ολοκληρωτικά. Νους και ψυχή και καρδιά και σώμα ένα ένα και όλα μαζί γίνονται αγώνας, γίνονται τρόπος και σκοπός ζωής. Αρχικά όταν μπήκα στην Ε.Ο.Κ.Α διένειμα φυλλάδια και έγγραφα συνθήματα στους δρόμους εναντίον των Άγγλων κατακτητών. Στη συνέχεια, εντάχθηκα στις ομάδες κρούσεως, όπου κύρια απασχόλησή μας ήταν η ρίψη βομβών. Στη συνέχεια, η ομάδα κρούσεως έγινε ομάδα του εκτελεστικού, η οποία αποτελείτο από τον Πραξιτέλη Βογαζιανό, Νίκο Σαμπών, Γιώργο Χ"Θωμά και Άθω Πετρίδη. Είχαμε συναγωνιστές και συναγωνίστριες οι οποίοι μας βοήθησαν στις καταδρομικές μας επιχειρήσεις. Κύριος στόχος μας ήταν μεταξύ άλλων έμπυχοι στόχοι Άγγλων στρατιωτικών στη Λευκωσία. Η δράση της ομάδας μας δημιούργησε το μίλι του θανάτου, όπως ονομάστηκε η οδός Λήδρας.

Καταζητήθηκα και βγήκα αντάρτης στο βουνό. Έμεινα για τρία χρόνια καταζητούμενος χωρίς να συλληφθώ. Σπίτι μου ήταν το βουνό, στρώμα μου το χώμα, σκέπη μου ο ουρανός. Ζούσα με τον θάνατο καθημερινά, είχα γίνει ένα μαζί του και δε με φόβιζε, γιατί γίναμε αδέρφια. Αγωνιζόμουν για ένα και μόνο σκοπό: πώς να ελευθερωθούμε από τα δεσμά της δουλείας.

Εδώ θα σας εξιστορήσω το συγκεκριμένο γεγονός:

Θυμάμαι ήταν μέρα Παρασκευή και πρωί πρωί πήγα στο κατάστημα του Οδυσσέα Πατσαλίδη, στην οδό Λήδρας, που ήταν ένας από τους τόπους που συναντιόταν η ομάδα των επικίνδυνων αποστολών.

Στις οκτώμισι ήρθε ο Βάσος Κυριλλής και μου είπε «Άθω ευτυχώς που σε βρήκα! Στο κατάστημα που εργάζομαι ήρθαν κάποιοι Εγγλέζοι δίμετροι με πολιτικά και οπλισμένοι, ζητούσαν να αγοράσουν φωτογραφικές μηχανές. Η κοπέλα που τους εξυπηρετούσε τους ρώτησε αν βρίσκονται από καιρό στην Κύπρο. Εκείνοι απάντησαν ότι ήταν ανθρωποκυνηγοί στην Κέννα όπου είχαν διαλύσει τις ομάδες των μαύρων και ότι ήρθαν στην Κύπρο για να διαλύσουν την Ε.Ο.Κ.Α. Ένας από αυτούς είπε «We came in Cyprus to catch Grivas and strangle EOKA like this paper», και πήρε ένα χαρτί από το τραπέζι, το τσαλάκωσε και το πέταξε χάμω. (Φυσικά ήταν η τελευταία φορά

που το έκαμε, δεν του δώσαμε άλλη ευκαιρία).

Μετά ο Βάσος Κυριλλής είπε στην κοπέλα να τους καθυστερήσει για να έρθει να μας ειδοποιήσει. Μόλις με ενημέρωσε ο Βάσος τον ρώτησα αν ο Νίκος Σαμψών ήταν στο σπίτι του και μου είπε πως ναι, είχε μείνει κοντά τους το βράδυ. Έτσι ξεκινήσαμε να τον βρούμε.

Μόλις μπήκαμε σπίτι η μάνα του Βάσου μου λέει: «Άθω, για να έλθεις εδώ έτσι πρωί κάτι θα πάτε να κάμετε με τον Νίκο». Εγώ της λέω «Οϊ θεία Ιουλία, πρέπει να πάμε κάπου». Αυτή όμως μας ήξερε «σαν τον παπρά τον κάλπικο» και μου λέει «Το μόνο που θέλω είναι να προσέχετε». Τα αναφέρω αυτά, θέλοντας να αποτίσω τιμή στην Ιουλία Κυριλλή, γιατί είναι από τις αγωνίστριες που ουδέποτε πρόβαλλαν τον εαυτό τους για ό,τι πρόσφεραν. Όπως και τρεις τέσσερεις άλλες συναγωνίστριες που μας βοηθούσαν στις επικίνδυνες αποστολές. Ανάμεσά τους η Ελένη Χριστοφορίδου, που όποτε θέλαμε βοήθεια αμέσως μας την έδινε και είναι η μόνη γυναίκα που βγήκε καταζητούμενη για δύο μήνες. Αυτά παρενθετικά έστω και αν η μετριοφροσύνη της Ελένης Χριστοφορίδου θα την κάνει να στεναχωρηθεί, που την ανέφερα.

Όταν με είδε ο Νίκος Σαμψών να μιλάω με την θεία μας την Ιουλία με ρώτησε τι συμβαίνει και του είπα για τους Εγγλέζους ανθρωποκυνηγούς. Εκείνος

μον λέει μονομιás «Τι λέεις, πάμε;» Του απάντησα πως ακριβώς για τούτο τον λόγο ήλθα. Ο Βάσος τότε παρενέβη και μας λέει «Είσαστε πελλοί; Εκείνοι τρεις και εσείς δύο. Να ειδοποιήσουμε τον Πραξιτέλη ή το Χατζηθωμά . . .» Εμείς του είπαμε πως μέχρι να τους βρούμε οι Εγγλέζοι θα φύγουν.

Κείνη τη στιγμή ήρθαν στο σπίτι άλλοι δύο συναγωνιστές, ο Γιάννης Σπανός και ο Αλέκος. Ρώτησα τον ένα «Τι λέεις, πάεις μαζί μας για μια επιχείρηση;» Εκείνος μου απάντησε ότι θα χάσει το λεωφορείο για τη Γαλούσα. Το ίδιο είπε και ο άλλος.

Αφού είδαμε πως είμαστε μόνοι μας, είπα του Βάσου να πάει, να τηλεφωνήσει του Λευτή να έρθει για να πάμε με το αυτοκίνητό του. Ο Λευτής ήρθε αμέσως και ενώ είμαστε έτοιμοι να φύγουμε, ήλθε ο Άντης Τσεριώτης, συναγωνιστής και αυτός. Τον ρώτησα «Πάεις μαζί μας για μια επιχείρηση;» και απάντησε αμέσως «Αν με χρειάζεται η πατρίδα, είμαι έτοιμος!». Ξεκινήσαμε όλοι για το σπίτι του Στέλιου Πιτσιλλίδη, εκεί όπου είχαμε φυλαγμένα σε κρύπτη τα όπλα μας.

Πριν ξεκινήσουμε είπαμε του Βάσου να βρει άλλους τρεις-τέσσερεις συναγωνιστές για να ελέγχουν αν έχει περιπολίες ή ο,τιδήποτε θα έπεφτε στην αντίληψή τους.

Το σπίτι του Στέλιου ήταν κοντά στην εκκλησία του Αγίου Αντωνίου. Όταν φτάσαμε εκεί είπαμε του Στέλιου και έβγαλε τα όπλα από την κρύπτη. Ο

Νίκος μαζί με τον Λευτή πήγαν στον περιφερειακό υπεύθυνο Λευκωσίας για να τον ειδοποιήσουν σχετικά με την επιχείρηση. Αυτές ήταν οι οδηγίες που είχαμε, να ειδοποιούμε το κέντρο για κάθε επιχείρηση που θα ενεργούσαμε.

Εγώ με τον Άντη πήραμε τα περίστροφα και πήγαμε στο ανώγειο του σπιτιού. Εκεί καθήσαμε χαμαί, βγάλαμε από τα κυλινδρικά περίστροφα τις σφαίρες και αρχίσαμε να πυροβολούμε ο ένας τον άλλον από απόσταση 30-40 πόντους. Ο διάβολος όμως τα έφερε να μείνει μια σφαίρα στο περίστροφο του Άντη και ενώ με πυροβολούσε στο πρόσωπο άκουσα ένα δυνατό μπαμ. Η σφαίρα πέρασε σύριζα από το αυτί μου. Νόμισα ότι μου έσπασε το τύμπανο. Ο Άντης και εγώ μείναμε άφωνοι. Ο Άντης με το περίστροφο στο χέρι και εγώ να τον βλέπω που έχασε το χρώμα του. Αν το έχασα και εγώ δεν ξέρω...

Μόλις άκουσαν τον πυροβολισμό οι γυναίκες ανέβηκαν επάνω και άρχισαν τα κλάματα και ρωτούσαν τι συνέβηκε. Εγώ τους είπα ότι κατά λάθος έμεινε σφαίρα στο περίστροφο και την παίξαμε. Ο Άντης λέει «Εγώ την έπαιξα, παρ' ολίγο να σκοτώσω τον Άθω». Οι γυναίκες άρχισαν να μας λένε ότι δεν πρέπει να πάμε, γιατί μπορεί να άκουσαν οι γείτονες τον πυροβολισμό, είναι κακός ο καιρός.

Όταν ήρθε ο Νίκος με τον Λευτή συζητήσαμε το θέμα και αποφασίσαμε να

εξαιρέσουμε τον Άντη τον Τσεριώτη, φοβούμενοι το σοκ που είχε υποστεί. Ο Άντης όμως επέμενε να λάβει μέρος στην επιχείρηση. Επειδή βιαζόμασταν να μη χάσουμε τους ανθρωποκνηγούς, χωρίς άλλη κουβέντα βάλαμε τα περίστροφα κάτω από τα ριχτά πουκάμισά μας και αμέσως βγήκαμε έξω, όπου ήταν το αυτοκίνητο του Λευτή. Μπήκαμε μέσα και ξεκινήσαμε ολοταχώς προς την εκκλησία της Φανερωμένης. Οι τρεις μας βγήκαμε έξω και ο Λευτής έμεινε εκεί να μας περιμένει. Διασχίσαμε την αυλή της εκκλησίας. Το κατάστημα που εργαζόταν ο Βάσος ήταν απέναντι. Μόλις φθάσαμε εκεί μας είδε και βγήκε έξω για να μας πει πως φύγανε οι Εγγλέζοι και πήγαν προς την Τράπεζα Κύπρου. Αμέσως πήγαμε προς τα εκεί και εκεί ένας από τους συναγωνιστές μας, που έβαλε ο Βάσος για παρακολούθηση, ήλθε και μας είπε ότι με την περιγραφή που τους έδωσε ο Βάσος, είδε τρεις να μπαίνουν στην Τράπεζα, αλλά περίστροφα στην μέση τους δεν είχαν. Μπήκαμε μέσα στην Τράπεζα για να δούμε και ένας υπάλληλος που μας ήξερε ήλθε και μας βρήκε και μας είπε «Τι πάτε να κάνετε, αυτοί οι τρεις που είναι μέσα είναι Αμερικάνοι».

Αμέσως βγήκαμε από την Τράπεζα Κύπρου και προχωρήσαμε προς την οδό Ονασαγόρου περίπου 20 μέτρα. Τρία αυτοκίνητα γεμάτα Άγγλους αστυνομικούς τους Σπέσιαλ Μπραντς σταμάτησαν ακριβώς πίσω μας και ταυτόχρονα βγήκαν όλοι έξω και ανάγκασαν όσους

βρέθηκαν στον κλοιό τους να σταθούν στον τοίχο και τους ερευνούσαν εξονυχιστικά. Εμείς φανήκαμε τυχεροί. Ο Θεός μας βοήθησε γιατί τα αυτοκίνητα σταμάτησαν ακριβώς πίσω μας και έτσι δεν βρεθήκαμε στον κλοιό τους.

Χωρίς να χάσουμε την ψυχραιμία μας προχωρήσαμε και μπήκαμε σε ένα κατάστημα κάποιου δικού μας. Αφήσαμε εκεί τα περίστροφα και βγήκαμε έξω για να δούμε τι γίνεται με τους Άγγλους αστυνομικούς και διαπιστώσαμε ότι είχαν φύγει. Τότε πήγαμε πίσω στο κατάστημα για να πάρουμε τα περίστροφά μας. Δεν σας είπα ότι όταν αφήσαμε τα περίστροφά μας στο κατάστημα, ο ιδιοκτήτης λίγο έλειψε να λιποθυμήσει. Μόλις μας είδε να ξαναμπαίνουμε για να τα πάρουμε η χαρά του δεν περιγραφόταν. Μόλις τα ζωστήκαμε άρχισε να μας μιλά και να μας εύχεται καλή επιτυχία.

Βγαίνοντας έξω από το κατάστημα ένας από τους ανθρώπους που έβαλε ο Βάσος να παρακολουθήσουν να βρουν τους Εγγλέζους ήλθε και μας είπε πού βρίσκονταν οι ανθρωποκνηγοί. «Είναι μέσα στο «Φώτο-Αθηναϊκό» στην οδό Λήδρας». Προχωρώντας για να πάμε εκεί, είπαμε δεν θα αφήσουμε κανένα να μας κάνει έρευνα, θα δώσουμε μάχη. Ο λόγος που το είπαμε είναι γιατί αν συναντήσουμε στον δρόμο Άγγλους στρατιώτες, δεν θα θέλαμε να μας ερευνήσουν. Κάτι τέτοιο όμως δεν συνέβηκε. Όταν φθάσαμε στο Μετόχι του Μαχαιρά, στρίψαμε για την οδό

Λήδρας. Ένας άλλος συναγωνιστής που ήταν εκεί μας πληροφόρησε ότι οι Άγγλοι βρίσκονται ακόμα μέσα στο «Φωτο-Αθηναϊκό», αλλά μας είπε να μην πάμε εκεί μέσα διότι είναι άνθρωπος δικός μας που το έχει και θα του ανατινάξουν το κτίριο αν σκοτώσουμε τους Άγγλους μέσα στο «Φωτο-Αθηναϊκό».

Αντί να περιμένουμε έξω στον δρόμο, μπήκαμε στο ζαχαροπλαστείο «Χαλέπι». Εγώ πήγα και πήρα ένα γλύκισμα και κάθησα ακριβώς στην πόρτα για να το φάω. Μόλις με είδε ο Νίκος μου λέει «Έχεις όρεξη για γλύκισμα;» εγώ του λέω «Ετράβηξεν το η όρεξή μου. Θα το φάω!» Εκεί που κάθησα ήλθε κάποιος άλλος που κρατούσε ένα πιατάκι με γλυκίσματα και στεκόταν από πάνω μου.

Εμείς παρακολουθούσαμε έξω. Μόλις είδαμε τους Εγγλέζους να βγαίνουν από το «Φωτο-Αθηναϊκό» βγάλαμε τα περίστροφά μας. Ο άνθρωπος που στεκόταν εκεί μόλις μας είδε με το περίστροφο του έπεσε το πιατάκι. Του είπα «Μη φοβάσαι, ένεν για σένα!»

Οι Εγγλέζοι στέκονταν δισταχτικοί μέχρι να αποφασίσουν από πού να πάνε. Τους αφήσαμε να κατέβουν τα σκαλιά και τους επιτεθήκαμε. Προηγουμένως είχαμε συμφωνήσει ποιος να κτυπήσει ποιον. Μόλις άρχισαν οι πυροβολισμοί ο κόσμος άρχισε να τρέχει, εμείς κτυπούσαμε τους στόχους μας και αρχίσαμε να φεύγουμε. Πρώτος έφυγε ο Νίκος, δεύτερος έφυγα εγώ, τρίτος ο

Άντης. Όταν έφτασα στα καταστήματα του Μαύρου σταμάτησα να δω πίσω τι γίνεται, οπότε βλέπω τον Άντη να έρχεται κούτσα κούτσα. Μόλις έφθασε κοντά μου έπεσε φαρδύς πλατύς πάνω στην ασφαλτο και το περίστροφό του ξέφυγε και κύλησε μέχρι τα καταστήματα του Μαύρου. Πήγα και πήρα το περίστροφο, το έχωσα και αυτό κάτω από το πουκάμισό μου και ακολουθώσ πήγα και τον σήκωσα και του έβαλα το χέρι του πάνω στον ώμο μου και αρχίσαμε να περπατούμε γρήγορα μαζί.

Δεν ήξερα αν ήταν πληγωμένος. Σιγά σιγά περάσαμε από διάφορα στενά δρομάκια της Λευκωσίας για να φθάσουμε εκεί που ήταν το αυτοκίνητό μας. Ο Νίκος και ο Λευτής μας περίμεναν με αγωνία. Ο Νίκος με ρώτησε γιατί αργήσαμε. Του είπα ότι ο Άντης σαν να είναι πληγωμένος. Μπήκαμε αμέσως στο αυτοκίνητο και τραβήξαμε για τον γιατρό. Εγώ κάθησα πίσω με τον Άντη, του άνοιξα το πουκάμισο για να δω πού είναι πληγωμένος μα δεν βρήκα τίποτε. Τότε μου λέει «Επειδή ο ένας από τους Άγγλους μας πυροβόλησε νόμισα πως πληγώθηκα».

Έτσι αντί να πάμε στον γιατρό τραβήξαμε ολοταχώς για το σπίτι του Πιτσιλλίδη να αφήσουμε τα περίστροφα. Μόλις μπήκαμε σπίτι ο Στέλιος και οι γυναίκες (ήταν η πεθερά του και η αρραβωνιαστικιά του), περίμεναν να μάθουν αν πετύχαμε. Αμέσως αγκαλιαστήκαμε, φιληθήκαμε και η χαρά μας ήταν μεγάλη. Αφήσαμε τα όπλα εκεί και ξαναμπήκαμε στο αυτοκίνητο για

να φύγουμε πριν κλείσουν τις εξόδους της Λευκωσίας.

Πήγαμε μέχρι την είσοδο του δρόμου ΡΙΚ, εγώ και ο Άντης κατεβήκαμε και μπήκαμε σε μια ταβέρνα που υπήρχε εκεί. Ο Νίκος με τον Λευτή φύγανε για να μην είμαστε όλοι μαζί. Εκεί μείναμε οι δυο μας μέχρι τις 4 το απόγευμα. Ακολουθώντας ξεκινήσαμε περπατητοί να πάμε πίσω στη Λευκωσία. Φθάσαμε εκεί που είναι το «Χίλτον». Εκεί δυο περιπολικά του στρατού, μας υποχρέωσαν να ψηλώσουμε τα χέρια πάνω για να μας ερευνήσουν. Ο Εγγλέζος που μας ερευνούσε μόλις κτύπησε πάνω στο πουκάμισό μου, του μύρισε μπαρούτι που αφήσαν τα δύο περίστροφα που είχε βάλει στη μέση μου. Τότε άρχισα να φοβάμαι.

Πήγαμε στο σπίτι του Άντη, έβγαλα το πουκάμισο, το έκαψα και φόρεσα ένα που μου έδωσε ο Άντης. Πήγα σπίτι μου, που ήταν περίπου διακόσια μέτρα από το σημείο της επίθεσης που κάναμε στην οδό Λήδρας. Όταν με είδε η μάνα μου με ρώτησε «Πού ήσουν όλη μέρα; Ήλθε ένας αστυνομικός, σε ζητούσε και του είπα ο γιος μου δεν ανακατώνεται σε τίποτε». Ο αστυνομικός ήταν δικός μας και ήρθε για να μου πει να μην μείνω σπίτι μου το βράδυ. Όταν βγήκα έξω στον δρόμο αρκετοί νέοι της γειτονιάς συζητούσαν το γεγονός της ημέρας. Ο Λώρης Σταυρινίδης ήταν ένας μεγάλος, που ήταν ανάμεσα με τους νέους, μου είπε ειρωνικά «Ρε εσείς είσατε της Ε.Ο.Κ.Α.; Της Ε.Ο.Κ.Α. εν τούτοι που ήλθαν που τα βουνά ατρώ-

μητοι μέσα σε τόσο κόσμο, εσταματήσαν τους Εγγλέζους, επαίξαν τους και είπαν εις τον κόσμο κανέναν να μην μιλήσει». Ένας άλλος φίλος μου, είπε «Εγώ είδα τους! Ήταν ψηλοί μουστακαλήδες με πιστόλια. Επαίξαν τους στο άψε σβήσε! Ούτε εβουρήσαν να φύουν. Μπράβο τους!» Εγώ ήταν να σπάσω που μέσα μου, γιατί ήθελα να τους πω, πως ήμουν και εγώ στην επιχείρηση, αλλά δεν μπορούσα.

Η μητέρα μου ήρθε ξανά και μου λέει «Θα έρθεις σπίτι;» και της είπα «Πήγαινε και θα 'ρθω!» Πήγα στο σπίτι και της είπα «Θα πάω να μείνω σ' ένα φίλο μου απόψε» και ξεκίνησα να πάω στο λουκουματζίδικο του Κυριλλή το οποίο ήταν κάτω από τις κερκίδες του ΓΣΠ.

Μόλις μπήκα στο λουκουματζίδικο του Κυριλλή εκεί στο ΓΣΠ, δύο άτομα ήρθαν και μου είπαν «Άλλη φορά να μας πάρεις τζι εμάς!» Εγώ τους λέω «Ρε ποιος σας είπεν; Δεν έχω ιδέα!» Ο Νίκος όμως τους τα είχε πει με όλες τις λεπτομέρειες.

Τόση μυστικότητα είχαμε!

Λευκωσία, 16 Μαρτίου 2012

ΑΚΑΝΘΟΥ

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΕΚΛΕΙΣΑΝ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΣ ΜΑ ΥΠΑΡΧΕΙ. ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ*

Από το περιοδικό ΤΑΪΜΣ ΟΦ ΣΑΪΠΡΟΥΣ 15/12/1958

Της Μαρούλας Βιολάρη Ιακωβίδου

«Απ' έξω μανροφόρ' απελπισιά, πικρής σκλαβιάς χειροπιαστό σκοτάδι
... Και μέσα στη θολόκτιστη εκκλησιά,
την εκκλησιά που παίρνει κάθε βράδυ την όψη του σχολειού...»

Ναί, όπως και τότε, στην εκκλησιά που παίρνει την όψη του σχολειού! ... Δεν μπορούσαν να μην έρθουν στον μου οι στίχοι αυτοί, που κλείνουνε μέσα τους ένα δραματικό, αλλά άφθαστο μεγαλείο ...

Μπαίνοντας μέσα στη θολόκτιστη εκκλησιά του Σωτήρα στην Ακανθού, βλέπει κάποιος σήμερα, στον αιώνα των δορυφόρων και του ατόμου, στον αιώνα της κατάκτησης του σύμπαντος, σειρές από θρανία κι ένα πίνακα σε κάθε ομάδα. Παιδάκια μέχρι των 12 χρόνων, νεαρά Κυπριόπουλα που στερήθηκαν το σχολείο τους, ακούνε μπροστά στα εικονίσματα την υποβλητική φωνή του δασκάλου, που έβαλε σκοπό της ζωής του να λαμπαδεύσει

στις παιδικές αυτές ψυχές τα θεία νάματα της Ελληνοχριστιανικής παιδείας και να κρατήσει ψηλά την Ελληνική τους συνείδηση ώσπου ν' ανατείλουν καλύτερες μέρες...

Μια ατμόσφαιρα που πλημμυρίζει από θρησκευτική κατάνυξη κι εθνικό αγνό παλμό, γεμίζει με δέος την ψυχή και φέρνει δάκρυα στα μάτια.

Στη μέση της εκκλησιάς και γύρω από το προσκυνητάρι, στεφανωμένες με δάφνης κλωνιά, βρίσκονται οι μορφές εκείνων που πέθαναν για την Κυπριακή Ελευθερία στα τρία τελευταία χρόνια. Και πάρα πέρα, μπροστά από την εικόνα του Χριστού, στέκει ολόλευκη λαμπάδα καμωμένη στο ύψος

ενός νέου, που γλύτωσε σαν θαύμα από τον θάνατο. Πάνω σ' αυτή είναι γραμμένα, λίγα λόγια που μιλάν για την αφιέρωση της Θεανώς και του Σαμψών στον Σωτήρα. Η ολόλευκη τούτη λαμπάδα θα μείνει σβηστή, μέχρις ότου ελεύθερος φθάσει στην Κύπρο ο νεαρός δημοσιογράφος Νίκος Σαμψών, για να ευχαριστήσει τον Χριστό και να ανάψει τη λαμπάδα του.

Μέσα σ' αυτό το περιβάλλον ανοίγουν τις καρδιές τους τα μικρά Κυπριόπουλα της Ακανθούς για να ρουφήξουν κάθε αγνό και ωραίο που τους προσφέρεται ακούραστα από τους έξι ανθρώπους που πήραν στα χέρια τους την ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια.

«Η Κυβέρνησις, μάς ηνάγκασε να δημιουργήσουμε «κρυφό σχολειό». Εις το ζήτημα του επανανοίγματος του Δημοτικού μας σχολείου, η Κυβέρνησις είναι αδιάλλακτος, μου δήλωσε ο δήμαρχος Σωτήρης Χατζηκώστας. Και συνέχισε: «Παρ' όλον ότι υπεδείχθη ότι το κλείσιμο αποτελεί συλλογική τιμωρία, ενώ κανένα δεδομένο δεν υπήρξε, το οποίο να δικαιολογηθεί το κλείσιμο του σχολείου, καθότι είναι γεγονός ότι τα επεισόδια δεν διεδραματίσθησαν ούτε εις την αυλήν του σχολείου, ούτε οι μαθητές εδημιούργησαν την κατάσταση εκείνη. Εάν δεν ληφθούν υπ' όψη γεγονότα που διεδραματίσθησαν

διά άλλους διδασκάλους καταλήγομεν εις το συμπέρασμα ότι το κλείσιμο του σχολείου, ήτο προσχεδιασμένο.

Λυπούμαι γιά τη στάση αυτή της Κυβερνήσεως έναντι της Παιδείας μας. Πάντως θα συνεχίσουμε να διατηρούμε το «κρυφό σχολειό» μας, μέχρι τέλους του σχολικού έτους και κατά το επόμενο, εάν η Κυβερνητική αδιαλλαξία εξακολουθεί να το κρατεί κλειστό. Μας συγκινεί δε και το ενδιαφέρον, το οποίο όλος ο Κυπριακός λαός έδειξε γιά το σχολείο μας, ενισχύοντας τούτο με βιβλία, τετράδια, μολύβια κ.λπ., και με χρήμα, αλλά προ πάντων παραστέκοντάς μας ηθικώς».

***

... Ήταν μια νύκτα από τις τελευταίες του περασμένου Οκτώβρη. Το φθινοπωρινό αεράκι έπαιξε με τα τελευταία κιτρινισμένα φύλλα των δέντρων και τα ειρωνευόταν για τον πρόωρο θάνατό τους. Μα ξάφνου μες στην απόλυτη γαλήνη της νύκτας μια δυνατή φωνή ξέσχισε τον αέρα και κτύπησε τ' αυτιά των φιλήσυχων κατοίκων της Ακανθούς.

— Προσοχή! Προσοχή! Εδώ Ε.Ο.Κ.Α.!
Ο διευθυντής του σχολείου σας είναι όργανον των Άγγλων.

Σε λίγα λεπτά μια σιλουέτα τρομαγμένη συρόταν προς το σπίτι του δημάρχου και ζητούσε την προστασία

του. Ήταν ο διευθυντής του σχολείου Φιλάρετος Αργυρίδης, που πήγαινε να ζητήσει άσυλο. Η νύκτα ήτανε τραγική για το σπίτι εκείνο. Την άλλη μέρα ύστερ' από τηλεφώνημα, ένα «ταξί» από την Κερύνεια παρέλαβε τον διευθυντή και έφυγε βιαστικά από την όμορφη κωμόπολη. Το σχολείο λειτουργούσε κανονικά με τους υπόλοιπους 5 δασκάλους. Μα στο χωριό βρισκότανε τώρα ένα μεγάλο απόσπασμα στρατιωτών που ερευνήσαν το σπίτι του δημάρχου και παραφύλαγαν μη τυχόν γινότανε αναταραχή. Οι φόβοι τους όμως ησύχαζαν σιγά - σιγά, γιατί στο χωριό η ζωή κυλούσε όπως πρώτα και τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο τους κανονικά.

Αλλά στις 6 Νοεμβρίου ο επαρχιακός λειτουργός της Παιδείας Αμμοχώστου έκανε την επίσκεψή του στο σχολείο, έδωσε μεταθέσεις στους δασκάλους κι ανάγγειλε το κλείσιμο του σχολείου της Ακανθούς, στερώνοντας έτσι τη μόρφωση σε τρεις περίπου εκατοντάδες νεαρών μαθητών, που κάτω από δραματικές συνθήκες προσπαθούσαν να μορφωθούν στα τελευταία τρία χρόνια που το σχολείο τους λειτουργούσε μονάχα ένα - δυο μήνες και ύστερα κλεινόταν, **γιατί στη στέγη του κυμάτιζε η γαλανόλευκη.**

Την άλλη μέρα οι αντιπροσωπευτικοί παράγοντες της Ακανθούς, με επί κε-

φαλής τον δήμαρχό τους, βρισκόντουσαν έξω απ' το γραφείο του διευθυντή της Παιδείας στη Λευκωσία και ζητούσαν ακρόαση. Είναι γνωστό, όπως το γράψανε τότε κι οι εφημερίδες, πως δεν τους δέχτηκε κι όταν ύστερ' από σφοδρότατη διαμαρτυρία έγινε επί τέλους μιαν άλλη μέρα η πολύκροτη εκείνη συνάντηση κι οι άνθρωποι ζήτησαν το επανάνοιγμα του σχολείου τους, προβάλλοντας ατράνταχτα επιχειρήματα για το δίκαιο αίτημά τους, ο διευθυντής της Παιδείας τους έκανε μια πρωτότυπη στο είδος της πρόταση:

— Να εγγυηθείτε τη ζωή των δασκάλων και την απρόσκοπτη λειτουργία του σχολείου.

— Μα η ασφάλεια της ζωής και περιουσίας είναι, κατά τη γνώμη μας, έργο κάβη Κυβέρνησης και όχι οποιουδήποτε πολίτη, απάντησε η αντιπροσωπία. Εξ άλλου πώς είναι δυνατόν άοπλοι άνθρωποι να εγγυηθούν τη ζωή των άλλων, αφού την ίδια τη ζωή τους δεν είναι κάποτε σε θέση να την σώσουν;

Και ο διάλογος συνεχιζόταν πάνω στο ίδιο μοτίβο, γιατί καμιά από τις δυο ομάδες δεν είχε διάθεση να υποχωρήσει, η μια έχοντας για όπλο τη λογική και το δίκαιο κι η άλλη αναγκασμένη να υπακούσει ίσως σε κάποια ανώτερη διαταγή.

Όταν γυρίσανε στο χωριό οι άνθρωποι που είχαν αναλάβει να κάνουν κάθε τι το δυνατόν για να σώσουν τα παιδιά από την αμάθεια και την απαιδευσία, κάλεσαν όλους τους κατοίκους και τους ρώτησαν αν ήταν κανένας που δεχότανε τους όρους του Γραφείου της Παιδείας. Και τότε όλοι απάντησαν, όπως χιλιάδες φορές έχει κάνει ο Έλληνας πως: ΟΧΙ. κανένα όρο δεν πρόκειται να δεχτούμε.

Στις 12 του Δεκέβρη έστειλαν το τελευταίο τους υπόμνημα στην Κυβέρνηση, δηλώνοντας σ' αυτό την ακλόνητη απόφασή τους να απαιτήσουν την επαναλειτουργία του σχολείου δίχως όρους και να μη πληρώσουν κανένα σχολικό φόρο, όσον καιρό θα ήτανε κλειστό το σχολείο.

Την άλλη μέρα στις 13 του Δεκέβρη οι στρατιώτες που βρίσκονταν στα κτίρια, της ΑΤΕ-ΠΕΚ, της ΟΧΕΝ και του Δημοτικού σχολείου αντίκριζαν ένα θέαμα συγκινητικό. Παιδάκια, που μέχρι χτες γύριζαν άσκοπα στους δρόμους, κρατούσανε σήμερα τις σάκκες τους και πήγαιναν, με μια κρυφή λαχτάρα, προς την κατάλευκη εκκλησία τους. Οι μάνες κι οι πατέρες τους τα έστελλαν με την ευχή τους και με δάκρυα πικρής περηφάνειας εκεί, που κάτω από την προστασία του θεού τα περίμεναν έξι άνθρωποι που θάταν από σήμερα πνευματικοί καθοδηγητές τους.

Ο Σάββας Φωτίου, που παύθηκε από τη θέση του δασκάλου στα 1946 για εθνική δράση και που κλείστηκε στα κρατητήρια από τις 7.2.1956 μέχρι τις 15.7.1957, ο γραμματέας της ΑΤΕ Λοΐζος Χρ. Λοΐζου, που ήτανε για ένα χρονικό διάστημα βοηθός δάσκαλος, ο γιος του ενός από τους ιερείς της Ακανθούς Σοφοκλής Παπαχρίστου, απόφοιτος του Ελληνικού Γυμνασίου Αμμοχώστου, ο Γεώργιος Έλληνας και Πέτρος Κραμβής, απόφοιτοι της Ανωτέρας Σχολής Λευκονοίκου και ο Γεώργιος Παπαφωτίου, απόφοιτος του Παγκυπρίου Γυμνασίου, είναι αυτή τη στιγμή οι έξι άνθρωποι που αποτελούν το διδασκαλικό προσωπικό του εκπληκτικού στον 20ό αιώνα «κρυφού σχολείου» της Ακανθούς.

Οι δυο πρώτοι στην ώριμη ηλικία της ζωής τους, έχοντας συναίσθηση της μεγάλης αποστολής τους και των υποχρεώσεών τους απέναντι στην κοινωνία και την Ελληνική πατρίδα τους. Οι άλλοι τέσσερεις, νεαροί, με τα μεγάλα όνειρα της νεότητας, με την καυτή επιθυμία για μια ελεύθερη πατρίδα με νέους πολίτες φωτισμένους απ' τα Ελληνοχριστιανικά ιδανικά θα συνεχίσουν, όπως μου δήλωσαν, το έργο τους χωρίς να τρομάζουν μπροστά στα εμπόδια, που ποικιλίζουν με μια άγρια ομορφιά τη ζωή των ανθρώπων.

Σαν ξεκινούσα να φύγω απ' τη θολό-
κτιστη εκκλησιά του Σωτήρα της
Ακανθούς, από το θρυλικό «κρυφό
σχολείο» της, μια έξυπνη κοπελίτσα
της Στ' τάξης, που όπως μου είπαν αρ-
γότερα, ονομάζεται Μαρούλα Εμμα-
νουήλ, με σταμάτησε. Στα χέρια της
κρατούσε μιαν όμορφη ανθοδέσμη.
Ομολογώ ότι δεν φαντάστηκα, πως
μου ετοίμαζαν αυτή την έκπληξη. Τα
λουλούδια ήταν δεμένα με άσπρη και
γαλάζια κορδέλα!

— Δεχτείτε, δεσποινίς, μου είπε, το
μικρό δώρο που σας προσφέρει το

«κρυφό σχολειό μας».

Λόγια απλά, λακωνικά σχεδόν, αλλά
μ' ένα μεγάλο νόημα ζωγραφισμένο
στις γαλανόλευκες κορδέλλες, στην
αθώα και περήφανη έκφραση της μα-
θητριάς και όλων των παιδιών του
σχολείου.

Είναι αλήθεια πως με συγκίνησε η εκ-
δήλωση τούτη. Πήρα τα όμορφα λου-
λούδια κι ευχήθηκα στ' αθώα παιδά-
κια να αντικρύσουνε σύντομα σε όλη
την Κύπρο καλύτερες μέρες... Είναι
ασφαλώς άξια για το μεγάλο δώρο της
Λευτεριάς.

ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΠΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ

Τον Γεώργιου Μ. Ταμάσσιον, 10 Μαΐου 2011

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης δέκα χρόνων από την κοίμηση του φλογερού ρασοφόρου αγωνιστή Παπασταύρου Παπαγαθαγγέλου και εκατό χρόνων από τη γέννησή του, μικρό μνημόσηνο, για να θυμούνται οι παλιοί και να γνωρίσουν οι νεότεροι ποιος ήταν:

- Ήταν το φως που σε προστάτευε και σε βοηθούσε για να βγεις από το σκοτάδι και να βρεις το φως της αλήθειας.

- Ήταν ο ήλιος που φώτιζε τον δρόμο που έπρεπε να ακολουθείς και θέρμαινε την καρδιά για την όλη πορεία σου στη ζωή.

- Ήταν το μονοπάτι που σε οδηγούσε στη λεωφόρο της ζωής, εάν ακολουθούσες τα σοφά του λόγια. τις συμβουλές του, το παραδείγμα του.

- Ήταν η αστείρευτη πηγή θάρρους, υπομονής, καρτερίας και ελπίδας, εφόδια χρήσιμα για την πορεία στη ζωή κάθε Χριστιανού και κάθε Έλληνα πατριώτη, ιδίως στα δίσεκτα χρόνια του Κυπριακού Ελληνισμού.

- Ήταν το δένδρο στη σκιά του οποίου, κουρασμένος, καθόσουν για να ξεποστάσεις.

- Ήταν το πηγάδι από το οποίο αντλούσες νερό για να δροσιστείς, να ανακτήσεις δυνάμεις και να συνεχίσεις τον δρόμο της ζωής.

- Ήταν το καταφύγιο κάθε πονεμένης ψυχής που έβρισκε την παρηγοριά και τη λύτρωση.

- Ήταν ο καλός πλοηγός, ο ακοίμητος φάρος, η πυξίδα που σε κατηύθυνε σε ήρεμο, γαλήνιο και ασφαλές λιμάνι, στην ορθή πίστη.

- Ήταν η σπάνια χαρισματική μελωδική φωνή που έτερεπε και απάλυνε τον πόνο και τη θλίψη κάθε πονεμένου.

- Ήταν η γλυκειά, γαλήνια μορφή που ακτινοβολούσε, που σε γαλήνευε και που σε ηρεμούσε πνευματικά και σωματικά.

- Ήταν η όαση όπου έβρισκες το κάθε τι, για να γίνεις δυνατός και να συνεχίσεις τον Γολγοθά σου.

- Ήταν ο φλογερός ρασοφόρος, ο ευλαβής και ακούραστος λειτουργός του Υψίστου, ο ασυμβίβαστος και απροσκύνητος αγωνιστής των Ελληνοχριστιανικών ιδεωδών, που με τα φλογερά του λόγια και τα πατριωτικά του τραγούδια, κατόρθωσε και ξύπνησε

τους ραγιάδες. Στρατολόγησε, μύησε και όρκισε πολλούς γνωστούς και άγνωστους αγωνιστές της θρυλικής Ε.Ο.Κ.Α. οι οποίοι με το απαράμιλλο σθένος, τόλμη και ανδρεία, αλλά και με τη θυσία τους, έγραψαν ανεπανάληπτες σελίδες ηρωισμού, δόξας και απαράμιλλου μεγαλείου στην Ελληνική Ιστορία.

- Ήταν ο καλός και στοργικός σύζυγος και πατέρας, ο ειλικρινής αδελφός, ο

ανιδιοτελής φίλος, ο σοφός πνευματικός, ο δάσκαλος, ο σύμβουλος και καθοδηγητής, η ανεξάντλητη πηγή αγάπης, ελπίδας και μεγαλοψυχίας, η θερμή αγκαλιά που σε δυνάμωνε και μπορούσες να προχωρήσεις στη ζωή, σηκώνοντας τον σταυρό που ο Πανάγαθος Θεός αποθέτει στους ώμους κάθε ευλαβούς Χριστιανού.

Ήταν ... Ήταν ... Ήταν ...

ΠΩΣ ΜΙΑ ΛΑΓΟΠΑΓΙΔΑ ΕΣΩΣΕ ΤΗΝ ΑΝΤΑΡΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΜΟΥ

Του Τάκη Ιωάννου - «Νέδα»

Ήταν περί τα τέλη 1958, όταν η Ομάδα μου, που αποτελείτο από τέσσερα άτομα, βρισκόταν στην περιοχή Κοράκου-Σολέας για την κατασκευή νέου κρησφύγετου. Είχαμε επιλέξει προσωρινά ένα στάβλο έξω από το χωριό όπου διαμέναμε την νύκτα και κατά τα ξημερώματα, πριν χαράξει το φως, μετακινούμαστε προς το βουνό, όπου είχαμε επιλέξει ένα δασώδες μέρος για την κατασκευή του κρησφύγετού μας.

Η διακίνηση της ομάδας γινότανε πάντα στα σκοτεινά για λόγους ασφαλείας και χρησιμοποιούσαμε συναγωνιστές μας, που γνώριζαν την περιοχή και δεν ήταν καταζητούμενοι. Στην Κοράκου, μεταξύ των τοπικών μελών της οργάνωσης, ήταν και ο αείμνηστος Θάσος Πετρίδης, ο οποίος μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου, κατετάγη στον Κυπριακό Στρατό, από τον οποίο αφυπηρέτησε με τον βαθμό του Συνταγματάρχη.

Ένα πρωινό λοιπόν, σε μια από τις διακινήσεις μας, συνέβη το εξής περιστατικό: Περπατούσαμε σε απόσταση 25-30 μέτρα ο ένας από τον άλλο για

λόγους ασφαλείας, κατευθυνόμενοι προς το μέρος που κατασκευάζαμε το κρησφύγετο. Εγώ, σαν αρχηγός της ομάδας ακολουθούσα τελευταίος. Ενώ ακολουθούσαμε το ίδιο μονοπάτι, όπου πέρασαν οι πρώτοι τρεις συναγωνιστές μου, σε κάποια στιγμή με τρόμαξε ένας θόρυβος στα πόδια μου. Πετάχτηκα πάνω και διαπίστωσα ότι το πόδι μου πιάστηκε σε ένα παγίδι. Ευτυχώς δεν με πλήγωσε, διότι φορούσαμε άρβυλα. Αφού απελευθέρωσα το πόδι μου, τράβηξα την αλυσίδα που ήταν συνδεδεμένη στο παγίδι και το πήρα μαζί μου.

Το βράδυ που ήρθε ο Θάσος για να μας φέρει φαγητό και να μας συνοδεύσει πίσω στο χωριό, του είπα: Βρε Θάσο σου έχω ένα καταπληκτικό δώρο. Ο Θάσος διερωτήθηκε τι μπορεί να είχα στο βουνό για να του κάνω δώρο. Του είπα ότι θα του το δώσω με μια προϋπόθεση: ότι θα το χρησιμοποιήσει κατάλληλα και αποτελεσματικά. Τελικά αφού υποσχέθηκε, παρόλο που δεν γνώριζε τι ήταν, να τηρήσει αυτό που είπα, του τόδωσα και εκείνος βλέποντας το ενθουσιάστηκε.

Επιστρέφοντας στο χωριό το ίδιο βράδυ και όταν πλησιάζαμε στο χωριό, ακούσαμε κτύπους σαν κάποιοι να έσκαβαν. Σταματήσαμε και είπα στο Θάσο να προχωρήσει να ελέγξει τι γίνεται και να γυρίσει να μας ενημερώσει. Μάταια όμως περιμέναμε για αρκετή ώρα, όταν αποφασίσαμε να γυρίσουμε πίσω στο βουνό και να διανυκτερεύσουμε στο ύπαιθρο, παρόλο που η νύχτα ήταν παγερή και τόσο σκοτεινή. Πρωί- πρωί την άλλη μέρα κατευθυνθήκαμε προς την Τεμπριά, όπου συναντήσαμε την αντάρτικη ομάδα του Αντωνάκη Σολομώντος.

Η αγωνία μας για το τι απέγινε ο Θάσος, τελείωσε τα άλλο βράδυ, όταν πληροφορηθήκαμε από τον σύνδεσμό μας στην Κοράκου τα καθέκαστα.

Οι κτύποι που ακούσαμε προέρχονταν

από Άγγλους στρατιώτες, οι οποίοι έσκαβαν χαράκωμα, για να παρακολουθήσουν τυχόν διακινήσεις ανταρτών. Αυτοί λοιπόν συνέλαβαν τον Θάσο και τον μετέφεραν στο στρατόπεδο του Ξερού. Μετά από εξαντλητικές ανακρίσεις, ο Θάσος επέμεινε από την αρχή, ότι μετέβη στην περιοχή για να στήσει το παγίδι, ελπίζοντας να έπαιρνε κάποιο θήραμα για τα ταΐσει την πολυμελή οικογένειά του. Τελικά οι Άγγλοι πείσθηκαν από τις εξηγήσεις που έδωσε ο Θάσος και τον άφησαν ελεύθερο. Ο Διοικητής του στρατοπέδου μάλιστα προτού ο Θάσος εγκαταλείψει το στρατόπεδο, τού ζήτησε να φωτογραφήσει το παγίδι το οποίο βρήκε πολύ ενδιαφέρον. Έτσι κατά καλή μας τύχη, το παγίδι έσωσε και τον Θάσο και εμάς.

«... ΚΑΙ ΤΑΞΟΝ ΑΥΤΟΥΣ ΕΝ ΣΚΗΝΑΙΣ ΔΙΚΑΙΩΝ»

● Αδυσώπητος ο Χάροντας έκοψε το νήμα της ζωής, μέσα σε λίγες μέρες, των εξεχόντων συναγωνιστών μας και Τομεαρχών της Ε.Ο.Κ.Α ΛΑΜΠΡΟΥ ΚΑΥΚΑΛΛΙΔΗ, στις 23 Φεβρουαρίου, του ΓΡΗΓΟΡΗ ΓΡΗΓΟΡΑ στις 2 Απριλίου και του ΑΝΤΩΝΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ στις 6 Μαΐου 2012. Μεγάλο το κτύπημα για όλους μας και ιδιαίτερα για την οικογένεια του Σύνδεσμου Τομεαρχών, που έχασε ξαφνικά τρία εξαιρετα, εκλεκτά και διακεκριμένα μέλη του.

Η προσφορά τους στον αγώνα ήταν ανεκτίμητη και η μετά τον Αγώνα ζωή τους σεμνή, μακριά από πολιτικά αξιώματα και φιλοδοξίες, απλή και ανθρω-

πινη. Ουδέποτε ζήτησαν, απεναντίας πάντα έδιδαν.

Για την προσφορά και το όλο έργο τους μίλησε κατασυγκινημένος ο πρόεδρος μας κ. Θάσος Σοφοκλέους. ΑΙΩΝΙΑ ΑΣ ΕΙΝΑΙ Η ΜΝΗΜΗ τους.

● Απεβίωσε επίσης η ταπεινή δέσποινα και συναγωνιστριά μας Πολυξένη Πλουτάρχου από τα Καμινιά. Στην κηδεία της παρέστη πλήθος κόσμου και μίλησε ο συναγωνιστής και Τομεάρχης της κ. Ανδρέας Σεϊτάνης, ο οποίος τόνισε εμφαντικά ότι η μ. Πολυξένη ήταν «η μητέρα των ανταρτών της περιοχής, καθ' όλη τη διάρκεια του αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α.».

ΑΙΩΝΙΑ ΑΣ ΕΙΝΑΙ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥΣ

Μνημόσυνο ΤΩΝ ΕΝ ΕΙΡΗΝΗ ΤΕΛΕΙΩΘΕΝΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α. ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΣΤΡΟΜΕΡΙΤΗ

Στις 11 Μαρτίου 2012 οι Σύνδεσμοι Αγωνιστών τέλεσαν θρησκευτικό μνημόσυνο στην εκκλησία του Αγίου Αυξιβίου Αστρομερίτη, των θανόντων συναγωνιστών μας από τον Αστρομερίτη, την Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου, τον Ξυλιάτο, την Κάτω Μονή, την Ορούνα, την Περιστερώνα, τον Κουτραφά, το Νικητάρι, τη Βυζακιά και το Ποτάμι. Ακολούθησε επίδοση τιμητικών επιταφίων πλακετών στους συγγενείς των θανόντων, ομιλίες, απαγγελίες και τραγούδια της Ε.Ο.Κ.Α στο οίκημα του Κοινοτικού Κέντρου Αστρομερίτη, ενώπιον πυκνού ακροατηρίου. Τη συγκέντρωση χαιρέτησε εκ μέρους όλων των κοινοτήτων ο Πρόεδρος της κοινότητας Αστρομερίτη κ. Άρης Κωνσταντίνου και μίλησαν οι Τομεάρχες Θάσος Σοφοκλέους και Νίκος Κόσιης. Παραθέτουμε αποσπάσματα από τις ομιλίες τους:

ΟΜΙΛΙΑ ΘΑΣΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

...

Βρισκόμαστε σήμερα εδώ στο τιμμένο χωριό σας ταπεινοί προσκυ-

νητές, από καθήκον και χρέος, για να μνημονεύσουμε και να τιμήσουμε αδέρφια, συναγωνιστές αγαπημένους, που τελειώθηκαν εν ειρήνη και βρίσκονται στις αιωνίους μονάδες, όπου επικρατεί η θεία γαλήνη. Η μνήμη μας μεταφέρεται σήμερα 57 τόσα χρόνια πίσω και θυμόμαστε τα δύσκολα χρόνια του Απελευθερωτικού μας Αγώνα. Τότε που ο λαός μας, αψηφώντας τον θάνατο, έθεσε ως πρωταρχικό σκοπό της ζωής του, την απελευθέρωση του πολυβασανισμένου νησιού από τον Αγγλικό ζυγό και Ένωσή του με την Ελλάδα. Τότε που σύσσωμος ο λαός μας, αντιμετώπισε τη βανανυσότητα και το μίσος των Άγγλων αποικιοκρατών και πάλεψε με τις σιδερόφρακτες στρατιές του αιμοσταγούς Χάρτινγκ.

Μνημονεύουμε σήμερα όλους τους νεκρούς του Αγώνα μας. Τους 108 ηρωομάρτυρές μας.

...

Μνημονεύουμε και τιμούμε την ηρωίδα Ελληνίδα της Κύπρου, που στάθηκε ισάξια πλάι στους Αγωνιστές της Ελευθερίας.

Μνημονεύουμε τις ηρωομάνες, τις συζύγους, τα παιδιά και τα αδέρφια των

ηρώων μας, που σήκωσαν τον σταυρό τους με αξιοπρέπεια και άντεξαν τον πόνο αντικρίζοντας τα παιδιά τους μισοκαμένα και σκοτωμένα, με τη φράση «χαλάλι της Πατρίδας Αγόρι μου!»

...

Το σημερινό μνημόσυνο είναι αφιερωμένο σ' όλους τους Αγωνιστές της περιοχής σας, που τελειώθηκαν εν ειρήνη, αφού έζησαν την μετεπαναστατική περίοδο, πορεύτηκαν με αξιοπρέπεια μέσα από τη ζωή, αγωνίστηκαν για την επιβίωσή τους. Πάλεψαν σκληρά στην πορεία τους μέσα από τη ζωή. Δούλεψαν με όλες τους τις δυνάμεις για να δημιουργήσουν τις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, μόνοι και αβοήθητοι.

Αντιμετώπισαν με υπομονή τις αντιξοότητες της ζωής, και άντεξαν και υπερίκνησαν όλα τα εμπόδια. Δημιούργησαν τις οικογένειές τους και τους πρόσφεραν όσα και ό,τι μπορούσαν. Έδωσαν στα παιδιά τους τις απαραίτητες ευκαιρίες για να ανελιχθούν και να γίνουν άξιοι πολίτες. Πολλοί χάρηκαν εγγόνια, μερικοί και δισέγγονα. Όμως δυστυχώς, μέσα στην πορεία τους δεν έμειναν απερίσπαστοι. Η αγωνία και ο πόνος παρέμειναν συντροφιά τους γιατί είδαν και έζησαν τις τραγικές εξελίξεις γύρω από το εθνικό μας θέμα. Είδαν και βίωσαν την καταστροφή της Πατρίδας μας. Είδαν και έζησαν την βάρβαρη εισβολή και τον ξεσπιτωμό

200 χιλιάδων Ελλήνων. Αντίκρισαν σκλαβωμένο τον Πενταδάκτυλο με πληγωμένα τα σπλάχνα του και τη σημαία της ντροπής στη ράχη του. Είδαν τους κόπους και τις θυσίες τους αδικαίωτους. Είδαν τα ιδανικά και τους εθνικούς τους πόθους να ανατρέπονται.

...

Υποκλινόμαστε μπροστά στο μεγαλείο της ψυχής τους και εκφράζουμε τον θαυμασμό και την ευγνωμοσύνη μας για όσα πρόσφεραν στο βασανισμένο λαό μας. Παρακαλούμε τον Θεό να αναπαύσει τις ψυχές τους και να δικαιώσει τις θυσίες τους.

Τα μνημόσυνα και οι μνήμες, γι' αυτούς που έφυγαν, είναι ασφαλώς ηθική υποχρέωση και επιβεβλημένο καθήκον, είναι όμως συγχρόνως για μας ψυχική ανάγκη. Είναι μια πνευματική επικοινωνία που μας επιτρέπει και μας βοηθά αφ' ενός να νιώσουμε την ύπαρξη του υπέρτατου Όντος του Θεού και αφ' ετέρου να αναλογισθούμε το μεγαλείο της δικής τους πορείας, να παραδειγματισθούμε, να αντλήσουμε διδάγματα, να σφυρηλατήσουμε την πίστη μας και την αυτοπεποίθησή μας. Να κατανοήσουμε το βαθύτερο νόημα της ζωής και να ιεραρχήσουμε τις προτεραιότητές μας.

Έλληνες και Ελληνίδες,

Μέσα στη δίνη της εποχής μας, με λύπη διαπιστώνουμε την προσπάθεια που καταβάλλουν κάποιοι κύκλοι να εκτροχιάσουν την κοινωνία μας, τη προσπάθεια αφ' ελληνισμού, την απομάκρυνση από τις αρχές και τις αξίες που θεμελιώνουν την πορεία των Ελλήνων μέσα από τους αιώνες, την παρὰχάραξη της ιστορίας μας, την υιοθέτηση θεωριών ξένων, μακριά από τις ρίζες μας, τα ήθη και τα έθιμά μας, την προσπάθεια δημιουργίας κυπριακής συνείδησης και άλλα συναφή που υποσκάπτουν το εσωτερικό μέτωπο, ευνουχίζουν τον λαό μας και αποδυναμώνει την αντίστασή μας.

...

Κυρίες και Κύριοι,

Η κοσμογονία που επικρατεί στη περιοχή μας, τα νέα δεδομένα, που η ευλογία του Θεού μας έδωσε, ανανεώνουν την ελπίδα. Διεκδικούμε το δίκαιό μας. Αναζητούμε μια λύση που θα βασίζεται στους διεθνώς αποδεκτούς κανόνες και τις αρχές των Η.Ε. και Ε.Ε. Μια λύση που να διασφαλίζει την επιβίωση των Ελλήνων της Κύπρου στη γη των προγόνων μας με ειρήνη και δημοκρατία. Μια Κύπρο Ελεύθερη απαλλαγμένη από στρατεύματα κατοχής και εποίκους, χωρίς εγγυήσεις και δικαιώματα επεμβάσεως.

Μια Κύπρο που να τη διαφεντεύει ο λαός της.

Έλληνες και Ελληνίδες,

Οι Αγώνες και οι θυσίες των Αγωνιστών της Ε.Ο.Κ.Α, μας καθορίζουν το μέτρο της δικής μας στάσης και συμπεριφοράς και είναι μ' αυτό το μέτρο που θα κριθούμε. Μας παρακολουθούν από τα βάθη των αιώνων αυτοί που έφυγαν, θα μας κρίνουν αυτοί που θα έρθουν.

...

ΟΜΙΛΙΑ ΝΙΚΟΥ ΚΟΣΙΗ

Ο αγώνας της Ε.Ο.Κ.Α. 1955-59, επαναφέρει ζωντανά στη μνήμη μας, μια περίοδο γεμάτη από αγωνία, φρικτά βασανιστήρια, φυλακίσεις, εκτελέσεις και ηρωικές θυσίες αγωνιστών. Μια περίοδο κατά την οποία η απελευθέρωση της πατρίδας μας από την αποικιοκρατική σκλαβιά βρισκόταν υπεράνω των οποιωνδήποτε δυσκολιών και κινδύνων, υπεράνω και από αυτή ακόμα τη ζωή.

...

Η ευρύτερη περιοχή του Αστρομερίτη στην οποία βρισκόμαστε σήμερα, δεν υστέρησε σε αγώνες, ούτε και σε θυσίες. Αντίθετα, από τα πρώτα στάδια έναρξης του Απελευθερωτικού Αγώνα,

πρόταξε δεκάδες από τα καλύτερα παλληκάρια της, για να συνενώσουν και αυτά τις δικές τους δυνάμεις, μαζί με τις δυνάμεις των παλληκαριών των υπολοίπων περιοχών της Κύπρου, ώστε να συμβάλουν, από κοινού και ενωμένοι στην επιτυχία του Αγώνα.

Κάποιοι από αυτούς συνελήφθηκαν και βασανίστηκαν, άλλοι φυλακίστηκαν και άλλοι θυσιάστηκαν στον υπέρ πάντων αγώνα.

Σ'αυτή την δύσκολη περίοδο είχα τη μεγάλη τιμή να υπηρετήσω ως Τομεάρχης της περιοχής Κοκκινοτριμιθιάς-Μόρφου, στην οποία περιλαμβάνονται και τα χωριά Αστρομερίτης, Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου, Ξυλιάτος, Κάτω Μονή, Περιστερώνα, Κουτραφάς, Νικητάρι, Ορούντα, Βυζακιά και Ποτάμι.

Μου δόθηκε η ανεπανάληπτη ευκαιρία να ζήσω και να θαυμάσω από κοντά, την αποφασιστικότητα, τον πατριωτικό ενθουσιασμό, την ανιδιοτέλεια και την αυτοθυσία των αγνών αυτών αγωνιστών της ελευθερίας.

Με τη λήξη του Απελευθερωτικού αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. μερικές δεκάδες αγωνιστών της περιοχής αυτής, παρόλους τους καθημερινούς κινδύνους που αντιμετώπισαν τότε, κατάφεραν να επιβιώσουν. Σταδιακά όμως, άρχισαν, ένας-ένας, να φεύγουν από ανάμεσά μας.

...

Έφυγαν, όμως, σωματικά μόνο, αφού το όνομα και η τεράστια προσφορά τους στην αγωνιζόμενη πατρίδα μας, θα παραμείνει πάντοτε νωπή στη μνήμη μας, αλλά και στην ιστορία της πατρίδας μας.

...

Οι συγγενείς τους, πρέπει να αισθάνονται περήφανοι για την εθνική προσφορά των δικών τους ανθρώπων, στον αγώνα της πατρίδας μας.

Αιωνία να είναι η μνήμη τους

Εκδηλώσεις ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ Ε.Ο.Κ.Α 1955-1959

Του Ανδρέα Παρασκευά

● Οι Πολιτικοί Κρατούμενοι της Ε.Ο.ΚΑ 1955-59, πενήντα χρόνια μετά την απελευθέρωσή τους και την κατάργηση των Στρατοπέδων Συγκέντρωσης της Αγγλοκρατίας, μαζί με το Σ.Ι.Μ.Α.Ε και τους Συνδέσμους Αγονιστών, τελούν τα μνημόσυνα των Πεσό-ντων και θανόντων συναγωνιστών τους. Την ίδια ώρα θα τελεστεί το ετήσιο Θεσμικό Μνημόσυνο του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, τελευταίου αυτοκράτορα του Βυζαντίου.

Η θεία λειτουργία και το Μνημόσυνο θα γίνει στην εκκλησία του Αγίου Ελευθερίου των Κρατητηρίων Κοκκινότριμιθιάς την Κυριακή 27 Μαΐου, 2012. Θα ψάλλει η Χορωδία του Συνδέσμου υπό την διεύθυνση του συναγωνιστή Ανδρέα Παρασκευά. Ομιλήτης θα είναι ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Πολιτικών Κρατουμένων συναγωνιστής Γιάννης Σπανός.

Στο τέλος θα προσφερθεί το καθιερωμένο «Πρόγευμα αγάπης» για όλους

όσοι θα παραστούν. Στη συνέχεια θα ακολουθήσει ξενάγηση στους Μουσειακούς χώρους των Κρατητηρίων.

Όλοι οι συγγενείς των θανόντων, καθώς και οι συναγωνιστές και φίλοι είναι ευπρόσδεκτοι.

● Αναφέρουμε ότι φέτος επισκέφθησαν τα Κρατητήρια Κοκκινότριμιθιάς περίπου 4 χιλιάδες επισκέπτες από σχολεία και άλλους φορείς. Τούτο είναι πολύ ευχάριστο καθώς παρατηρείται αυξημένο ενδιαφέρον από τη νεολαία μας για τον Αγώνα και θα πράξουμε ό,τι είναι δυνατόν για να επεκταθεί ακόμη πιο πολύ.

● Ανακοινώνουμε ότι ο Σύνδεσμος Πολιτικών Κρατουμένων Λευκωσίας θα διοργανώσει την ετήσια Χοροεσπερίδα του στο Οίκημα των Συνδέσμων Αγονιστών την Παρασκευή 8 Ιουνίου, 2012. Εκλήθη και θα παιανίζει η Ορχήστρα της Αστυνομίας, όπως κάθε χρόνο.

Οι συναγωνιστές όλοι είναι ευπρόσδεκτοι

ΟΧΕΝ – ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α. – «ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ»

Του Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιστορικού Ιερού Ναού ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ Λευκωσίας, συνεχίζοντας την αξιέπαινη δράση της, οργάνωσε και φέτος με ιδιαίτερη λαμπρότητα και ξεχωριστό μεγαλείο, το «Μνημόσυνο των μελών της Ο.Χ.Ε.Ν. και της Ε.Ο.Κ.Α που έπεσαν κατά τον απελευθερωτικό Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α.», Ιάκωβου Πατάτσου – Πέτρου Ηλιάδη – Μιχαήλ Γιωργάλλα – Μάρκου Δράκου – Νίκου Γεωργίου – Στυλιανού Λένα και Παναγιώτη Γεωργιάδη.

Κύριος ομιλητής ήταν ο δήμαρχος Λευκωσίας Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης, ο

οποίος με ξεχωριστό ύφος και γλαφυρότητα, έπλεξε το εγκώμιο των εν λόγω συναγωνιστών μας.

Ακολούθησε τρισάγιο στον χώρο της ειδικής στήλης των ηρώων μπροστά από το οίκημα της Ο.Χ.Ε.Ν και κατάθεση στεφάνων από πληρώθα εκτιμητών της θυσίας τους, μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση είχε ο Πρόεδρος των Συνδέσμων μας κ. Θάσος Σοφοκλέους.

Οι Σύνδεσμοί μας και ο «Αγωνιστής» συγχαίρουν θερμά την Εκκλησιαστική Επιτροπή «Φανερωμένης» και υπόσχονται πάσα συμπαράσταση στο εθνικό έργο που επιτελεί.

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ
ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α.
στην περίοδο Ιανουαρίου – Ιουνίου**

Του Ανδρέα Μαϊμάρη

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

ΟΝΟΜΑ	ΤΟΠΟΣ ΘΥΣΙΑΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΚΑΤΑΓΩΓΗ
Μάρκος Δράκος	Ευρύχου	18/1/57	Λευκωσία
Παντελής Κατελάρης	Άγιος Ιωάννης Μαλού- ντας	18/1/58	Επισκοπειό
Δήμος Ηροδότου	Δρόμος Πλατρών-Φοι- νίου	21/1/57	Δορά
Νίκος Γεωργίου	Ανακριτήρια Πλατρών	25/1/57	Παλαιχώρι

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Πετράκης Γιάλλουρος	Αμμόχωστος	7/2/59	Ριζοκάρπασο
Τάκης Σοφοκλέους	Προδρόμι	7/2/57	Παναγιά
Γεώργιος Παπαβεργίου	Προδρόμι	7/2/57	Αρόδες
Πάτροκλος Κόκκινος	Λύση	10/2/57	Λύση
Ανδρέας Ονησιφόρου	Κολόσσι	13/2/56	Κολόσσι
Σωτήρης Τσαγκάρης	Πελέντρι	17/2/57	Πελέντρι
Δημητράκης Χριστοδού- λου	Πελέντρι	17/2/57	Δερούνεια

ΜΑΡΤΙΟΣ

Γρηγόρης Αυξεντίου	Μονή Μαχαιρά	3/3/57	Λύση
Γεώργιος Χαραλάμπους	Λεμεσός	4/3/56	Κυπερούντα
Χρίστος Κέλης	Τάλα-Κισσόνεργα	7/3/57	Κισσόνεργα
Μιλτιάδης Στυλιανού	Τάλα-Κισσόνεργα	7/3/57	Τάλα

ΠΕΣΟΝΤΕΣ

Αριστείδης Χαραλά- μπους	Πεδουλάς	11/3/56	Πεδουλάς
Γεώργιος Μιχαήλ	Κισσόνεργα	13/3/56	Κισσόνεργα
Ευαγόρας Παλληκαρίδης	Απαγχονισθείς Κεντρικές Φυλακές	14/3/57	Τσάδα
Χαράλαμπος Μιχαήλ	Καλοψίδα	16/3/56	Καλοψίδα
Χρίστος Τσιάρτας	Χανδριά	16/3/56	Πολύστιπος
Πετράκης Κυπριανού	Ορά	21/3/57	Λάρνακα
Ευστάθιος Ξενοφώντος	Βάση Ακρωτηρίου	22/3/57	Φοινί
Στυλιανός Λένας	Νοσοκ. Ακρωτηρίου	28/3/57	Χανδριά
Μιχαλάκης Σάββα	Ακάκι	11/3/57	Ακάκι
Χατζηκυριάκος			
Δημητράκης Δημητριάδης	Λάρνακα	14/3/56	Λάρνακα

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Μόδεστος Παντελή	Λιοπέτρι	1/4/55	Λιοπέτρι

ΜΑΪΟΣ

Ανδρέας Δημητρίου	Απαγχονισθείς Κεντρι- κές Φυλακές	10/5/56	Άγιος Μάμας Λεμεσού
Μιχαλάκης Καραολής	Απαγχονισθείς Κεντρικές Φυλακές	10/5/56	Παλαιχώρι

ΙΟΥΝΙΟΣ

Πέτρος Ηλιάδης	Λευκωσία	15/6/56	Αγρός
Στέλιος Τριταίος	Λονδίνο - Βασανιστήρια	17/6/58	Πύργος Τυλλη- ρίας
Κώστας Αναξαγόρου	Κούρδαλι	20/6/58	Σπήλια
Παναγιώτης Γεωργιάδης	Κούρδαλι	20/6/58	Λειβάδια
Ανδρέας Πατσαλίδης	Κούρδαλι	20/6/58	Καννάβια
Αλέκος Κωνστανίνου	Κούρδαλι	20/6/58	Κακοπετριά

Ο ΑΥΓΟΥΣΤΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ

Τον Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Συνεχίζοντας το εθνοφελές έργο του Σο ακάματος συναγωνιστής Αυγουστής Ευσταθίου, επισκέφθηκε Δημοτικά Σχολεία, Γυμνάσια, Λύκεια και Σωματεία, στα οποία μίλησε σχετικά με τον Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. και τον τετραετή απελευθερωτικό-ανταποικιακό αγώνα της, συντηρώντας έτσι τη μνήμη και το αγωνιστικό πνεύμα της.

Η ανταπόκριση των μαθητών όλων των βαθμίδων ήταν εξαιρετική και το ενδιαφέρον που επέδειξαν αδιάπτωτο και πρωτοφανές.

Τούτο αποδεικνύει ότι αφ' ενός μεν η νεολαία διψά να μάθει για τον Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α., τον Διγενή και τα παλληκάρια του, τα ιδανικά της τότε εποχής και την αποφασιστικότητα για την ελευθερία της Κύπρου και αφ' ετέρου οι Σύνδεσμοί μας, έχουν καθήκον και υποχρέωση να εντείνουν τις προσπάθειές τους ούτως ώστε να ανταποκρίνονται στην απαίτηση αυτή πιο ζωντανά, ακολουθώντας το παράδειγμα του «Ματρώζου».

Τα σχολεία που επισκέφθηκε ο Αυγουστής είναι:

- Περιφερειακό Δημοτικό Σχολείο Αρεδιού - 05/03/2012
- Στ' Δημοτικό Σχολείο Αγλαντζιάς - 09/03/2012
- Απεήτειο Γυμνάσιο Αγρού - 16/03/2012
- Δημοτικό Σχολείο Αγ. Ιωάννου Λάρνακας - 26/03/2012
- Δημ. Σχολείο Αγ. Παντελεήμονα Λακατάμειας - 27/03/2012
- Ομιλία για την 25η Μαρτίου και 1η Απριλίου στα Εθνικόφρονα Σωματεία Αρεδιού - 29/03/2012
- Γυμνάσιο Ολύμπιον - 29/03/2012
- Λύκειο Λειβαδιών Λάρνακας - 30/03/2012
- Εθνικόφρονα Σωματεία Πλατανιστάσας - 30/03/2012
- Εθνικόφρονα Σωματεία Αγ. Θεοδώρου Λάρνακας - 31/03/2012
- Περιφερειακό Γυμνάσιο Κιτίου - 03/04/2012
- Δημοτικό Σχολείο Στυλιανού Λένα - 04/04/2012

ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑ

Του δρ. Ανδρέα Μ. Βασιλείου

Επιδημιολογικά:

Η παχυσαρκία θεωρείται διεθνώς πλέον ως ένα ιατρικό πρόβλημα και όχι μόνο ως μια αντιαισθητική κατάσταση. Πριν το 2005, η παγκόσμια ιατρική κοινότητα δεν θεωρούσε την παχυσαρκία ως παθολογική κατάσταση. Η ραγδαία όμως αύξηση του αριθμού των παχύσαρκων ατόμων, δημιουργήσε την ανάγκη για αντιμετώπισή της, καθ' ότι θεωρείται υπεύθυνη για πολλά άλλα συνοδά προβλήματα υγείας.

Αιτιολογία:

Κυριότερος παράγοντας ανάπτυξης παχυσαρκίας είναι η υπερβολική πρόσληψη θερμίδων, σε συνδυασμό με την ελλιπή άσκηση. Η έλλειψη σωματικής άσκησης από την άλλη είναι ανασταλτικός παράγοντας στην προσπάθεια κατανάλωσης των θερμίδων αυτών. Εκτός αυτών των δύο παραγόντων, μερικά άτομα, με γενετικό ή ορμονικό πρόβλημα, μπορούν να παρουσιάσουν τάσεις αύξησης του σωματικού τους βάρους παρά τη δίαιτά τους.

Αξιολόγηση:

Η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη μέθοδος για διάγνωση παχυσαρκίας είναι ο

δείκτης BMI (δείκτης μάζας σώματος). Ο BMI αποτελεί το πηλίκο του σωματικού μας βάρους σε κιλά, διά του τετραγώνου του ύψους μας σε μέτρα. Για παράδειγμα, ένας άντρας ύψους 1,7 μέτρων και βάρους 75 κιλών έχει $BMI = 75 / (1.7)^2 = 25.95$. Τιμές BMI μεταξύ 20-25 θεωρούνται φυσιολογικές, ενώ άτομα με τιμές μεταξύ 25-30 θεωρούνται υπέρβαρα. Άτομα με τιμές BMI άνω των 30 θεωρούνται παχύσαρκα.

Συνέπειες:

Οι συνέπειες της ανεξέλεγκτης αύξησης του σωματικού βάρους στον κάθε άνθρωπο είναι πολλές και αθροιστικές. Η παχυσαρκία οδηγεί στην ανάπτυξη αρτηριακής υπέρτασης, σακχαρώδους διαβήτη, υπερχοληστερολαιμίας και υπερτριγλυκεριδαιμίας. Ο συνδυασμός αυτός οδηγά τελικά στην ανάπτυξη μεταβολικού συνδρόμου, με αποτέλεσμα το άτομο να μπαίνει σε ένα φαύλο κύκλο συνεχούς αύξησης του σωματικού του βάρους.

Αντιμετώπιση:

Καλύτερη αντιμετώπιση της παχυσαρκίας είναι η πρόληψη. Η μείωση της θερμιδικής πρόσληψης και η αύξηση της σωματικής άσκησης είναι απαραί-

τητα στη σύγχρονη εποχή της υπεραφθονίας των υλικών. Μικρά καθημερινά μυστικά, όπως η μείωση κατανάλωσης οινοπνεύματος, τυριών και ψωμιού μπορούν να μειώσουν δραματικά την θερμιδική πρόσληψη ενός ατόμου. Μείωση της θερμιδικής πρόσληψης μαζί με σωματική άσκηση μπο-

ρούν να οδηγήσουν σε έλεγχο του σωματικού βάρους. Κατέπекταση, το άτομο μπορεί με αυτό τον τρόπο να βελτιώσει τη γενικότερη κατάσταση της υγείας του, βοηθώντας το καρδιαγγειακό του σύστημα και τον μεταβολισμό του.

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΟΚΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΚΕΛ

Του Ανδρέα Α. Καλαφάτη*

Η ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΗ κομματική εκστρατεία των Ακελικών, για σπίλωση τού ονόματος τού Αρχηγού τού μοναδικού αντιαποικιακού απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ, συνεχίζεται, ιδίως από τον Γ.Γ. του ΑΚΕΛ. Ο μεγαλύτερος πόνος των κομμουνιστών είναι ότι ο Γεώργιος Γρίβας Διγενής έδωσε με τους λίγους εκλεκτούς πατριώτες τις μάχες Θησείου-Μακρυγιάννη στην Αθήνα και έσωσε την Ελλάδα από την κομμουνιστικοποίηση. Γι' αυτό και ο αρχικομμουνιστής αρχηγός του Κ.Κ.Ε. Ζαχαριάδης ήταν ο πρώτος που αποκάλυψε το όνομα Γρίβας στους Άγγλους κατακτητές, εναντίον των οποίων άρχισε τον Αγώνα της ΕΟΚΑ ως Διγενής. Αυτός είναι και ο λόγος που οι αριστεροί υπονόμευσαν παντοιοτρόπως τον Αγώνα.

Πέρσι είχα απαντήσει στον Άντρο Κυπριανού, που διαμαρτυρόταν γιατί τιμάται με λαμπρότητα η μνήμη του Διγενή. Επειδή ο ίδιος και άλλοι κομμουνιστές επαναλαμβάνουν τα ίδια και φέτος για το μνημόσυνο, αλλά και για την έβδοξη 1η Απριλίου, τον ξαναρωτώ: Τι θέλεις να γιορτάζουμε, Άντρο

Κυπριανού; Τη Μεγάλη Κομμουνιστική Επανάσταση του 1917; Τα γκουλάγκ, τους βασανισμούς, τους βίαιους εκτοπισμούς, τα 32 εκατομμύρια που σφαγιάσε ο πατερούλης σας Στάλιν; Τη σφαγή των 22 χιλιάδων Πολωνών στρατιωτικών και πολιτών στο δάσος Κατίν; Η Ρωσική Βουλή έχει επισήμως παραδεχθεί αυτά τα εγκλήματα. Εσείς δηλαδή η ηγεσία του ΑΚΕΛ και ο Πρόεδρος Χριστόφιας δηλώνετε ότι κομμουνιστές γεννηθήκατε, κομμουνιστές θα πεθάνετε. Αυτό είναι πρόβλημά σας. Όμως το να μην παραδέχεστε κάποιες αλήθειες και οι εφημερίδες σας ούτε καν να αναφέρουν αυτά τα γεγονότα, σημαίνει ότι δεν παραδέχεστε ότι εκτός από το «σφαγείς των λαών Αμερικάνοι» υπήρξαν και «σφαγείς των λαών Σοβιετικοί» που εσείς ακόμα θαυμάζετε, και διατηρείτε τα σύμβολά τους με φόντο τον Λένιν στα γραφεία σας. Σε ρωτούσα και για τον ιερέα Ποπιελούσκο, που μετά τους βασανισμούς τον έριξαν ζωντανό, δεμένο χειροπόδαρα, σε υδατοφράκτη. Μετά το δημοσίευμα μου, είδα με ικανοποίηση ότι ανακηρύχθηκε Όσιος (Άγιος) της Πολωνικής Εκκλησίας. Εγώ το ζη-

* Οικονομολόγος, Εγκωμη -Αμμόχωστος, Λάρνακα

τούσα πριν από χρόνια, που Πάπας ήταν ο Πολωνός Παύλος. Ευτυχώς το έκανε ο Γερμανός νυν Πάπας.

Επανερχομαι στη μνήμη Διγενή, τον Αγώνα του οποίου αγκάλιασαν όλοι οι γνήσιοι πατριώτες της Κύπρου, ανεξαρτήτως ηλικίας και κοινωνικής τάξεως, χωρίς να περιμένουν ανταλλάγματα. Τον ύμνησαν και μιμήθηκαν τον Αγώνα του και άλλοι αρχηγοί απελευθερωτικών κινήματων, ιδίως λατινοαμερικανικών. Ρώτησε να μάθεις από συντρόφους σου, που ως κομμουνιστική νεοαλαία πήραν μέρος στο Παγκόσμιο Φεστιβάλ Νεολαίας στο Στάδιο της Μόσχας, νομίζω το 1960. Όταν η Κυπριακή ΕΔΟΝ (μου το διηγήθηκε φίλος που πήρε μέρος στην παρέλαση) περνούσε μπροστά από την εξέδρα των επισήμων, όλοι, μα όλοι, επίσημοι και λαός, σηκώθηκαν και όρθιοι καταχειροκροτούσαν με την ιαχή ΕΟΚΑ, ΕΟΚΑ. Εσάς όμως, η γλώσσα σας δεν γυρίζει να πείτε ΕΟΚΑ και κατηγορείτε τον Διγενή. Όταν αυτός πολεμούσε τους Εγγλέζους και όσοι στήριζαν τον Αγώνα υπέφεραν τα πάνδεινα, αλλά και αργότερα μέχρι το 1989, η δική σας νεοαλαία, ως αντάλλαγμα για την αφοσίωσή τους στο κόμμα και τον κομμουνισμό, στέλλονταν να σπουδάσουν δωρεάν στα διάφορα πανεπιστήμια των τότε κομμουνιστικών χωρών, όπου περνούσαν ζωή και κότα. Αυτό, το δήλωσε επισήμως και το Εδονόπουλο Δημήτρης Χριστόφιας, νυν Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στη Σοβιετία, είτε, που σπούδαζε, πέρασε την καλύτερη περίοδο της ζωής του. Εκεί γνώρισε και την Εδονίτισσα Έλση, που έγινε η γυναίκα της ζωής του. Αν αυτή η καλοπέραση ξεχαστεί, θα είναι αγνωμοσύνη. Γι' αυτό έχω ξανακάνει την πιο κάτω εισήγηση: Όσες χιλιάδες καλοπέρασαν σπουδάζοντας στα διάφορα πανεπιστήμια Λουμβούμπα και Λεμονόσωφ, να κάνουν μεταξύ τους έναν έρανο και να προσφέρουν τουλάχιστον από τρεις μέχρι πέντε χιλιάδες ευρώ (ο Πρόεδρος πιο πολλά). Αφού σπούδασαν από τον ιδρώτα και το αίμα των λαών των διαφόρων τότε κομμουνιστικών χωρών, είναι καιρός να προσφέρουν. Με αυτά τα χρήματα να ιδρυθούν ταμεία που θα στηρίζουν νεαρές κοπέλες να μένουν στις χώρες τους, αντί να έρχονται ομάδες - ομάδες και να πουλούν το κορμί τους σε κομμουνιστές και μη. Αυτός είναι και ένας τρόπος να απαλλαγεί και ο αριστερός υπουργός Συλικιώτης από τον πονοκέφαλο του trafficking (διακίνηση γυναικών) που μας κατηγορεί όλος ο κόσμος. Ιδού η Ρόδος, ιδού και ο έρανος. Όσο για τον Διγενή, εμείς θα τον τιμούμε και θα τον δοξάζουμε, Άντρο

νιστικών χωρών, όπου περνούσαν ζωή και κότα. Αυτό, το δήλωσε επισήμως και το Εδονόπουλο Δημήτρης Χριστόφιας, νυν Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στη Σοβιετία, είτε, που σπούδαζε, πέρασε την καλύτερη περίοδο της ζωής του. Εκεί γνώρισε και την Εδονίτισσα Έλση, που έγινε η γυναίκα της ζωής του. Αν αυτή η καλοπέραση ξεχαστεί, θα είναι αγνωμοσύνη. Γι' αυτό έχω ξανακάνει την πιο κάτω εισήγηση: Όσες χιλιάδες καλοπέρασαν σπουδάζοντας στα διάφορα πανεπιστήμια Λουμβούμπα και Λεμονόσωφ, να κάνουν μεταξύ τους έναν έρανο και να προσφέρουν τουλάχιστον από τρεις μέχρι πέντε χιλιάδες ευρώ (ο Πρόεδρος πιο πολλά). Αφού σπούδασαν από τον ιδρώτα και το αίμα των λαών των διαφόρων τότε κομμουνιστικών χωρών, είναι καιρός να προσφέρουν. Με αυτά τα χρήματα να ιδρυθούν ταμεία που θα στηρίζουν νεαρές κοπέλες να μένουν στις χώρες τους, αντί να έρχονται ομάδες - ομάδες και να πουλούν το κορμί τους σε κομμουνιστές και μη. Αυτός είναι και ένας τρόπος να απαλλαγεί και ο αριστερός υπουργός Συλικιώτης από τον πονοκέφαλο του trafficking (διακίνηση γυναικών) που μας κατηγορεί όλος ο κόσμος. Ιδού η Ρόδος, ιδού και ο έρανος. Όσο για τον Διγενή, εμείς θα τον τιμούμε και θα τον δοξάζουμε, Άντρο

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Φιλελεύθερος 15.3.2012

**Στον τιμημένο κλήρο
του 55-59***Αφιέρωμα στους παπά Ιωάννη και
παπά Αγαθοκλή από τον Σωκράτη
Αριστοτέλους.*

Σεμνή λευίτη που στο πρόσωπό σου βλέπω της Κύπρου όλης τον αγιασμένο κλήρο, σκύβω με δέος και νοερά το χέρι σου φιλώ. Είναι η ζωή σου σύμβολο της φλογερής μας νιότης που νιωθε για τη λευτεριά παλμό ιερό.

Βλέπω το χέρι σου με δάκρυ νοτισμένο στην φυλακής το σκοτεινό κελί, να μεταγγίζει τη ζωή, άφθαρτη ζωή, στον ήρωα, που της αγχόνης το σκοινί περιφρονεί.

Κι άλλοτε με τα λόγια πώς θερμαίνεις την κουρασμένη ελπίδα στις καρδιές. Πώς τραγουδούν τους ύμνους σου οι λεβέντες στου Πενταδάκτυλου, του Μαχαιρά, τις αετοκορφές;

Με της καρδιάς το πύρωμα, ώσπου της λευτεριάς έφεξε η ακτίδα! Μα... τώρα γέροντα, για τί πια κλαιο; θα ζήσει η μοιρασμένη μας πατρίδα, όσο τις άγιες σου ψελλίζεις προσευχές.

Άναψε τη λαμπάδα μας απ' τη φωτιά που καίει στον Αυξεντίου, του Ευαγόρα τις απέθαντες ψυχές, κι ευλόγησε τη νιότη μας άσβεστη να τη φέρει στου Όρθρου του αναστάσιμου την ώρα, στις σκλαβωμένες του βορρά εκκλησιές!

Από το περιοδικό προς την Νίκην, και το αφιερώνω στους αείμνηστους παπα-Ιωάννη Πολυστύπου και παπά-Αγαθοκλή της Ποταμίτισσας με τους οποίους μαζί ζήσαμε δυόμισι χρόνια το μαρτύριο των Κρατητηρίων.

Φιλελεύθερος 9.4.2012

**Μηνύματα και παρακαταθή-
κες από τον Αγώνα του '55-59***Της φιλολόγου Μαρίας Χατζηνικόλα*

Αναμφίβολα ο αγώνας του '55-59 ήταν ο αγώνας της νεολαίας, των λαμπρών αυτών παιδιών του Δημοτικού, του Γυμνασίου και της μεταγυμνασιακής ηλικίας, που ήταν ατσαλωμένα με άφθονο πατριωτισμό, περηφάνια, ισχυρή θέληση κι ακλόνητη αποφασιστικότητα. Ήταν όμως κι επίτευγμα των άξιων γονιών που τους γαλούχησαν με αξίες και ιδανικά, όπως η Ελευ-

θερία και με τη γενναία ψυχή τους, ανθίσταντο σθεναρά στους Άγγλους, οι οποίοι οργάνωναν ύπουλα και συστηματικά σχέδια αφελληνισμού τους. Έτσι ανέθρεψαν αυτή τη λαμπρή εποποιία παιδιών-αγωνιστών.

Με τη συμβολή αυτών των παιδιών, η ΕΟΚΑ διεξάγει έναν αντάρτικο αγώνα «απίστευτης» αποτελεσματικότητας, που η αποικιοκρατία αδυνατεί να καταπνίξει. Είναι απίστευτο όμως στη σύγχρονη ιστορία μια αμελητέα ποσότητα - μια ελάχιστη σε αριθμό δύναμη Κυπρίων στρατιωτών κατορθώνει να καθηλώσει σχεδόν 30.000 Βρετανούς στρατιώτες: επίτευγμα που κατέστη δυνατό χάρι στην έκταση της υποστήριξης που είχε η εθνική υπόθεση από τον πληθυσμό.

Σε καθαρά επιχειρησιακό επίπεδο η εκστρατεία της ΕΟΚΑ ήταν, ίσως, το πλέον επιτυχημένο από όλα τα κινήματα αντίστασης της μεταπολεμικής περιόδου. Η Κύπρος πραγματοποιεί μια εξέγερση μοναδικής ισχύος απέναντι στη Βρετανία, συνδυάζοντας το αντάρτικο στα βουνά, με τις διαδηλώσεις στους δρόμους των πόλεων. Αξιοθαύμαστα είναι τα πάμπολλα παραδείγματα, όπου μαθητές, Κυπριόπουλα, ύψωσαν το ανάστημά τους απέναντι στους Άγγλους αποικιοκράτες, πληρώνοντας ακόμη και με τη ζωή τους τη φι-

λοπατρία τους. Ένα τέτοιο παράδειγμα, ο Πετράκης Γιαλλουρος, ο οποίος ηγείτο ως σημαιοφόρος, μαθητικής διαδήλωσης στην Αμμόχωστο, όταν έπεσε από τα αγγλικά πυρά. Οι Άγγλοι κατακτητές αδυνατούν να σταματήσουν την ακλόνητη θέληση κι αποφασιστικότητα των Ελληνοκυπρίων, ακόμη κι όταν το σύνθημα περτόριο της καταστολής τους τίθεται σε εφαρμογή, οπότε οι διαδηλώσεις απαγορεύονται, τα σχολεία κλείνουν, οι ύποπτοι συμμετοχής στην ΕΟΚΑ απαγχονίζονται... Έτσι, απαγορεύσεις κυκλοφορίας, αστυνομικές έφοδοι, ξυλοδαρμοί κι εκτελέσεις είναι το φόντο μέσα στο οποίο συνεχίζει να διεξάγεται ο αγώνας.

Σήμερα, 37 χρόνια μετά την τουρκική εισβολή, 38% του κυπριακού εδάφους βρίσκεται υπό κατοχή. Ο αγώνας του '55-'59 αφήνει ως παρακαταθήκη μνημόνια αγωνιστικότητας. Το λαμπρό παράδειγμα του σταυραετού του Μαχαιρά που θυσιάστηκε εθελούσια κι έγινε ολοκαύτωμα για την ελευθερία των συντρόφων του, αλλά και της Κύπρου ολόκληρης, μας αφήνει κληρονομιά τη δική μας μαχητικότητα για να διώξουμε τον Τούρκο δυνάστη.

Οι μαθητές που διαδήλωναν στους δρόμους μάς λένε πολλά. Τότε οι νέοι δεν είχαν τίποτα, αλλά αγωνίζονταν

για κάποιο σκοπό. Σήμερα οι νέοι έχουν τα πάντα, αλλά δεν έχουν κάποιο σκοπό, γι' αυτό εκτονώνονται και τα «σπάνε» στα γήπεδα κι όχι μόνο. Ίσως οι μεγάλοι με το παράδειγμά τους, στα πλαίσια του καταναλωτικού τους οράματος, να μην τους έδωσαν ως μήνυμα ζωής την πίστη σε κάποιο αγαθό, μη υλικής μορφής όπως η Αξιοπρέπεια και η Ελευθερία στη σωστή της διάσταση, για την οποία αγωνίζονταν τότε οι νέοι.

Ακόμη, ως αποτέλεσμα του Αγώνα η Ένωση δεν έγινε κατορθωτή ούτε και σήμερα τα ιστορικά δεδομένα την επιτρέπουν. Δεν παύουμε όμως να διατηρούμε την ελληνική μας ταυτότητα διαμέσου της ελληνικής γλώσσας και ιστορίας, δηλ. του ελληνικού πολιτισμού μας, αλλά και διαμέσου των δυναμικών αγώνων μας.

Κυρία, στην παρούσα ιστορική στιγμή επιβάλλεται όσο ποτέ άλλοτε η ενότητα κι ομοψυχία στο εσωτερικό μέτωπο. Είμαστε ένα κράτος υπό κατοχή κι η τουρκική απειλή δεν παύει να υπάρχει. Αν, για ακόμη μια φορά, κυριαρχήσει το ολέθριο σαρακι της διχόνοιας, που διαχρονικά χαρακτηρίζει τον ελληνισμό, θα είναι το τσουνάμι που θα μας αφανίσει.

Φιλελεύθερος 6.4.2012

Οι Εθνικές Επέτειοι

Τις θεωρεί εξέγερση της αδούλωτης ψυχής, ο Σωκράτης Αριστοτέλους

Η μακραίωση ιστορία μας και μάλιστα η επανάσταση του 1821 και ο αγώνας της ΕΟΚΑ 1955-59 δεν είναι μόνο πανηγυρισμοί. Είναι η εξέγερση της αδούλωτης ψυχής, που δεν συμφιλώθηκε με τα δεσμά της τυραννίας. Οι αγωνιστές του 1821 και του 1955 μάχονταν «για του Χριστού την πίστην την αγίαν και της Πατρίδας την ελευθερία». Ας το υπογραμμίσουμε. Αποτελεί αρχή απαράβατη. Αγώνες εθνικοί, ιδεολογικοί, πνευματικοί δεν γίνονται, παρά μονάχα από ανθρώπους ανιδιοτελείς, ιδεολόγους, που είναι αποφασισμένοι να τα παίξουν όλα για την αγάπη της ελευθερίας και την επικράτηση της δικαιοσύνης.

Όποιος δεν είναι έτοιμος για θυσίες μεγάλες, συχνά αιματηρές, είναι ακατάλληλος να αγωνιστεί σε υψηλές και ιερές επάλξεις. Χωρίς αυταπάρηση και φρόνιμα ηρωικό, δεν φυλάει κανείς Θερμοπύλες, δεν μπορεί να σταθεί όρθιος, να σφίξει δαυλό σε Κούγκια, να κρατήσει με τα δόντια ταμπούρια σε Αλαμάνες, Μαχαιρά, Δίκωμα και Αχυρώνες. Μόνο όσοι γαλβανίζονται με τα ιδανικά της ελευθερίας, «οι πεινώντες

και διψώντας την δικαιοσύνη» δεν συμ-
φιλιώνονται με τις εσωτερικές αλυσί-
δες και δεν σκύβουν. το κεφάλι στους
ποικιλώνυμους τυράννους. Και οι αγω-
νιστές είναι πάντα νικητές.

Αυτά μας θυμίζουν οι ένδοξοι επέτειοι
της 25ης Μαρτίου, της 1ης Απριλίου
του '55. Όχι μόνο πανηγυρισμούς,
αλλά και, ανύστακτες μνήμες και προ-
σπάθεια και αγώνας να τιμήσουμε
εκείνους τους τρισένδοξους αγώνες και
να τους κάνουμε οδηγούς, για να
βρούμε τον δρόμο και να βγούμε από
τον λαβύρινθο στον οποίο μας έριξαν
οι ποικιλώνυμοι εχθροί και φίλοι μας
και να φτάσουμε εκεί που πρέπει σαν
Έλληνες.

— • —

Από τη «ΜΑΧΗ» 22/1/2012

Του Χρίστου Κ. Μακρίδη

Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας Λιγενής

*Με δέος και ρίγος, με συγκινησιακά
αισθήματα εθνικής περηφάνιας και
πατριωτικής αγαλλίασης αποτίναμε
ευλαβικά ελάχιστο φόρο τιμής στον
αθάνατο Στρατηγό της ΕΟΚΑ, στον
Αρχηγό του ενωτικού έπους Γεώργιο
Γρίβα Λιγενή.*

Μνημονεύει και φέτος ο Κυπριακός
Ελληνισμός τον αθάνατο, αλησμόνητο
και μοναδικό σύγχρονο Ροβεσπιέρο

της ανθρωπότητας, ο οποίος έγραψε με
άσβεστο κατακόκκινο μελάνι ολό-
χρυoesσελίδες δόξας, τόλμης και ηρωϊ-
σμού στις χρυσές δέλτους της
μακραίωνης και διαχρονικής Ιστορίας
του τόπου μας.

Τούτες τις μέρες η σκέψη επιτακτικά
και μονοδρομικά φτερουγίζει ασυ-
γκράτητη και ασύλληπτη στα δύσκολα
εκείνα χρόνια του αποικιοκρατικού
Βρετανικού ζυγού στη θαλασσοφίλητη
ελληνορθόδοξή μας πατρίδα, όταν μια
χούφτα, αρχικά, άνθρωποι και κατό-
πιν ολόκληρες πόλεις και χωριά, σαν
ορμητικός χείμαρρος και σαν απρο-
σπέλαστος κυματοθραύστης, πρόβα-
λαν αγέρωχα το λυγερόκορμο
ανάστημά τους απέναντι στις πάνο-
πλες στρατιές των Άγγλων κατακτητών
και της Βρετανικής δουλείας.

«ΕΟΚΑ-ΠΕΚΑ και ΑΝΕ, οι τρεις οι
αδερφάδες», σιγοψιθυρίζει ευλαβικά ο

Έλληνας Κύπριος μαχητής, ο ατρόμητος νέος, τα μαθητούδια με τους τρυφερούς ώμους, ο ριψοκίνδυνος αγωνιστής του Διγενή, ο σεβάσμιος παππούς και η ηλικιωμένη γιαγιά, η Μεσολογγίτισσα μάνα και ο μεσόκοπος βιοπαλαιστής αγρότης με τις ροζισμένες χούφτες.

Με στρατιωτικό αρχηγό τον θάνατο, αγέρωχο και υπέροχο Λεωνίδα του Έθνους, τον ασυναγώνιστο λεβεντόγερο Στρατηγό Γεώργιο Γρίβα Διγενή και με πολιτικό ηγέτη τον αείμνηστο ρασοφόρο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΑΚΑΡΙΟ ΤΟΝ Γ', αμούστακα παλληκάρια και παράτολμοι νέοι οδηγήθηκαν στην αποικιοκρατική αγχόνη, ψέλνοντας άφοβα το θούριο του Ρήγα του Βελεστινλή, τολμηροί αγωνιστές βίωσαν έμπρακτα και λεβέντικα τα φρικτά βασανιστήρια στα σιδερόφρακτα μπουντρούμια των Κεντρικών Φυλακών, αληθινές διάδοχες νέες της Μπουμπουλίνας ατένισαν κατάμματα τον δυνάστη, αψηφώντας τις απειλές του και βροντοφωνάζοντας στεντόρεια «ΕΛΛΑΣ-ΚΥΠΡΟΣ-ΕΝΩΣΙΣ», αφού ο διακαής πόθος και η αστείρευτη δίψα της εθνικής αγάπης προς τη ΜΑΝΑ ΕΛΛΑΔΑ θέριευε και φούντωνε ως καιόμενη λάβα εκρηκτικού ηφαιστείου μέσα στα φυλλοκάρδια της πανώριας ελληνορθόδοξης ψυχής και ολόξεστης καρδιάς τους.

Ο Στρατηγός της ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ και της ΕΝΩΣΗΣ, αθέατος και ασύλληπτος, έπλασε και δημιουργήσε ανδραγαθήματα και πράξεις αυτοθυσίας και υπαγάνησης, που ως ιερές και όσιες παρακαταθήκες, παραδίδονται ανεξίτηλες στις σημερινές γενεές, για να τις γαλουχήσουν, να τις αναβαπτίσουν και να τις αναπλάσουν με τούτα τα άσπιλα ιδανικά, τις πάναγνες αρχές, τα αμάραντα ιδεώδη, τις άφθαρτες αξίες της ΠΑΤΡΙΔΑΣ και του ΓΕΝΟΥΣ, της ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ και του ΕΘΝΟΥΣ, του ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ και της ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ, με τρόπο παραστατικό και άφθαρτο.

Μνημονεύουμε λοιπόν και τιμούμε την εθνεγερσία και την Επανάσταση της Κύπρου με το Σταυραετό του Μαχαιρά, τους τέσσερεις του Λιοπετρίου, τον Κυριάκο Μάτση, τον Καραολή και τον Παλληκαρίδη, αλλά και τόσοι άλλους ήρωες, ηρωομάρτυρες, αγωνιστές και ανυπότακτους σκληροτράχηλους μαχητές του ατελεύτητου πανθέου της ρωμείκης κυπριακής εποποιίας, μέσα στην οποία ο Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας Διγενής θα φαντάζει πάντοτε άσβεστος και φωτεινός πυρσός, καθοδηγητής στον τίμιο εθνικό αγώνα μας για δικαίωση και απελευθέρωση.

Είναι από τότε που το χώμα έθρεφε και η θάλασσα ξεδίψασε τη ΛΕΥΤΕ-

ΡΙΑ και την ΕΝΩΣΗ, που έγιναν βίωμα και σκοπός ζωής του λαού μας. Από τότε που ο πατέρας και η μάνα ονοματίζουν με αυτές τα βλαστάρια τους και ο νεοέλληνας σέρνει για χάρη τους τον χορό της λεβεντιάς και της ανάστασης μαζί, της εθνικής αξιοπρέπειας και της ελληνικής τιμής.

Ο σύγχρονος Νεοέλληνας, χρεωμένος με τον ιστορικό όγκο της εθνικής διαδρομής στον χωροχρόνο, έρχεται σήμερα, ευλαβικά και απέρριπτα, σεμνά και σιωπηρά, να γονατίζει στην Αγία-Τράπεζα της Κύπρου, να πάρει στα χέρια του το ιερό δισκοπότηρο της ΕΟΚΑ και να ιερουργήσει το Σώμα και το Αίμα των αγωνιστών της.

Με πραγματικό φόβο Θεού και ομόνοια συναμεταξύ μας, καλούμαστε να πάρουμε μέρος στον Μυστικό Δείπνο και να κοινωνήσουμε πατρίδα, αφού, καθώς το διαβεβαιώνει ο Κύριος Ιησούς, «ο τρώγων μου τη σάρκα και πίνων μου το αίμα, εν εμοί μένει καγώ εν αυτώ». Έτσι και εμείς θα αξιωθούμε να βάλουμε στις καρδιές μας την ιδιά μας την πατρίδα, την αγία νήσο των πατέρων και των μαρτύρων.

Με δέος και ρίγος, με συγκινησιακά αισθήματα εθνικής περηφάνιας και πατριωτικής αγαλλίασης αποτίουμε ευλαβικά ελάχιστο φόρο εθνικής τιμής στον αθάνατο Στρατηγό της ΕΟΚΑ, στον Αρχηγό του ενωτικού έπους,

στον άξιο εμπνευστή του αγώνα, στον καθοδηγητή του κινήματος που έκανε το ποίημα πραγματικότητα γλυκιά και όμορφη: «Εροδοχάραξεν το φως, εκόντεψεν η μέρα, που 'νν' ακουστεί το μήνυμα η Κύπρος ελευθέρα. Κύριον Πάσκαν έχουμεν, επέσσασιν τα μαύρα, χαράς τα ευαγγέλια, του λυτρωμού η αύρα. Κάμετε λλίον πομονήν, το μήνυμαν εν' ν' άρτει, τζ' εν να 'χουμεν Ανάστασιν, να κάμουμε πεντάρτιν».

Η καρδιά λοιπόν πάλλεται ασυγκράτητα υπό ύψιστη εθνική περηφάνια και η ψυχή ριγιά από πρωτόγνωρα πατριωτικά σκιρτήματα, στο άκουσμα των λυρικών αυτών στίχων του ποιητή, γραμμένων με το ανεξίτηλο μελάνι του ύμνου προς το αθάνατο, διαχρονικό και ανεπανάληπτο ενωτικό έπος της θρυλικής ΕΟΚΑ 1955-1959 του λεβεντόγερου Στρατηγού Γεώργιου Γρίβα Διγενή και του αείμνηστου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ'.

Ταυτόχρονα η σκέψη φτερουγίζει σε χώματα μυρωμένα, αγιασμένα και αξέχαστα, πάππου προς πάππο ολόδικά μας, τα οποία οι λεβεντονιοί του Διγενή παρέδωσαν σε μας λεύτερα και δικαιωμένα, που δυστυχώς σήμερα στενάζουν κάτω από την πιεστική μπότα κατοχής του Ασιάτη εισβολέα.

Το εθνικοθρησκευτικό μνημόσυνο του Διγενή και του Μακαρίου ΔΕΝ πρέπει να αποτελούν εφάλττριες επάλλξεις

αναμόχλευσης διχαστικών παθών εμφυλίου σπαραγμού, αλλά άρρηκτα ενωτικούς ομόκεντρους πόλους συναδέλφωσης, συναγωνιστικότητας, σύμπνοιας, συμπόρευσης και αλληλεγγύης του κυπριακού Ορθοδόξου Ελληνισμού, για κοινή πορεία αποτίναξης του Βάρβαρου ζυγού σκλαβιάτων κατεχομένων εδαφών μας. Με αυτές τις σκέψεις λοιπόν τιμούμε σήμερα (11 Ιανουαρίου) τον αθάνατο στρατηγό της Λευτεριάς και της Ένωσης, τον σύγχρονο Λεωνίδα του Έθνους, τον απαράμιλλο αγωνιστή της πατρίδας, τον σκληροτράχηλο μαχητή του Γένους, τον ακούραστο πολεμιστή του Πανορθόδοξου Ελληνισμού, τον θρυλικό ΓΕΩΡΓΙΟ ΓΡΙΒΑ ΔΙΓΕΝΗ.

Ας είναι αιωνία και μακαρία η μνήμη του και ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει, υποσχόμενοι προς αυτόν και τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο τον Γ' πως αμέτρητοι ΔΙΓΕΝΗΔΕΣ και ΜΑΚΑΡΙΟΙ θα συνεχίσουν απτόητοι τον αγώνα τους μέχρι τελικής δικαίωσης, καταξίωσης και ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ.

— • —

ΠΟΛΙΤΗΣ, 22.2.2012

ΜΕΛΑΘΡΟΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ Ε.Ο.Κ.Α.

**Ευχαριστώ το Μέλαθρον
Αγωνιστών ΕΟΚΑ**

Αφορμή για την επιστολή μου αυτή αποτελεί η πιο ευχάριστη έκπληξη που μου έκανε σήμερα (15 Φεβρουαρίου 2012) ο σύζυγος μου Ιωσήφ Γιουσελλής, ο οποίος νοσηλεύεται στη μονάδα αποκατάστασης στο Μέλαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ.

Βρίσκομαι με το σύζυγό μου στο Μέλαθρον από την 1η Νοεμβρίου 2011 για αποκατάσταση των πολλών κινητικών προβλημάτων, και όχι μόνο, που αντιμετωπίζει μετά από ατύχημα που είχε στις 10 Σεπτεμβρίου 2011, το οποίο του επέφερε αιμορραγία στον εγκέφαλο και νοσηλεύτηκε στην Εντατική Μονάδα του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας και στον Νευροχειρουργικό Θάλαμο. Σε διάστημα λοιπόν τριών μηνών κατάφερε, με εντατική και πολλαπλή θεραπεία από τους ανάλογους ειδικούς και φυσιοθεραπευτές, να επιστρέψει από την αίθουσα του φυσιοθεραπευτηρίου στο δωμάτιό του κάνοντας χρήση του περπατητή (Π) και υποβοηθούμενος πολύ λίγο από τη φυσιοθεραπεύτριά του, η οποία τον ακολουθούσε. Τόση μεγάλη χαρά αισθάνθηκα από αυτό που έβλεπα, που ένιωσα την ανάγκη να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς όλους αυτούς που βοήθησαν στο να φτάσει σήμερα ο σύζυγός μου στο σημείο αυτό, αφού η αριστερή του πλευρά ήταν σχεδόν παράλυτη. Η επίμονη όμως και

εξαντλητική προσπάθεια όλων, ιδιαίτερα των φυσιοθεραπευτών, έφερε την ανέλπιστη πρόοδο στην υγεία του Ιωσήφ.

Διαπίστωσα ότι πράγματι η φήμη που κυκλοφορεί τόσο στην Κύπρο, όσο και στο εξωτερικό, ότι στο Μέλαθρο κάνουν θαύματα, είναι πέρα για πέρα αληθινή. Ζωντανό παράδειγμα ο ίδιος ο σύζυγός μου. Το βιώνω αυτό καθημερινά από την πρώτη στιγμή που είχε την τύχη να του δοθεί μια θέση στο ίδρυμα αυτό.

Από την πρώτη στιγμή που μεταφερθήκαμε στη μονάδα αποκατάστασης του Μελάθρου Αγωνιστικών ΕΟΚΑ και παρακολουθώντας με πόσο προγραμματισμό και επιστημονικό τρόπο αντιμετώπιζαν το κάθε πρόβλημα του συζύγου μου ξεχωριστά, δεν μπορούσα παρά να νιώσω ασφάλεια και να τους εμπιστευτώ.

Ζώντας σε ένα περιβάλλον γεμάτο αγάπη και καλοσύνη από όλους, νιώθω, όχι μόνο εγώ αλλά και ο σύζυγός μου, ότι όλα θα πάνε καλά, ότι βρήκαμε μια θέση στο πιο κατάλληλο κέντρο αποκατάστασης. Σε ένα περιβάλλον που δεν επιτρέπει ούτε στους ασθενείς αλλά ούτε και στους συγγενείς τους να απελπίζονται ή να αγωνιούν, αφού ανά πάσα στιγμή βρίσκονται δίπλα τους άνθρωποι του Μελάθρου, που είναι έτοιμοι να τους συ-

μπαρασταθούν και να τους λύσουν οποιοδήποτε πρόβλημα ή δυσκολία αντιμετωπίζουν.

Νιώθουμε ότι πραγματικά ανήκουμε σε μια μεγάλη οικογένεια, αυτήν του Μελάθρου, της οποίας τα μέλη, από τους Διευθυντές μέχρι τους τεχνικούς και τις καθαρίστριες, χαρακτηρίζονται από ευγένεια και σεβασμό προς τον συνάνθρωπο.

Ευχαριστώ το υπουργείο Υγείας και την επιτροπή Επιλογής που μας έδωσε αυτή την ευκαιρία.

Όλοι μαζί, γιατροί, φυσιοθεραπευτές, ψυχολόγος, λογοθεραπεύτρια, εργοθεραπεύτρια, αδελφές Προϊσταμένες, κοινωνική λειτουργός, νοσηλεύτές, ένωσαν τις δυνάμεις τους και έφεραν τόσο σύντομα αυτά τα καλά αποτελέσματα.

Πράγματι, όλοι αυτοί οι άγγελοι φύλακες που τους έστειλε η Παναγία, όπως λέει και ο Ιωσήφ, έκαναν πολύ σύντομα το θαύμα τους. Τους ευχαριστώ όλους για όλα όσα πρόσφεραν στον σύζυγό μου αλλά και σε μένα μέχρι σήμερα, καθώς και για τα συναισθήματα χαράς προς την οικογένειά μου βλέποντας την καθημερινή πρόοδο του δικού τους ανθρώπου.

Ευχαριστώ τους εξάιρετους γιατρούς του Μελάθρου, την υπέροχη ομάδα των φυσιοθεραπευτών, ιδιαίτερα τη

Μαρίνα μας για την επιμονή και την υπομονή που διαθέτει και τη σωστή τεχνική που χρησιμοποίησε και έφτασε σε αυτό το ανέλπιστο αποτέλεσμα, τη λογοθεραπεία, την ψυχολόγο, την εργοθεραπεία, την κοινωνική λειτουργό, τις αδελφές Προϊσταμένες και τον δυνατό κρίκο της αλυσίδας που δεν είναι άλλος από τις ευσυνειδήτες και καλοσυνάτες νοσηλεύτριες της μονάδας.

Εκφράζω τα συγχαρητήριά μου στα διευθυντικά στελέχη, στο διοικητικό συμβούλιο και στο υπαλληλικό προ-

σωπικό του Μελάθρου που κατάφεραν να δημιουργήσουν αυτό το πρωτοποριακό κέντρο αποκατάστασης, αλλά και να κρατήσουν σε τόσο υψηλό επίπεδο το είδος της νοσηλείας που προσφέρουν στους ασθενείς. Σίγουρα δεν έχει να ζηλέψει σε τίποτε από τα αντίστοιχα κέντρα του εξωτερικού.

Τέλος, βεβαιώνω ότι στο Μέλαθρον επιτελείται θεάρεστο έργο. Ο Θεός να τους έχει όλους καλά.

*Η σύζυγος του Ιωσήφ Γιουσελλή,
ΝΕΛΛΗ ΓΙΟΥΣΕΛΛΗ*

Από το βιβλίο του Ανδρέα Κελέσιη
«ΖΗΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΕΜΑΣ»

Εκδόσεις ΑΙΓΑΙΟΝ - Λευκωσία 2011

Η ιστορία της αρπαγμένης από τους Τούρκους Κερύνειας, βασισμένη στα βιώματα ανθρώπων που ζήσανε τα ευτυχισμένα της χρόνια, όπως και στις μαρτυρίες των μαχητών της κι όλων εκείνων που ζήσανε τις τελευταίες της μέρες, ώρες και στιγμές χωρίς να την εγκαταλείψουν, που συμπαραστάθηκαν στα μαχόμενα τμήματα, στα γυναικόπαιδα, στους εγκλωβισμένους και που τέλος-τέλος, εγκλωβίστηκαν και οι ίδιοι στην όμορφη πόλη.

«Το κακό, την καταστροφή, δεν την προκάλεσε η πίστη στην Ελλάδα, αλλά

ο διχασμός, η εγκατάλειψη στόχων, η oligοπιστία, η συμφεροντολογία και η αφροσύνη. Και δεν ήτανε μόνο η Χούντα και το πραξικόπημα που έφεραν τον Τούρκο. Φταίνε κι άλλοι πολλοί, με κείνα που έπρατταν, με όσα διακήρυτταν κι έλεγαν με το που διακόπηκε ο απελευθερωτικός αγώνας και που δυστυχώς συνεχίστηκαν ως και την 19ην Ιουλίου 1974, την προηγούμενη μέρα της εισβολής!»

Πολύκαρπος Ιωαννίδης εγκλωβισμένος στο DOME HOTEL Κερύνειας κατά την Τουρκική εισβολή.

Τρίφωνη Βυζαντινή Εκκλησιαστική Χορωδία
«Κων/ντίνος Χ' Νικολάου»
(πρώην Χορωδία Φανερωμένης)

Του Κυριάκου Γρηγορά

Ιστορική διαδρομή

Η ιστορία της Χορωδίας ανάγεται στο έτος 1938 με τον αείμνηστο Πρωτοψάλτη και μουσικό Σώζο Τομπόλη, που σπούδαζε Μουσική στην Αθήνα. Δέχθηκε τότε, επίσκεψη κλημ- κίου της εκκλησιαστικής επιτροπής του Ιερού ναού Φανερωμένης, που του πρότεινε να αναλάβει ως δεξιός ιερο- ψάλτης του ομώνυμου ναού, σε δια- δοχή του αποχωρήσαντος καλλιμέλα-

δου άριστου μουσικού Μιχαήλ Θεο- χαρίδη, που υποχρεώθηκε να αποχω- ρήσει λόγω απότομης απώλειας της φωνής του.

Η πρόταση έγινε πρόθυμα αποδεκτή και ο Σ. Τομπόλης επέστρεψε στην Κύπρο και ανέλαβε να στελεχώσει τη Χορωδία με καλλίφωνους νέους με γνώσεις Βυζαντινής μουσικής. Δημι-

ούργησε έτσι την πρώτη τρίφωνη εκκλησιαστική χορωδία που περιελάμβανε ως μέλη φωνητικά ταλέντα της Λευκωσίας της εποχής εκείνης, μεταξύ των οποίων ήταν ο Άντρος Νάταρ, ο Νίκος Παντελίδης, ο Σταύρος Αγαθαγέλου προτού χειροτονηθεί ως ιερέας, ακόμη και Ρώσους βαρύτονους.

Η Χορωδία έψαλλε ανελλιπώς σε όλες τις ακολουθίες του ιερού ναού της Φανερωμένης, συνεκεντρώνοντας εκκλησίασμα από τη Λευκωσία και τα προάστια, που προσήρχετο για ν' ακούσει και να απολαύσει τη μαγεία της μουσικότητας της Χορωδίας αυτής.

Η δράση της Χορωδίας συνεχίστηκε μέχρι το 1955 οπότε λόγω προσχώρησης μελών της στην ΕΟΚΑ ως και των περιοριστικών μέτρων στην ελεύθερη διακίνηση των πολιτών λόγω των γνωστών κέρφιου που επέβαλλε η Αποικιακή Κυβέρνηση των Άγγλων, ανέστειλε τη δράση της.

Φθάνουμε έτσι στο 1960 οπότε άρχισε με την Ανεξαρτησία της Κύπρου μια νέα εποχή και για τη Χορωδία Φανερωμένης με νέα και παλιά μέλη της να δραστηριοποιούνται υπό τον άξιο Χοράρχη της κ. Σώζο Τομπόλη. Η φήμη της Χορωδίας ξαπλώθηκε μέχρι την Ελλάδα, την Αγγλία, ακόμα και την Αμερική.

Στ' αυτιά των πιστών της Λευκωσίας αξέχαστοι μένουν οι ύμνοι όπως το

Τροπάριο της Κασσιανής, ο Ακάθιστος Ύμνος, τα Εγκώμια του Επιταφίου, τα Χερουβικά κ.ά.

Τούτο συνεχίστηκε μέχρι το 1974, οπότε λόγω της Τούρκικης Εισβολής και της τραγωδίας της Κύπρου, και για το γεγονός ότι ο ιερός ναός της Φανερωμένης γειτνιάζει με την πράσινη γραμμή, που θεωρείται επικίνδυνη ζώνη, η προσέλευση πιστών άρχισε να συρρικνώνεται.

Μια νέα εποχή για τη Χορωδία αρχίζει το 1977 με την στελέχωσή της από νέα μέλη από τις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου και την προσφυγιά, με ταυτόχρονη επέκτασή της σε τετράφωνη μικτή εκκλησιαστική Χορωδία Φανερωμένης, που έψαλλε καθ' όλη τη διάρκεια της Θ. Λειτουργίας, παράλληλα με την τρίφωνη Χορωδία που έψαλλε κατά τον Όρθρο.

Η Χορωδία συνέχισε τη δράση της μέχρι το 1985, οπότε ο κ. Σ. Τομπόλης υποχρεώθηκε για λόγους υγείας και γηρατειών να αποχωρήσει από την ενεργό δράση. Τη Χορωδία μετά την αποχώρηση Τομπόλη ανέλαβε ως Χοράρχης ο μέχρι τότε αριστερός ψάλτης Κωνσταντίνος Χ' Νικολάου, ο οποίος συνέχισε τη δράση της μέχρι το 2000 ότε απεβίωσε λόγω της επάρατης νόσου.

Από το έτος 2000 η Χορωδία μας (ουσιαστικά τα μέλη της) λόγω δια-

φωνίας με τον νεοδιορισθέντα δεξιό ψάλτη, και την επιτροπή του Ναού ως προς τον τρόπο ψαλμωδίας, διεχώρισε τη θέση της.

Εξακολούθησε εντούτοις ως ανεξάρτητη ελεύθερη Χορωδία με εκλελεγμένο Χοράρχη τον εκ των μελών της Κυριάκο Γρηγορά.

Σήμερα τα μέλη της είναι τα ακόλουθα:

Ιωάννης Φραγκεσκίδης, Φίλιππος Μπάφας, Λάκης Πετρίδης, Τάσος Αλκείδης, Χρήστος Τράντας, Στέλιος Μεσομέρης, Γεώργιος Παπαναστασίου, Ανδρέας Ιωαννίδης, Κωστάκης Φιλιππίδης, Ρένος Νεοπτολέμου, Γιαννάκης Κυπραίος, Βάσος Παπαβασιλείου και Χάρης Παπαδόπουλος.

Οι δραστηριότητες της Χορωδίας είναι οι ακόλουθες:

- Λαμβάνει μέρος (αφιλοκερδώς) σε ακολουθίες και λειτουργίες σε οποιονδήποτε ιερό ναό ύστερα από πρόσκληση.
- Λαμβάνει επίσης μέρος σε Γαμήλιες Τελετές, Βαπτίσεις, Κηδείες και επιμνημόσυνες δεήσεις.

Στα πλαίσια άλλων δραστηριοτήτων, κλιμάκιο της Χορωδίας λαμβάνει μέρος σε Εθνικές Επετείους, και Εθνι-

κά μνημόσυνα ηρώων του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ, με τα ακόλουθα μέλη της, υπό τη διεύθυνση του Φίλιππου Μπάφα:

Κυριάκος Γρηγοράς, Ανδρέας Ιωαννίδης, Στέλιος Μεσομέρης, Βάσος Παπαβασιλείου και Χάρης Παπαδόπουλος. Το κλιμάκιο αυτό ενισχύεται κατά καιρούς με μέλη της Χορωδίας του γυμναστικού συλλόγου «Κεραυνός» Στροβόλου. Εξυπακούεται ότι, ανάλογα με την περίπτωση, το ρεπερτόριο του εν λόγω κλιμακίου εμπλουτίζεται με Πατριωτικά τραγούδια, τιμώντας έτσι τη μνήμη των παλληκαριών της ΕΟΚΑ, τους οποίους το Πανελλήνιον έχει κατατάξει στο Πάνθεον των Ηρώων.

Επισημαίνεται τέλος ότι η Χορωδία έχει ανάγκη νέου αίματος επειδή τα περισσότερα μέλη της είναι προχωρημένης πλέον ηλικίας.

Γι' αυτό απευθύνει έκκληση μέσω των στηλών του «ΑΓΩΝΙΣΤΗ» προς ταλαντούχους νέους με γνώσεις Βυζαντινής μουσικής να πυκνώσουν τις τάξεις της.

Τα τηλέφωνα για σκοπούς επικοινωνίας είναι: 99542202, 99429972, 996777382.

Η Παλαίωση του Κρασιού ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ

Παλαίωση ή απλώς συντήρηση; Για τους οινοποιούς, αλλά και τους «φαγμένους» οινοφίλους, αυτοί οι δύο όροι διαφέρουν όσο η μέρα με τη νύχτα. Δείτε γιατί...

Από το *The K Magazine* - του Θεόδωρου Δελέκα

Έρευνα: Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Η παλαίωση ενός κρασιού απαιτεί συνεχή αγώνα, από την πλευρά του οινοποιού αλλά και του οινοφίλου. Για τον παραγωγό, η προτεραιότητα δίνεται στην πρώτη ύλη και στη διαδικασία της οινοποίησης –ουσιαστικά, δηλαδή, σε όλα τα στάδια της δημιουργίας του κρασιού–, έτσι ώστε εκείνο να μπορέσει να εξελιχθεί όμορφα σε μεγάλο βάθος χρόνου. Ο οινοφίλος, από την άλλη, είτε δοκιμάζει την υπομονή και την αντοχή του στον πειρασμό της απόλαυσης, κρατώντας σφραγισμένη τη φιάλη, είτε αποζητά το ήδη παλαιωμένο κρασί ως «τρόπαιο» για τη συλλογή ή το τραπέζι του.

Είναι ενδιαφέρον, πάντοτε, να σημειώσουμε ότι σπάνια οι φίλοι του κρασιού εμφανίζονται τόσο υπομονετικοί: Σύμφωνα με το Wine & Spirits Education Trust, «το 99% της συνολικής ποσότητας του κρασιού που αγοράζεται στο εμπόριο καταναλώνεται εντός μιας εβδομάδας –και μάλιστα το 98% αυτής της κατανάλωσης γίνεται μέσα στο επόμενο Σαββατοκυρίακο».

Τι ακριβώς είναι η παλαίωση;

«Εξέλιξη» και «μεταμόρφωση» είναι, εδώ, οι λέξεις-κλειδιά: Τα πραγματικά κρασιά παλαίωσης οινοποιούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξελιχθούν αρωματικά και γευστικά όσο μένουν στη φιάλη και, όταν πλέον ανοιχθούν, να έχουν μεταμορφωθεί, παρουσιάζοντας έναν πολύ πιο ώριμο χαρακτήρα σε σχέση με αυτόν που είχαν όταν εμφιαλώθηκαν. Σε πολλές περιπτώσεις, μάλιστα, ένα κρασί μπορεί, μόλις πρωτοεμφιαλωθεί, να παρουσιάζεται αρκετά ανώριμο – έως και «επιθετικό».

Η οινοποίηση με προορισμό τη μακρά παλαίωση, απαιτεί τον συνδυασμό πολλών παραγόντων. Απαιτεί συγκεκριμένα και προσεκτικά βήματα από την αρχή ήδη της διαδικασίας, δηλαδή από την καλλιέργεια και την επιλογή της πρώτης ύλης, την εκχύλιση, την εξασφάλιση πλούσιας (αλλά ισορροπημένης) τανινικής δομής και οξύτητας. Το ίδιο προσεκτικά βήματα πρέπει να ακολουθηθούν μέχρι το τέλος, όσον αφορά την περιεκτικότητα σε αλκοόλ,

την ωρίμαση στο βαρέλι και την εμφιάλωση.

Είναι γεγονός ότι δεν προορίζονται όλα τα κρασιά για παλαίωση. Το ποσοστό είναι μικρό στα λευκά, καθώς αυτά που μπορούν να παλαιωθούν είναι τα πολύ υψηλής οξύτητας, καθώς και αυτά που έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν μια ενδιαφέρουσα πολυπλοκότητα με τον χρόνο. Απ' την άλλη, είθισται τα «ευκολόπιστα» αρωματικά λευκά κρασιά να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στον χρόνο· από ένα σημείο και μετά αρχίζουν να φθίνουν. Το ποσοστό είναι ακόμα μικρότερο έως μηδαμινό στα ροζέ, βασικό χαρακτηριστικό των οποίων είναι η φρεσκάδα, κάτι που χάνεται γρήγορα με την πάροδο του χρόνου.

Στα ερυθρά, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Οι τανίνες, η οξύτητα, το αλκοόλ και η γενικότερη δομή δρουν ως φυσικά συντηρητικά και χαρίζουν, για τα περισσότερα, αντοχή στον χρόνο.

Παλαιωμένο κρασί και φαγητό

Στο τραπέζι, η παλαίωση είναι ένας παράγοντας που, επειδή έχει πολλές και διαφορετικές αρωματικές και γευστικές διαστάσεις, αποκτά μεγάλη σημασία για τον σωστό συνδυασμό φαγητού και κρασιού. Ένα παλαιωμένο λευκό κρασί, ειδικά εάν έχει περάσει από δρύινο βαρέλι, έχει αναπτύξει πολύπλοκα, εξελιγμένα αρώματα. Έτσι, θα συνδυαστούν με πιάτα αντίστοιχου γευστικού προφίλ, όπως ώριμα τυριά, συνταγές στα κάρβουνα

ή σε κρούστα ξερών μυρωδικών, συνταγές που περιλαμβάνουν ξηρούς καρπούς κ.ά.

Τα παλαιωμένα ερυθρά κρασιά, από την άλλη, όταν ανοιχτούν, εμφανίζουν έναν πολύ πιο κομψό χαρακτήρα. Ο χρόνος «λειαίνει» τις τανίνες, που ενδεχομένως στην αρχή της ζωής ενός κρασιού να ήταν επιθετικές, και φέρνει όμορφες ισορροπίες που ο ουρανίσκος παρατηρεί - και εκτιμά. Αυτό σημαίνει, όμως, ότι όσο πιο παλαιωμένο είναι το κρασί μας, τόσο πιο ήπιες και εξυγενισμένες πρέπει να είναι οι γεύσεις που θα το συνοδεύσουν, καθώς η φινέτσα του μπορεί να δυσκολευτεί να «δαμάσει» στοιχεία όπως η λιπαρότητα, η ένταση του σκούρου, άγριου κρέατος κ.λπ.

Η σημασία της σωστής συντήρησης

Για να παλαιωθεί ένα κρασί σωστά, θα πρέπει να «ξεκουραστεί» ανενόχλητο για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μόνο έτσι η εξέλιξή του στη φιάλη θα είναι ήπια και ομαλή. Το ιδανικό περιβάλλον για να γίνει κάτι τέτοιο είναι είτε ένα ειδικά διαμορφωμένο κελάρι, είτε ένας ηλεκτρικός συντηρητής κρασιών, που είναι η πλέον ενδεδειγμένη λύση, μια και προσφέρει την καλύτερη προσομοίωση συνθηκών μιας άριστης κάβας, χωρίς να χρειάζεται ειδικό χώρο για να εγκατασταθεί - μια πρίζα είναι αρκετή. Οι περισσότεροι συντηρητές, μάλιστα, έχουν τη δυνατότητα διαφορετικών θερμοκρασιών από ράφι σε ράφι, ανάλογα με την ιδιαιτερότητα του κρασιού που φιλοξενούν,

έτσι ώστε ένας μεγάλος σχετικά συντηρητής να χρησιμοποιείται τόσο για παλαίωση όσο και για φύλαξη των κρασιών καθημερινής χρήσης. Επιπλέον, οι ηλεκτρικοί συντηρητές είναι μηχανήματα φιλικά προς τον χρήστη, δεν απαιτούν ιδιαίτερες γνώσεις για τον χειρισμό τους και αποτελούν την οικονομικότερη λύση ασφαλούς παλαίωσης κρασιών.

Σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει δυνατότητα ούτε υπόγειας κάβας ούτε συντηρητή, καλό είναι να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη σωστή συντήρηση των κρασιών σε υπάρχοντες χώρους του σπιτιού:

- Να υπάρχει σταθερή θερμοκρασία μεταξύ 11 και 14 βαθμών Κελσίου. Σε πιο ψυχρό περιβάλλον, η εξέλιξη του κρασιού επιβραδύνεται σημαντικά, ενώ σε υψηλότερη θερμοκρασία το κρασί θα εξελιχθεί «άτσαλα», με αποτέλεσμα να μειωθεί αισθητά η μακροζωία του.

- Να υπάρχει λίγο ή καθόλου φως, και κυρίως οι φιάλες να μην είναι άμεσα εκτεθειμένες σε δυνατό φυσικό ή τεχνητό φωτισμό.

- Να υπάρχει καλή φυσική υγρασία, αλλά πάντα σε λογικό πλαίσιο, για να αποφεύγονται φαινόμενα όπως η εμφάνιση μυκήτων, μούχλας κ.λπ.

- Να εξασφαλίζεται περιβάλλον απόλυτης «ανάπαυσης» για τα κρασιά, μακριά από κραδασμούς μηχανημάτων, συνεχείς δυνατούς θορύβους, έντονες οσμές κ.λπ.

- Να μη συστεγάζονται τα κρασιά με φυσικές ή τεχνητές πηγές παραγόντων που ακυρώνουν τα παραπάνω, όπως καλοριφέρ, δυνατοί λαμπτήρες, ασανσέρ κ.λπ.

- Να βρίσκονται οι φιάλες συνεχώς σε ύπτια (ξαπλωτή) θέση, για να διατηρείται υγρός ο φελλός τους. Αν ξεραθεί, θα συρρικνωθεί, αφήνοντας το κρασί ευάλωτο στην εισροή οξυγόνου, που θα το αλλοιώσει οξειδώνοντάς το.

Η παλαίωση στο κρασί είναι μια σύνθετη έννοια, που απασχολεί και εκείνον που το δημιουργεί αλλά και εκείνον που το απολαμβάνει. Για τον έμπειρο οινόφιλο αποτελεί συνειδητή επιλογή, που απαιτεί χρέιμα και αρκετή υπομονή. Το αποτέλεσμα της, ωστόσο, είναι τόσο απολαυστικό, ώστε δικαιώνει κάθε θυσία.

ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ = ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΖΩΗΣ

Οδηγίες του τμήματος Δασών Κύπρου

Ο κίνδυνος της φωτιάς

Κάθε χρόνο γινόμαστε μάρτυρες μεγάλων πυρκαγιών που στο πέρασμά τους αφήνουν πίσω τους στάχτες και αποκαΐδια, προκαλώντας παράλληλα τεράστιες και ανεπανόρθωτες καταστροφές. Σε πολλές περιπτώσεις στο παρελθόν, δασικές πυρκαγιές απείλησαν κατοικημένες περιοχές. Αυτοί που διαμένουν μόνιμα ή περιοδικά σε σπίτια στην ύπαιθρο ή σε δασικές περιοχές, θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι πυρκαγιές αποτελούν σοβαρό κίνδυνο που απειλούν την περιουσία και τη ζωή τους. Γι' αυτό επιβάλλεται να μάθουν να ζούν μαζί με τη φωτιά αλλά παράλληλα να παίρνουν όλα εκείνα τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα για να προστατεύσουν τις ζωές τους και τις περιουσίες τους σε περίπτωση που οι φλόγες φτάσουν στο κατώφλι της δικής τους πόρτας.

Αν κατοικείτε μέσα ή κοντά στο δάσος

- Μην καίγετε σκουπίδια, ξηρά χόρτα και κλαδιά στην αυλή του σπιτιού σας.

- Αν θα ανάψετε φωτιά στην αυλή του σπιτιού σας για την ετοιμασία φαγητού, αυτό θα πρέπει να γίνει σε ειδικά διαρρυθμισμένο χώρο (ψησταριά), όπου ο περίγυρός του να είναι καθαρός από ξηρά χόρτα και άλλα εύφλεκτα υλικά.

- Αποφεύγετε εργασίες που πιθανόν να προκαλέσουν πυρκαγιά (π.χ. οξυγονοκολλήσεις, χρήση σφυριδίου ή άλλου εργαλείου που δημιουργεί σπινθήρες).

- Μην πετάτε αναμμένα αποτσίγαρα ή σπίρτα στην αυλή του σπιτιού σας. Ρίξτε τα σε σταχτοδοχεία με νερό και βεβαιωθείτε ότι έχουν σβήσει πλήρως.

Μόλις αντιληφθείτε την ύπαρξη δασικής πυρκαγιάς

- Τηλεφωνήστε αμέσως στον αριθμό 1407 (δωρεάν κλήση σε 24ωρη βάση), δίνοντας ακριβείς πληροφορίες για την τοποθεσία της πυρκαγιάς.

- Απομακρύνετε το όχημά σας ή άλλα εμπόδια, ώστε να διευκολύνετε τη διέλευση των πυροσβεστικών οχημάτων.

- Διατηρήστε την ψυχραιμία σας και βοηθήστε στο σβήσιμο τής πυρκαγιάς με όποιο μέσο έχετε στη διάθεσή σας. Ρίξτε νερό ή χώμα στη βάση της φωτιάς ή κτυπήστε την με χλωρά κλαδιά. Η πυρκαγιά μπορεί να καταπολεμηθεί πολύ εύκολα στα αρχικά της στάδια.

**ΕΝΤΟΠΙΣΕΣ ΚΑΠΝΟ
Ή ΦΩΤΙΑ;
ΤΗΛΕΦΩΝΗΣΕ ΑΜΕΣΩΣ
ΣΤΟ 1407**

ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

1. Στέγη

- Η στέγη του σπιτιού να είναι καλυμμένη με κεραμίδια ή άλλο πυρίμαχο (μη εύφλεκτο) υλικό.
- Καθαρίζετε σε τακτά χρονικά διαστήματα τις πευκοβελόνες και όλα τα ξηρά κλαδιά από τη στέγη του σπιτιού σας.
- Καλύψτε την καμινάδα και τους αγωγούς εξαερισμού με ειδικό, μη εύφλεκτο δικτυωτό σύρμα έτσι ώστε οι σπίθες να μην μπορούν να διεισδύσουν στο εσωτερικό του σπιτιού.

2. Κατασκευή

- Χρησιμοποιείτε πυρίμαχα οικοδομικά υλικά.

- Προφυλάξτε εξωτερικά τα παράθυρα και τις πόρτες τοποθετώντας παντζούρια από μη εύφλεκτα υλικά.

- Περιορίστε το μέγεθος και τον αριθμό παραθύρων που έχουν έκθεση προς περιοχές με πολλή και πυκνή βλάστηση.

- Μην τοποθετείτε πλαστικές υδροροές ή πλαστικούς σωλήνες στους τοίχους του σπιτιού σας.

3. Περιβάλλον χώρος

- Δημιουργήστε περιμετρικά του σπιτιού σας αντιπυρική ζώνη καθαρίζοντας και απομακρύνοντας όλα τα ξηρά χόρτα, τις πευκοβελόνες, τα ξηρά φύλλα και κλαδιά.

- Κλαδέψτε τα δέντρα μέχρι το ύψος των 3 μέτρων και αφαιρέστε όλα τα ξηρά κλαδιά από τα δέντρα και τους θάμνους. Αν υπάρχουν κλαδιά δέντρων που αγγίζουν το σπίτι σας, κλαδέψτε τα.

- Αραιώστε τη δενδρώδη και θαμνώδη βλάστηση γύρω από το σπίτι σας.

Μην αποθηκεύετε εύφλεκτα υλικά στην αυλή του σπιτιού σας.

- Η δεξαμενή καυσίμων πρέπει να βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση από το σπίτι σας και ο χώρος γύρω από αυτή να είναι καθαρός από τα χόρτα.

- Αν διαθέτετε ηλεκτρογεννήτρια, τότε θα πρέπει να καθαρίζετε συστηματικά

όλη τη βλάστηση περιμετρικά της και η εξάτμιση να καταλήγει σε δοχείο με νερό.

- Κτίστε περιτοίχισμα γύρω από την αυλή του σπιτιού σας ή τοποθετήστε μεταλλικό φράκτη.
- Προμηθευτείτε με κατάλληλους πυροσβεστήρες και άλλα εργαλεία πυρόσβεσης (πελότσαπες, φτυάρια, κλπ) και μερμηνήστε συστηματικά για τη συντήρησή τους.
- Εφοδιαστείτε με μεταλλική σκάλα που να φτάνει στη στέγη του σπιτιού σας.

4. Παροχές νερού

- Τοποθετήστε γύρω από το σπίτι σας βρύσες ή πυροσβεστικές φωλιές με λάστιχα νερού, το μήκος των οποίων να φτάνει σε όλα τα σημεία του σπιτιού, μέχρι και τα όρια της αυλής σας.
- Κατασκευάστε, αν υπάρχει η δυνατότητα, μια δεξαμενή νερού ή αν η κατοικία σας διαθέτει πισίνα τοποθετήστε αντλία και λάστιχα νερού.

5. Πρόσβαση

ΑΝ Η ΠΥΡΚΑΓΙΑ ΠΛΗΣΙΑΣΕΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΑΣ

- Φροντίστε το σπίτι σας να διαθέτει δρόμο με δύο εξόδους για διαφυγή σε περίπτωση κινδύνου.

- Κατασκευάστε τους δρόμους πλατιούς ώστε να υπάρχει πρόσβαση για τα πυροσβεστικά οχήματα.

- Διατηρείστε την ψυχραιμία σας.

- Αν το σπίτι σας είναι κατασκευασμένο από εύφλεκτα υλικά όπως ξύλο, απομακρυνθείτε έγκαιρα από αυτό και μεταβείτε σε άλλο ασφαλές μέρος.

- Τοποθετήστε το όχημά σας στο γκαράζ, με κατεύθυνση προς τα έξω και βεβαιωθείτε ότι όλα τα παράθυρα του οχήματος είναι κλειστά. Σε καμιά περίπτωση να μην προσπαθείτε να βρείτε καταφύγιο εντός του οχήματός σας.

- Ανοίξτε την πόρτα εισόδου στην αυλή σας για να διευκολύνετε την πρόσβαση των πυροσβεστικών δυνάμεων και οχημάτων.

- Αποσυνδέστε όλες τις συσκευές φυσικού αερίου και υγρών καυσίμων μέσα και έξω από το σπίτι σας.

- Απομακρύνετε αμέσως όλα τα εύφλεκτα υλικά από τον περίγυρο του σπιτιού σας και τοποθετείστε τα σε κλειστούς και προφυλαγμένους χώρους.

- Κλείστε τις πόρτες (μην τις ασφαλίσετε), τα παράθυρα και το άνοιγμα τής καμινάδας.

- Μαζέψτε τις τέντες από τα μπαλκόνια του σπιτιού σας εφόσον είναι

κατασκευασμένες από εύφλεκτο υλικό. Απομακρύνετε τις κουρτίνες από τα παράθυρα και τα έπιπλα που βρίσκονται κοντά σε παράθυρα και πόρτες.

- Συνδέστε τις σωλήνες ποτίσματος και βρέξτε όλο τον χώρο περιμετρικά του σπιτιού και τη στέγη, αν είναι κατασκευασμένη από ξύλο. Εάν έχετε αυτόματο σύστημα άρδευσης του κήπου, να το θέσετε σε λειτουργία.

- Ανάψτε όλα τα φώτα τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά του σπιτιού.

- Τοποθετήστε τη μεταλλική σκάλα στην απέναντι πλευρά του σπιτιού από την κατεύθυνση της πυρκαγιάς.

- Κλείστε όλες τις ενδιάμεσες πόρτες για να επιβραδύνετε την εξάπλωση της φωτιάς και τοποθετήστε βρεγμένα ρούχα στις χαραμάδες για να εμποδίσετε τους καπνούς να εισέλθουν στο εσωτερικό του σπιτιού.

- Αν δεν έχετε απομακρυνθεί από το σπίτι, τότε μην επιχειρήσετε την εγκατάλειψη του χώρου σας, εκτός και αν

η διαφυγή σας είναι πλήρως εξασφαλισμένη. Παραμείνετε εντός του σπιτιού σας και ανοίξτε το ραδιόφωνο και την τηλεόρασή σας για να ενημερωθείτε για τυχόν ανακοινώσεις και οδηγίες από τις αρμόδιες υπηρεσίες, τις οποίες θα πρέπει να ακολουθείτε πιστά.

- Προβλέψτε να έχετε φακούς και εφεδρικές μπαταρίες σε περίπτωση που διακοπεί το ηλεκτρικό ρεύμα.

- Φροντίστε για τη διάθεση εφεδρικού νερού. Προμηθευτείτε με παγούρια νερού και γεμίστε κουβάδες και τη μπανιέρα σας με νερό.

- Φορέστε μπότες και βαμβακερά ενδύματα. Προμηθευτείτε με πετσέτα για να καλύψετε το πρόσωπό σας, αν χρειαστεί.

- Είναι πολύ σημαντικό να βρίσκεται όλη η οικογένεια συγκεντρωμένη σε ένα δωμάτιο του σπιτιού. Μετά το πέρας της πυρκαγιάς, βγείτε από το σπίτι και σβήστε αμέσως όλες τις μικροεστίες φωτιάς.

Θυμήσου...

- *Η πρόληψη είναι πάντοτε καλύτερη από τη θεραπεία*
- *Φύλαξε το δάσος για να χαίρεσαι το σπίτι σου*

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΙΣΩΠΟ

Από τον Αίσωπο - Έρευνα Ευθύμιου-Μίμη Βασιλείου

Έλαφος και Λέων

Ένα ελάφι που σφίχτηκε από δίψα έφτασε κοντά σε μια πηγή. Καθώς έπινε, μόλις είδε τη σκιά του στο νερό, χαιρόταν για τα κέρατά του, βλέποντας το μέγεθος και την ποικιλία τους, στενοχωριόταν όμως πολύ για τα πόδια του, επειδή ήταν λεπτά και αδύναμα. Καθώς σκεφτόταν ακόμη, εμφανίστηκε ένα λιοντάρι και άρχισε να το κυνηγά, εκείνο όμως τράπηκε σε φυγή και ήταν πολύ μπροστά απ' αυτό. Όσο λοιπόν η πεδιάδα ήταν άδεντρη, έτρεχε μπροστά και ήταν σώο· όταν

όμως έφτασε σε κάποιο δασωμένο τόπο, τότε πιάστηκε από το λιοντάρι, καθώς τα κέρατά του μπλέχτηκαν στα κλαδιά και ακινητοποιήθηκε.

«Σωζόμουν από αυτά από τα οποία φανταζόμουν ότι θα προδοθώ και χάνομαι εξαιτίας αυτών στα οποία είχα μεγάλη εμπιστοσύνη.»

Έτσι πολλές φορές στους κινδύνους οι ύποπτοι φίλοι γίνονται σωτήρες και αυτοί που τους εμπιστευθήκαμε πολύ, προδότες.

ΘΑΝΟΝΤΕΣ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΜΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΟΝΟΜΑ	ΕΤΩΝ	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
22/11/2011	Ανδρέας Αντώνη Στάθη	78 ετών	Παραλίμνι
23/11/2011	Μαγδαληνή Γιάννη Μάντζιαλου	81 ετών	Αχερίτου
5/12/2011	Ιουλία Παπαναστασίου	89 ετών	Αφάνεια
7/12/2011	Δημήτρης Πιερή	85 ετών	Κώμα του Γιαλού
7/12/2011	Ιάκωβος (Μίμης) Κάττος	74 ετών	Πάνω Λεύκαρα
21/12/2011	Γεώργιος Πηλείδης	81 ετών	Άσσια
24/12/2011	Νίκη Κυριακίδου	93 ετών	Λευκωσία
25/12/2011	Ανδρέας Λουντίδης	79 ετών	Βατυλή
27/12/2011	Κώστας Θεοδώρου	89 ετών	Μαρώνι
28/12/2011	Γιάννη Γιωρκάτζη Σάρδαλος	80 ετών	Δερύνειαι
4/1/2012	Παναγιώτα Γρηγορίου	88 ετών	Χανδριά
5/1/2012	Σπύρος Λοϊζίδης	73 ετών	Όμοδος
8/1/2012	Δώρος Πουλλής	91 ετών	Λευκωσία
8/1/2012	Έλλη Κάρουλλα	73 ετών	Στύλλοι
11/1/2012	Κώστας Κυριάκου (Μούγιας)	86 ετών	Πυροί
20/1/2012	Κωνσταντίνος Παπαναστασίου	71 ετών	Λατσία
21/1/2012	Ελένη Μοσφίλη Λοΐζου	85 ετών	Μάντρες Αμμοχώστου
25/1/2012	Φρόσω Νικόλα Φώτσιου	88 ετών	Πέρα Ορεινής
26/1/2012	Γιώργος Δημητριάδης	76 ετών	Τύμπου
26/1/2012	Ιουλία Π. Τουμαζή		Αμμόχωστος
27/1/2012	Δημητρός Αλεξάνδρου Δημητρίου	94 ετών	Αμμόχωστος
28/1/2012	Νίκος Χατζηματθαίου	74 ετών	Πολιτικό
29/1/2012	Αναστασία Χριστοδούλου (Έρωτα)	83 ετών	Ξυλοτύμπου
29/1/2012	Πέτρος Ιωάννου (Καλογήρου)	92 ετών	Πολύστυπος
29/1/2012	Μιχάλης Μακρής	86 ετών	Καλοπαναγιώτης
29/1/2012	Ανδρέας Επιφανίου	88 ετών	Βιτσάδα Αμμοχώστου
6/2/2012	Αντώνης Μαγνήτης	83 ετών	Λευκωσία

ΘΑΝΟΝΤΕΣ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΜΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΟΝΟΜΑ	ΕΤΩΝ	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
16/2/2012	Ανδρέας Γαβριήλ Πιτσιαής	84 ετών	Κυθρέα
19/2/2012	Μιχάλης Χατζηπαναγιώτου	95 ετών	Βουνί
20/2/2012	Λάμπρος Κανκαλίδης	89 ετών	Αγρός
20/2/2012	Γεώργιος Καφάς	75 ετών	Άσσια
21/2/2012	Γεώργιος Γεωργιάδης	75 ετών	Παναγιά
23/2/2012	Ελπινίκη Κωνσταντίνου	97 ετών	Αμμόχωστος
23/2/2012	Γεώργιος Γεωργίου Ψακίδης	74 ετών	Αλαμινός
1/3/2012	Ανδρέας Παφίτης	84 ετών	Χόλη
8/3/2012	Κατίνα Μενελάου	89 ετών	Καλογραία
9/3/2012	Συμεωνάκης Συμεωνίδης	81 ετών	Λευκωσία
17/3/2012	Πολυξένη Πλουτάρχου	96 ετών	Καμπιά
18/3/2012	Στέλιος Κυριακίδης	94 ετών	Κακοπετριά
25/3/2012	Ζαχαρίας Μαρουλούς (Ττουλούρα)	70 ετών	Ριζοκάρπασο
25/3/2012	Γιαννακός Αρχοντίδης	88 ετών	Κ. Δίκωμο
30/3/2012	Κώστας Κασάπης	89 ετών	Λιθροδόνας
30/3/2012	Γρηγόρης Γρηγοράς	80 ετών	Λύση
3/4/2012	Ανδρέας Χριστοφίδης (Πιλάτος)	73 ετών	Λευκωσία
5/4/2012	Κυριάκος Ιάσωνος	70 ετών	Άγιος Αμβρόσιος
13/4/2012	Φρόσω Γιάγκου Ζερβού	96 ετών	Νέο Χωρίο Κυθρέας
13/4/2012	Ανδρέας Κυριακίδης	71 ετών	Πεντάγια
21/4/2012	Αντωνάκης Παπαδόπουλος	72 ετών	Αμμόχωστος
23/4/2012	Νίκος Κυπριανού Ζωνιάς	75 ετών	Ορούντα
23/4/2012	Ανδρέας Πολυβίου	77 ετών	Λεύκα
24/4/2012	Μιχαλάκης Προκοπίου	75 ετών	Τρεμετουσιά
28/4/2012	Κούλα Ευθυμίου (Χ"Νικολάου)	79 ετών	Έγκωμη Λευκωσίας
5/5/2012	Μάριος Παπαευριπίδου Ιωαννίδης	69 ετών	Ζωοπηγή
6/5/2012	Αντώνης Γεωργιάδης	80 ετών	Μηλικούρι
10/5/2012	Λεωνίδας Γεωργίου	93 ετών	Λεμεσός
11/5/2012	Χρίστος Μερδής	85 ετών	Πολύστυπος
15/5/2012	Δαμιανός Πολυδώρου	85 ετών	Όμοδος
19/5/2012	Χριστόδουλος Χαραλάμπους Τήλλυρος	74 ετών	Επισκοπή Λεμεσού
20/5/2012	Λάμπρος Μακρής	77 ετών	Λιμνιά Αμμοχώστου
26/5/2012	Αντώνης Δημητρίου	79 ετών	Τύμπου

Αναστάσιμο Μήνυμα	3
Εορτασμός 1ης Απριλίου 1955	4
Ο Αρχηγός Διγενής και ο Προσκοπισμός	14
Δοξολογία στις Κεντρικές Φυλακές	20
Μνήμη Γρηγόρη Γρηγορά	25
Εορτασμός 25ης Μαρτίου & 1ης Απριλίου	27
Ομιλία του Α. Μαϊμάρη στο «Δράσις - Κ.Ε.Σ»	31
Μάχες και Ναυμαχίες της Ελληνικής Επανάστασης	32
ΠΑΙΔΕΙΑ: Η ασπίδα αλλά και το δόρυ μας	40
Έγκλημα ή Αχαριστία	44
Του Τάκη Λαζαρίδη	46
Μιχαλάκης Μαραθεύτης	49
Η Πόλις Εάλω	52
Ένα γεγονός από τη δράση της Ε.Ο.Κ.Α	54
Το Κρυφό Σχολειό της Ακανθούς	60
Παπασταύρος Παπααγαθαγγέλυ	65
Πώς μια λαγοπαγίδα έσωσε μια ανταρτική ομάδα	67
«Και τάξον αυτούς εν σκηναίς δικαίων»	69
Μνημόσυνο αγωνιστών της περιοχής Αστρομερίτη	70
Μνημόσυνο αγωνιστών στα Κρατητήρια Κοκκινότριμθιάς	74
Μνημόσυνο αγωνιστών της Ο.Χ.Ε.Ν Λευκωσίας	75
Πεσόντες αγωνιστές (Ιανουάριος-Ιούνιος)	76
Ο Αυγουστής ενημερώνει	78
Παχυσαρκία	79
Άρθρα - Επιστολές	81
Δημοσιεύματα	83
«Ζήσε Ελλάδα και χωρίς εμάς»	92
Τρίφωνη Βυζαντινή Εκκλησιαστική Χορωδία	93
Το παλαίωμα του κρασιού	96
Τα δάση μας - Πυρκαγιές	99
Από τον Αίσωπο	103
Θανόντες συναγωνιστές μας	104

